

דברי הכנסת

הישיבה הארבעים-וארבע של הכנסת הארבע-עשרה
יום רביעי, ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה
מגפת הצהבת בכפר ג'סר-אל-זרקא
שאלות ותשובות
נשירת תלמידי תיכון ערבים בירושלים
העסקת מורים עולים
סיוע כספי לטיפול בילד שהתעללו בו בבית-הספר
יושב-ראש מועצת הרשות השנייה
סיוע תקציבי לתלמידים ערבים משכבות חלשות
חלוקת התרומות שנתקבלו ביום ההתרמה למען החירשים
שכר לימוד במכללות האקדמיות
השתלבות מורים עולים בעבודה
שלילת תעודת זהות מתושבים ערבים ממזרח-ירושלים
הקמת מרכזי קניות על עורק תחבורה ראשי בחדרה
שיעור הארנונה בבני-ברק
שרפות בפרוזדור ירושלים
מדיניות משרד הפנים בנוגע לבנייה בירושלים המזרחית
הצעות לסדר-היום התרסקות המטוס האתיופי החטוף בא"י קומורו
שאלות בעל-פה
החשוד בירי על זוגות באשקלון
הרחבת היישובים בגולן
הצעה לסדר-היום מדוע לא ניתן לעקוף את הסכמי הביניים ולגשת מייד להסדר קבע
הצעה לסדר-היום
סיפורי בדים חסרי שחר
הצעה לסדר-היום
הניהול ברשות הדואר
הצעות לסדר-היום הודעת ערפאת – להכריז על הקמת מדינה פלשתינית בתוך שנתיים
הצעת חוק קליטת העלייה, התשנ"ו-1996
(הצעת חברת הכנסת ס' לנדבר)
הצעות לסדר-היום
השלכות ממצאי סקר משרד החינוך
הצעה לסדר-היום חיזוק לימודי יהדות ומסורת בבתי-ספר ממלכתיים
הצעה לסדר-היום החלטת נשיא בית-המשפט העליון להימנע מנקיטת צעדים נגד השופט אליגון
הצעה לסדר-היום מצוקתם של בני נוער בקרב האוכלוסייה הערבית
הצעה לסדר-היום
חילול במסגדים ובבתי-קברות מוסלמיים
הצעות לסדר-היום קשיי קליטה של רופאים עולים וצמצום ממדי העלייה לישראל בשנת 1996

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

היום יום רביעי, ט"ז בכסליו התשנ"ז, 27 בנובמבר 1996. ישיבת הכנסת פתוחה. שרים תורנים – השר יצחק מרדכי והשר יצחק לוי.

אתה לא צריך לומר לי זאת, תאמר זאת לשרה המתאמת-המקשרת. אדוני סגן שר הבריאות, היות שאתה תיקרא בתוך שנייה להשיב, אנא הוואל בטובך לגשת למקומך. תודה.

חבר הכנסת סאלח סלים שואל את סגן שר הבריאות בנושא מגפת הצהבת בכפר ג'סר-אל-זרקא. בבקשה.

מגפת הצהבת בכפר ג'סר-אל-זרקא

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, יותר מ-60 ילדים בכפר ג'סר-אל-זרקא לקו בחודשיים האחרונים בצהבת. משרד הבריאות מגדיר את המצב כמגפה.

רצוני לשאול:

1. מה עושה משרדך כדי למנוע את התפשטות המחלה?

2. מדוע לא חוסנו הילדים בחיסון קבוע?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב סגן שר הבריאות, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ידידי חבר הכנסת סלים, 1. מאז החלה התפרצות דלקת בג'סר-אל-זרקא בחודש ספטמבר 1996, ננקטו הפעולות הבאות על-ידי משרד A הכבד הזיהומית הבריאות: א. נערך סקר תברואי בגני-ילדים. ניתנה הנחיה להוסיף תאי שירותים בגנים שבהם היו חסרים תאים כאלה; ב. ניתנה הדרכה לגננות ולהורים על שמירת היגיינה. ההדרכה ניתנה בתחנה לבריאות המשפחה, בגני-הילדים ובמרפאות קופות-החולים; ג. טיפול מונע על-ידי מתן החיסון הסביל גמא-גלובולין ניתן לבני משפחה של החולים ולבאים במגעים הדוקים עם החולים בגני-הילדים. למרות המחסור העולמי והארצי בגמא-גלובולין, חיסון סביל, לא חסך משרד הבריאות את מתן החיסון בג'סר-אל-זרקא, להיפך; ד. נבדקה איכותם התברואית של מי השתייה. זו נמצאה תקינה.

2. החיסון הקבוע נרשם לשימוש בילדים בארץ ובעולם רק לפני כשנה. שום מדינה בעולם לא הכלילה חיסון זה בחיסוני השגרה של גיל הילדות ולא אימצה מדיניות של שימוש בחיסון זה לצמצום התפרצויות של תחלואה. עד היום פורסמו בספרות המדעית שני אירועים בלבד שבהם נעשתה פעולה זו, במסגרת מחקרית בלבד – אחד בני-יורק ואחד בתאילנד. הניסיון המתואר במקרים אלו מראה, שהחיסון מסוגל לצמצם את ממדי ההתפרצות, בלי לגרום לתופעות לוואי משמעותיות. משרד הבריאות החליט לתת חיסון זה לילדי ג'סר-אל-זרקא מבני שנה עד שש שנים. פעולה זו של משרד הבריאות בג'סר-אל-זרקא היא פעולה חלוצית בקנה מידה עולמי ונערכה למרות עלותה הגבוהה מאוד. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני סגן השר, שאלתי: כפי שפורסם בכלי התקשורת, משרד הבריאות נתן זריקות מהסוג הזול, שמחזיק חודשיים-שלושה חודשים. השאלה היא, למה לא נותנים חיסון לשנים רבות.

השאלה הנוספת הקשורה – וזו גם אחת השאלות שהעלה אחד העיתונאים – אם היה מצב כזה באיזה יישוב אחר במדינת ישראל, לא היו מחסנים את כל הכפר משום שזו מגפה שלא רוצים שתתפשט בכל הכפר?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר – 1. האם לא היה אפשר לצפות בעוד מועד דברים חמורים כאלה, או שהיו צריכים לחכות עד שהדבר יקרה ואחר כך להתחיל לחפש איך מטפלים?

2. האם יש סיבות אובייקטיביות הידועות לסגן השר, למה זה קורה דווקא שם? מדוע זה קרה דווקא שם? לדעתי, אפשר היה למנוע את הדבר הזה. לדעתי, לא ננקטו האמצעים הדרושים כדי שזה לא יקרה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת תאופיק חטיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כאשר מדברים על מגפה, הממדים שלה חרגו מפרופורציות של יחיד ובודדים, ממצב שבו ניתן לתת חיסונים אחדים. אני חושב שכשמדובר במגפה צריך להתייחס אליה בהתאם. בבתי-ספר יש גם מורים ויש גם עובדים. אם המחלה הזו תתחיל להתפשט מכיתה לכיתה, אזי המצב יהיה גרוע יותר והממסד יצטרך להתמודד עם מגפה אמיתית ולא עם מגפה שבדרך. אני חושב שצריך לקחת את כל הכפר הזה ולעשות אבחון ולבדוק לאילו ממדים הגיעה ההתפשטות שלה עכשיו, ומה אפשר לעשות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב סגן שר הבריאות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שכאשר אני קורא תשובה על שאלתא, חברי הכנסת מתכננים את השאלה הבאה בלי להקשיב למה שאני אומר. בשמחה אקרא שוב את תשובה 2.

קריאה:

--

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כן, גם אני עשיתי כך כאשר הייתי חבר כנסת. אבל מה לעשות, אתה רואה שהשתכללתי היום.

היו"ר ד' תיכון:

הוא צודק, רבותי. שימו לב לתשובות, ואז לא מוכרחים לשאול שאלה נוספת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אבל, השאלה השנייה ששאלתי היא במקומה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, לא נקבתי בשמך.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לשאלה, האם לא היה ניתן לצפות – רוח הקודש שרתה על משרד הבריאות מאז הגיע לשם סגן שר דתי, אתם חושבים?

לשאלה, מדוע זה קורה דווקא שם ולא במקומות אחרים ובמקום אחר בארץ – מה הייתם עושים?

רבותי, בתשובה על השאלה השנייה קראתי כך: החיסון הקבוע נרשם לשימוש בילדים בארץ ובעולם רק לפני שנה. שום מדינה בעולם לא הכלילה חיסון זה בחיסוני השגרה של גיל הילדות ולא אימצה מדיניות של שימוש בחיסון זה לצמצום התפרצויות של תחלואה. עד היום פורסמו בספרות המדעית רק שני אירועים שנעשתה בהם פעולה זו במסגרת מחקרית בלבד, אחד בניו-יורק ואחד בתאילנד, והניסיון המתואר במקרים אלה מראה שהחיסון מסוגל לצמצם את ממדי ההתפרצות בלי לגרום תופעות לוואי.

משרד הבריאות החליט לתת חיסון זה לילדי ג'סר-אל-זרקא בני שנה עד שש שנים. פעולה זו של משרד הבריאות בג'סר-אל-זרקא היא פעולה חלוצית בקנה-מידה עולמי ונערכה למרות עלותה הגבוהה מאוד.

ציינתי בתחילת התשובה, שכאשר התפרצה המגפה – מייד נעשו כל הבדיקות, ניתנה הנחיה להוסיף תאי שירותים שהיו חסרים, נבדק נושא ההיגיינה.

רבותי, כשפורצת מגפה – אי-אפשר לצפות אותה. כלומר, נכון שבאותם מקומות צריך שהרשויות המקומיות ידאגו לתנאי ההיגיינה הטובים במקום; אבל לפעמים מגפה פורצת, ואז מתמודדים אתה.

אני מדגיש שהחיסון הזה הוכנס לשימוש רק לפני כשנה, זה עניין של תהליך עד שמחסנים את כל אזרחי המדינה, ואני לא חושב – ברוך השם, עוד לא ראיתי מאז אני במשרד הבריאות, שיש אפליה מינימלית בין יהודים ובין ערבים. אדרבה, סגן השר הקודם נואף מסאלחה קבע תקדים, צמצם פערים בקנה-מידה מדהים, ואני גיליתי זאת במשרד – משרד האוצר הקצה לחבר הכנסת מסאלחה תקציב ל-90 תחנות לבריאות המשפחה, וזה תקציב פרטי שלא קשור כלל למשרד הבריאות, אלא שר האוצר הקצה, ונדמה לי שעד היום נבנו והופעלו כ-60 תחנות לבריאות המשפחה. אי-אפשר לטעון לקיפוח או לאפליה. אדרבה, אני חושב ש יכול להיות שהיו פערים בעבר, אבל, ברוך השם, הם צומצמו היום במידה כל כך משמעותית, שקשה לי לבוא ולקבל טענה כזאת, שלכאורה מנסה ליצור פה איזו איפה ואיפה.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

ילדי ישראל וילדי הערבים – כולם מקבלים אותו טיפול, ואני רואה את זה בגאווה גדולה.

קריאה:

— — —

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

30 מרפאות – זה תקציב מיוחד שהוא קיבל מהאוצר. אם הוא היה בידי, הייתי מיישם אותו. בינתיים הוא עוד לא בידי.

קריאה: — — —

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני אשמח מאוד, תאמין לי. דרך אגב, רק המגזר הערבי קיבל – —

היו"ר ד' תיכון:

תסיים, אדוני סגן השר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

– ולא המגזר היהודי. היהודי צריך לקבל זאת רק ממפעל הפיס. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, כמה הערות. זאת שאילתא בעל-פה ויש שאלות חוזרות, אבל מעבר לשאלות החוזרות אין דו-שיח. שיהיה ברור שכשיש שאילתא בעל-פה – זכות קדימה ניתנת לחבר כנסת שאינו נמנה עם סיעתו של השואל. לו נרשם חבר הכנסת דהן בזמן – היתה לו זכות לפני חבר הכנסת האשם מחאמיד. תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מתקדמים. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה, אנא עלה לדוכן להשיב על שאלות.

נשירת תלמידי תיכון ערבים בירושלים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

בפרסום במקומון "כל העיר" מ-18 באוקטובר 1996 עולה, כי 59% מהבנים ו-30% מהבנות במגזר הערבי בירושלים נושרים ממערכת החינוך בין הכיתות ה' ל"ב.

רצוני לשאול:

1. מה הם מספרי התלמידים הערבים בירושלים הלומדים בכיתות ה'–ו', ז'–ט' ו"א–ב'?

2. מה הן שעות התקן לכיתה ולתלמיד בחינוך הערבי בירושלים, כיום, בהשוואה לתלמידים היהודים?

3. האם נבדקו התנאים הפיסיים בבתי-הספר, מה הם הממצאים ואילו מסקנות יושמו?

4. מה עושה משרדך בתחומים האלה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפרסום במקומון מוטעה, שכן לפי הנתונים שבידינו שיעור הנשירה מכיתות ח' לי"ב הוא: בנים – 1.8%, בנות – 2.5%. מן הראוי להזכיר, כי מערכת החינוך הממלכתית במזרח-ירושלים פועלת בהתאם לתוכנית הלימודים הירדנית.

1. בכיתות ה'–ו' – 4,260 תלמידים; בכיתות ז'–ט' – 5,748 תלמידים; בכיתות י'–י"ב – 3,201 תלמידים.

2. כיתת גן: ערבים – 35, יהודים – 35; כיתה א': ערבים – 35, יהודים – 35; כיתה ב': ערבים – 35, יהודים – 35; כיתה ג': ערבים – 38, יהודים – 37; כיתה ד': ערבים – 38, יהודים – 37; כיתה ה': ערבים – 38, יהודים – 38; כיתה ו': ערבים – 40, יהודים – 38; כיתה ז': ערבים – 40, יהודים – 38; כיתה ח': ערבים – 41, יהודים – 38; כיתה ט': ערבים – 41, יהודים – 38; כיתה י': ערבים – 46, יהודים – 45; כיתה י"א: ערבים – 44, יהודים – 45; כיתה י"ב: ערבים – 45, יהודים – 45.

3-4. משרדנו מודע לקשיים הפיסיים ולמחסור בכיתות בבתי-הספר במזרח-ירושלים. המשרד אכן הקציב תקציבים מתאימים לצורך בניית כיתות נוספות ולצורך שיפוצים בבתי-ספר קיימים. לצערנו, קיימת בעיה אובייקטיבית של מחסור במגרשים פנויים מתאימים לבניית בתי-ספר. הנושא נמצא בטיפול עיריית ירושלים.

כמו כן הועברו לעיריית ירושלים תקציבים מיוחדים לצורך שיפוץ בתי-הספר הקיימים כגון: אחדם סאמח אל-ח'אלדי, בית-צפאפא, שועפאט, בית-חנינא.

העסקת מורים עולים

חברת הכנסת מ' סולודקין שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

במערכת החינוך מועסקים כיום מורים עולים רבים אשר הצליחו להתגבר על מחסום השפה וזוכים להערכה בעבודתם. למרות הצלחה זו מפוטרים רבים מהם גם לאחר ארבע או חמש שנות עבודה.

רצוני לשאול:

1. מדוע דווקא מורים עולים, על סף קבלת קביעות, מפוטרים לאלתר על-ידי משרדך?

2. כיצד יפעל משרדך למנוע את חסימתה של מערכת החינוך בפני מורים עולים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אין במשרד החינוך והתרבות מדיניות של פיטורי מורים עולים. ההיפך הוא הנכון: למורים עולים יש העדפה על-פני מורים אחרים במערכת.

מורים עולים המסיימים את קורס ההתאמה משובצים במערכת החינוך בהתאם לצרכיה. כדי להגביר את הכדאיות להעסקתם, המשרד מתגמל את מנהלי בתי-הספר המעסיקים עולים בתוספת שעות מול התקן.

הסדר זה נהוג בהתשנ"ז לגבי מורים שעלו לאחר ספטמבר 1991, ובמקרים חריגים אף מוקדם יותר. המשרד הקצה בשנת הלימודים התשנ"ז 7,000 שעות הוראה מעל התקן ל-1,110 מורים עולים.

אשר לפיטורי מורים – משרדנו נוהג לשלוח בסוף שנת הלימודים מכתבי פיטורין לכלל עובדי ההוראה החדשים בשנים הראשונות לעבודתם, כדי לוודא שאכן יש צורך בהמשך העסקתם ובשום פנים אין חוסמים את המערכת בפני עולים.

סיוע כספי לטיפול בילד שהתעללו בו בבית-הספר

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

הפרשה של הילד ג"ס (שמו המלא מופיע במקור) מנהרייה נמשכת מ-21 בספטמבר 1993. באותו תאריך, בכיתתו בבית-הספר "טרומפלדור", סבל הילד מהתעללות באיבר מינו מידי שני חבריו לכיתה ובנוכחות המורה. המסמכים המצורפים מספרים את השתלשלות העניינים. משרד החינוך העביר ב-25 באוגוסט 1996 מכתב המבטיח 20,000 ש"ח.

רצוני לשאול:

1. מדוע עדיין לא הועבר הסכום?

2. מה עושה המשרד לזירוז סיומה של הפרשה הקשה הזו?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרדנו העביר סך 20,000 ש"ח ללשכת הרווחה בעיריית נהרייה. סיוע חריג זה יוענק למשפחה לפי צרכיה וצורכי הילד, כפי שייקבעו על-ידי המחלקה לשירותי רווחה בנהרייה.

יושב-ראש מועצת הרשות השנייה

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

פורסם בתקשורת, כי שר החינוך ביקש מיושב-ראש מועצת הרשות השנייה לפנות את מקומו, כדי למנות לתפקיד איש פוליטי המקורב לשר. עוד נאמר, כי השר לא יסייע למועצת הערוץ בתקציבים אם לא יפנה פרופסור דורון את מקומו.

רצוני לשאול:

1. היש אמת בפרסום?

2. אם כן – מדוע אין השר מאפשר למועצת הרשות השנייה להמשיך ולהיות גוף אוטונומי, כפי שקבע המחוקק?

3. האין צעד זה נוגד את עקרון ההפרטה בתקשורת, שבו מאמינה הממשלה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השר אינו מרוצה מתפקודו של יושב-ראש מועצת הרשות השנייה.

2. השר רואה חשיבות בכך שמועצת הרשות השנייה תמשיך להיות גוף אוטונומי על-פי החוק.

3. זכייני הערוץ השני הם גופים עסקיים, פרטיים, הנתונים לפיקוח ציבורי של הרשות השנייה.

סיוע תקציבי לתלמידים ערבים משכבות חלשות

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

לאחרונה הודיעו ראש הממשלה ושר האוצר על הקצאת 400 מיליון ש"ח ליום חינוך ארוך המיועד לתלמידי השכבות החלשות.

רצוני לשאול:

1. האם אוכלוסיית התלמידים הערבית נכללת בתקציב זה?

2. אם כן – מה הוא חלקה?

3. האם יומצאו קריטריונים מסודרים ובהירים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

2-1. התקציב המיועד להפעלת יום חינוך ארוך מיועד לתלמידי השכבות החלשות בכל המגזרים, ובכלל זה האוכלוסייה הערבית.

3. ועדה בראשותו של יושב-ראש המזכירות הפדגוגית מכינה בימים אלה את הקריטריונים, את דרכי הפעולה ואת החלוקה התקציבית. עם סיום עבודתה יפורסמו הנחיות לביצוע מדורג החל מ-1 בינואר 1997.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובה, אבל, אדוני, תרשה לי לומר איזה דבר – לנוכח המצוקות החריפות שאנחנו קוראים עליהן גם בעיתונות, שהן חריפות ביותר במערכת החינוך הערבית, הן ברמות הפיסיות של התשתית, הן במשאבים לדברים אחרים, וגם לנוכח העובדה שיש מקומות שמערכת החינוך בהם – ודאי תסכים אתי, אדוני – הולמת יותר את העולם השלישי, ואפילו את העולם הרביעי, האם המשרד מתכן פעולות כלשהן לטיפול בדברים ברמה של תוכנית-אב או מסגרת רצינית ורחבה אחרת? תודה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

השאלה מאוד כוללנית. למשרד החינוך והתרבות יש תוכניות בתחומים שונים, בתחומי למידה שונים. מובן שיש מזכירות פדגוגית שבראשה עומד פרופסור עוזר שילד, שעוסק בתוכניות המשרד למה שנקרא: שנות ה-2000. אני בטוח שהתוכניות האלה אכן יראו אור וגם יצאו לפועל. עד כאן.

חלוקת התרומות שנתקבלו ביום ההתרמה למען החירשים

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

במבצע התרומות למען החירשים מחולקות התרומות בין העיוורים לחירשים באופן שווה. בשיחה אתי טען יושב-ראש אגודת החירשים, כי ארגון מיח"א, המטפל ב-400 ילדים עד גיל שש, מקבל 45% מהתרומות, ארגון "שמע", המטפל ב-1,260 ילדים בני שש עד 14 מקבל 28%, וארגון "נוער הדממה", המטפל ב-400 בני נוער, מקבל 16%. לעומת זאת, אגודת החירשים, המטפלת ב-6,000 חברים בוגרים ב-14 סניפים, מקבלת רק 16%.

רצוני לשאול:

מה ייעשה בנדון?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חבר הכנסת חיים דיין, לצערי, הטעו אותך. הקריטריון לחלוקה אחידה של הכנסות והוצאות יום ההתרמה נקבע על-פי החלטת ועדה ציבורית בראשות שופט מחוזי ונציגי ציבור, משרדי החינוך והתרבות, העבודה והרווחה והמשפטים, נציגי עמותות ועוד. המפתח לחלוקת ההכנסות וההוצאות של יום ההתרמה הוא הכנסות העמותה לפי מאזן אחרון מאושר, בניכוי הכנסות ממקורות ציבוריים.

כל העמותות השותפות לימי ההתרמה נמדדות בדיוק ועל-פי מפתח אחיד, היינו – על-פי קריטריונים שווים לכול. אגודת החירשים מקבלת את חלקה היחסי המדויק. התקציב מבטא את מספר המטופלים, עומק הטיפול, עומק הבעיה ואת יכולת האגודה לעמוד היטב בתפקידה.

הקריטריון נבדק על-ידי אנשי מקצוע ואומץ על-ידי שר החינוך והתרבות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דיין, שאלה נוספת, בבקשה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ידוע שבמדינת ישראל מאות תלמידים חירשים לומדים במסגרות רגילות, כיוון שאין אפשרות למצוא מסגרות מיוחדות לאוכלוסייה המרובה הזאת.

הייתי רוצה לבקש מסגן השר לבדוק אפשרות לפטור אותם תלמידים, שהם בעצם נכים, מאגרת החינוך, ואולי גם לאפשר להם עזרים מיוחדים, על מנת שיוכלו ללמוד כמו כל תלמיד רגיל. ידוע שההוצאות של אותם ילדים הרבה יותר גבוהות, בגלל מכשירי השמיעה, שעולים 700 דולר כל פרק זמן מסוים, וכן מצברים – עוד 700 דולר בשנה. אני חושב שיש מקום לכך. משרד החינוך והתרבות מסוגל לשקול את הדברים האלה ואולי לבוא לקראת אותם תלמידים. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

משרד החינוך והתרבות שוקל את כל המקרים המיוחדים הללו. לדוגמה, רק השבוע ישבתי עם תלמיד עיוור, שכל עולמו מסתכם במחשב ברייל. מחשב ברייל – סדר גודל של 50,000 שקל. ללמדכם שמסתכלים ספציפית על כל בעיה ועל כל מקרה מיוחד כזה ואכן מובאות בחשבון כל הסוגיות הרפואיות והמיוחדות. עם זאת, אני מוכן, בעקבות בקשתך, להיכנס במיוחד לסוגיית החירשים, שאותה העלית.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלתא מס' 307 של חבר הכנסת מסאלחה – איננו, לפרוטוקול – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

אני כאן.

היו"ר ד' תיכון:

אם יש צדק – הוא מופיע מייד. בבקשה, אדוני סגן השר.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני, ברשותך, חבר הכנסת בן-עמי כאן – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני מצטער, אבל כבר השבנו לחבר הכנסת האשם מחאמיד ולחבר הכנסת חיים דיין ולא נלך לאחור. אילו לא השבנו להם והם לא היו כאן – הייתי חוזר. בבקשה.

שכר לימוד במכללות האקדמיות

חבר הכנסת נ' מסאלחה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

הסטודנטים הלומדים במכללות האקדמיות בארץ מתבקשים לשלם שכר לימוד כפול ויותר מזה הנהוג באוניברסיטאות. סכום העולה על 16,000 ש"ח לשנה הוא מעמסה גדולה על רוב הסטודנטים במכללות.

רצוני לשאול:

האם דנים באפשרות לסבסד את המכללות ולהקל על ציבור הסטודנטים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

יש להניח שהשאלתא מתייחסת למכללות האקדמיות ה"חוץ-תקציביות", שכן במוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים על-ידי המדינה משלמים התלמידים שכר לימוד כמו באוניברסיטאות.

ולשאלה: שכר הלימוד במכללות אקדמיות חוץ-תקציביות גבוה מזה הנהוג באוניברסיטאות מאחר שהן אינן מתוקצבות על-ידי המדינה.

המקצועות שמלמדים במכללות הללו, כגון מינהל עסקים, משפטים, תקשורת, כלכלה, מדעי התנהגות, אינם משתייכים למקצועות המועדפים לסיוע על-ידי המדינה.

מקצועות אלה נלמדים במוסדות מספר, ומבחינת צורכי המשק, המדינה מסבסדת סטודנטים הלומדים מקצועות אלה.

קביעת המקצועות המועדפים לתמיכה על-ידי המדינה נעשית מתוך ראייה כוללת של מצב המשק ופיתוחו בהווה ובעתיד.

מוסדות להשכלה גבוהה המתמקדים בתחומי מינהל, משפטים וכו' מסוגלים לממן את תקציבם משכר הלימוד בלבד. לפיכך הם אושרו אך ורק כמוסדות חוץ-תקציביות. יש לזכור, כי האלטרנטיבה המצויה בידי הסטודנטים היא לימודים בחוץ-לארץ, אלטרנטיבה יקרה עשרת מונים.

סטודנטים במוסדות חוץ-תקציביות שקיבלו היתר או הכרה מהמועצה להשכלה גבוהה נהנים ממפעלי הסיוע לסטודנטים, על-פי הקריטריונים ומערכת הזכאות, ניקוד, כמו יתר הסטודנטים. הדבר מצא את ביטויו גם בדין-וחשבון הוועדה הציבורית לקביעת גובה שכר לימוד ומפעלי הסיוע לסטודנטים, ועדת-מלץ.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת של חבר הכנסת מסאלחה. בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כל הכבוד לתשובה שלך. אביא לך דוגמה – הרופאים שהם לא במכללות האלה או בבתי-ספר לרפואה שהמדינה מסבסדת. יש לנו 12,000 רופאים, ברובם עולים, שהמדינה מסבסדת אותם במשך שבע השנים האחרונות. למה? כי המקצוע חשוב, כמו משפטים וכמו מינהל עסקים.

אני חושב שחשובה ההכרה שהמדינה נתנה להם. חשוב שמשרד החינוך, עם כל האילוצים התקציביים הקיימים, יחשוב על דרך לעזור לסטודנטים. זה נותן הרבה חינוך לכל האוכלוסייה במדינת ישראל, בכל האזורים.

מלה אחרונה, אדוני סגן השר. הרי המשפטן לא חייב לעבוד במשפטים. הוא יכול להשתלב במינהל הציבורי, ואז יש לנו מינהל ציבורי טוב יותר, גם מינהל עסקים טוב יותר. כל אחד יכול לקנות השכלה ולהיות מזכיר. אל תשכח ששכר הלימוד הוא כמעט כפול. תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ברור שהתקציב לעולם לא יספיק לכולם. מובן שיש עוגה שצריך לחתוך ולחלק אותה בין הצרכים השונים. לכן נקבעו קריטריונים. לכן נקבעו חלוקות כאלה ואחרות. לכן נקבעו מקצועות שלהם המדינה מקציבה, שאותם המדינה מעודדת, ובמקביל נקבעו מקצועות שלהם המדינה איננה מקציבה; היא מעודדת אבל איננה מקציבה.

יכול להיות שאפשר לדון על זה מחדש ולשנות מקצוע כזה או אחר. בכל מקרה, אלה הקריטריונים שעומדים היום לרשות הסטודנטים.

השתלבות מורים עולים בעבודה

חברת הכנסת ס' לנדבר שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ג בכסליו התשנ"ז (24 בנובמבר 1996):

יש בקרב העולים מורים למוסיקה, לגיאוגרפיה, להיסטוריה ולביולוגיה בני 45 ומעלה, אשר בגלל קשיי שפה אינם מלמדים בבתי-הספר.

רצוני לשאול:

אילו קורסי השתלמות או איזו הכשרה מתוכננים במשרדך על מנת שישתלבו כמורים בעתיד?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אכן, יש בקרב המורים העולים בתחומי המוסיקה, הגיאוגרפיה, ההיסטוריה והביולוגיה בני 45 ומעלה שאינם מלמדים בבתי-הספר, מהסיבות כדלקמן:

מוסיקה – המורים שאינם מועסקים במערכת הם מורים לכלים, כגון פסנתר, כלי הקשה וכדומה, שאינם נלמדים במערכת החינוך הישראלית הפורמלית, כמו בחבר העמים.

גיאוגרפיה, היסטוריה וביוגרפיה הם מקצועות שבהם מרכיב השפה העברית הוא עיקרי וחשוב, לא ברמת הבנה בלבד, אלא ידע והבנה ברמה מעמיקה ובצורה שוטפת המחייבת שליטה טובה מאוד בשפה.

יש מקרים שבהם למורה העולה יש עדיפות על המורה הישראלי מבחינת ידע והתמחות במקצוע, כגון במתמטיקה. אולם, אם המורה שווה למורה הישראלי, רק טבעי שמנהלי בתי-ספר בוחרים את המורה הישראלי בגלל שליטה בכיתה, שליטה בשפה ומנטליות.

זאת ועוד – הניסיון מראה, כי ככל שהמורה מבוגר יותר, מגיל 45 ומעלה, הוא מתקשה להגמיש את עמדותיו, את שיטות ההוראה ואת דרך עבודתו הפדגוגית, כדי שיתאימו לתלמידים הגדלים במערכת חינוך במדינה ששיטותיה שונות.

על כן מוטב ורצוי, לטובת המורה ולטובת המערכת, להמליץ בפניהם על הסבה למקצועות אחרים במדינת ישראל, שבהם המדינה והמורה יפיקו את מירב התועלת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לסגן שר החינוך והתרבות. יעלה וישיב שר הפנים. בבקשה.

על שאילתא מס' 8 של חבר הכנסת האשם מחאמיד ושאילתא מס' 53 של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה תינתן תשובה אחת. בבקשה.

שלילת תעודת זהות מתושבים ערבים ממזרח-ירושלים

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום ט"ז בתמוז התשנ"ו (3 ביולי 1996):

נודע לי לאחרונה שמשרד הפנים נוהג לשלול תעודות זהות ישראליות מתושבים ממזרח-ירושלים המתגוררים מחוץ לשטחה של העיר.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. אם כן – מה הוא הבסיס למעשה זה?

3. האם יבוטלו הנחיות אלה, אם אכן הן קיימות?

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הפנים ביום א' באב התשנ"ו (17 ביולי 1996):

באחרונה שולל משרד הפנים תעודות זהות של תושבים רבים ממזרח-ירושלים שנסעו לחוץ-לארץ או עברו לגור זמנית בשטחים.

רצוני לשאול:

1. האם שלילת תעודות הזהות נעשית כחוק? אם כן – כיצד?

2. האם תופסק שלילת תעודות הזהות ויוחזרו התעודות שנשללו לאחרונה מבעליהן?

שר הפנים א' סויסה:

לכל השאלות: הפעולות הננקטות הן הפעלת הוראות חוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952, ותקנות הכניסה לישראל, התשי"ד–1954 – להלן: התקנות – וכפי שקבעה פסיקת בית-המשפט העליון.

בית-המשפט קבע לא אחת בבג"ץ, כי תושבות היא שאלה של מציאות, ומשהעתיק אדם את מרכז חייו אל מחוץ לישראל – פוקעת תושבותו מאליו.

בהתאם קובעת תקנה 11(ג) לתקנות, כי תוקפו של רשיון לישיבת קבע יפקע, בין השאר, אם בעל הרשיון עזב את ישראל והשתקע במדינה מחוץ לישראל, ותקנה 11א קובעת, כי לעניין תקנה 11 יראו מי שהשתקע מחוץ לישראל, אם נתקיים בו אחד מאלה: 1. הוא שהה מחוץ לישראל תקופה של שבע שנים לפחות; 2. הוא קיבל רשיון לישיבת קבע באותה מדינה; 3. הוא קיבל את האזרחות של אותה מדינה בדרך של התאזרחות.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, האינפורמציה שאתה מסרת מאוד מאוד יבשה. אתה יודע ואני יודע שתושבי ירושלים המזרחית המבקשים לעזוב את ביתם לפרק זמן, כפי שאתה ציינת, נמצאים בחרדה

ובאי-שקט תמידי בגין שלילת התושבות. זאת עובדה. הם לא תאילנדים, ואדוני יודע שהם לא תאילנדים, הם לא פועלים שבאים מרומניה. הם אנשים שהולכים לגור לזמן מה בבית-לחם, ופוחדים לבוא ולהחליף תעודת זהות. מתנחל שנמצא בשטחים לא מאבד את תעודת הזהות שלו. מדוע הפלשתיני שאיננו מתנחל נמצא בבית בגלל בעיות שונות במזרח העיר?

אתה יודע ואני יודע שהחיים שלהם הופכים לגיהנום. אם יש מגמה לפנות או לרוקן את העיר מהאוכלוסייה הפלשתינית, מדוע לא לומר זאת בגלוי, למה להתבייש? או, לחלופין, לבטל את האקט האכזרי הזה. זה אקט לא אנושי.

האם אדוני מוכן לחשוב שנית – בכל צורה אפשרית לא לחלק משפחות, לא לפזר משפחות, לא לבתר משפחות; זה במזרח-ירושלים וזה בשכם וזה באמריקה. מה מוכן אדוני לעשות מבחינה אנושית, מוסרית, לפתרון הבעיה הזאת?

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

כפי שאמרתי, הפעולות שננקטות הן בדיוק על-פי הוראות החוק. אני חוזר, הוראות החוק קבעו, שמי ששוהה מחוץ לישראל תקופה של שבע שנים לפחות, או שהוא קיבל תושבות קבע של מדינה אחרת או שהוא קיבל אזרחות של מדינה אחרת, אוטומטית מאבד את תושבות הקבע שלו. אתה בעצם מבקש ממני לשנות את החוק. אני לא חושב שהגיע הזמן לשנות את החוק. בינתיים, עד שהוא ישונה, אני פועל על-פי הוראות החוק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאילתא מס' 180 של חבר הכנסת חיים אורון – איננו. אולי זה הרגע לומר, שהיום מתכנסת ועידת מפ"ם. על-פי המסורת, בעת שמתכנסת ועידה של מפלגה, או מתקיים כנס גדול של כל מפלגה, אנחנו מביאים זאת בחשבון בעת עריכת סדר-היום ומשתדלים להתחשב בחברי הכנסת שנוכחים באותה ועידה. כך ייעשה גם היום.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

יש מפלגה כזאת?

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה קיבלת פחות אחוזים לכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מסאלחה, למה אתה מתרגש? הוא שאל אותי, ואני קרוב לוודאי אתן לו תשובה. יש מפלגה כזאת. תודה רבה.

הקמת מרכזי קניות על עורק תחבורה ראשי בחדרה

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הפנים ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

בחדרה, משני צדי כביש ארצי מס' 4, בין צומת רחוב הנשיא לצומת המשטרה, עומדים לקום כמה מרכזי קניות גדולים. הכביש מהווה עורק ראשי לתנועה ארצית. יש סכנה ברורה שייוצרו באזור נפחי תנועה ומפגעים סביבתיים, למרות כוונת מע"צ להרחיב את הכביש.

רצוני לשאול:

1. האם יושהו היתרי הבנייה ותוקם ועדה ציבורית לבירור מקיף, שתוצאותיו יוצגו בפני מועצת העיר?

2. מה ייעשה למניעת היווצרות כשל תחבורתי ובטיחותי?

תשובת שר הפנים א' סויסה: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מכיוון שהוגשה בעניין זה עתירה לבג"ץ, אני מציע להמתין לפסיקתו.

שיעור הארנונה בבני-ברק

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר הפנים ביום י"ז בחשוון התשנ"ז (30 באוקטובר 1996):

בעיתון "גלובס" מיום ראשון, ז' בחשוון התשנ"ז, 20 באוקטובר 1996, פורסמו שיעורי הארנונה בכמה ערים. מהפרסום עולה, שתושבי בני-ברק, אשר 30% מהם חיים מתחת לקו העוני, משלמים ב-15% יותר מתושבי רמת-גן, חולון, פתח-תקווה ותל-אביב.

כידוע, חלק גדול מתושבי בני-ברק הם משפחות ברוכות ילדים ומעוטי יכולת.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. אם כן – מדוע על תושבי בני-ברק לשלם ארנונה בשיעור גבוה מזה של כל תושבי גוש-דן?

תשובת שר הפנים א' סויסה: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה שעליה מתבסס חבר הכנסת השואל עוסקת בתעריפי ארנונה ולא בתשלומים בפועל, ועל כן לא ניתן, לדעתי, לקבוע שתושבי בני-ברק משלמים יותר ארנונה מתושבי הרשויות שבסביבתם.

2. תעריפי הארנונה בבני-ברק נובעים מהעובדה, שבמשך שנים, כאשר נדרשה הממשלה לסייע לעירייה בכיסוי גירעונותיה, נדרשה העירייה להעלות את רמת השתתפות התושבים בנטל כיסוי הגירעונות.

ברצוני להדגיש, שבמקביל להעלאת תעריפי הארנונה פועלת בעירייה הוועדה להנחות, הדנה ומאשרת הנחות על-פי כללים שנקבעו, וזו נתנה בשנת 1995 הנחות בהיקף של 42% מהחיובים ברוטו.

בכל מקרה, התעריפים הקיימים בבני-ברק אינם עוברים את הרמה שאושרה על-ידי משרדי הפנים והאוצר ועל-ידי ועדת הכספים של הכנסת.

שרפות בפרוזדור ירושלים

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר הפנים ביום כ"ד בחשוון התשנ"ז (6 בנובמבר 1996):

בעקבות השרפות הקשות שפרצו לאחרונה בפרוזדור ירושלים, רצוני לשאול:

1. מה הוא המספר השנתי הכולל של השרפות בערים תל-אביב, ירושלים, חיפה ובאר-שבע, על-פי חלוקה לפי סוגי השרפות?

2. האם קיימים אמצעי ענישה ואכיפה כנגד אזרחים הגורמים לשרפות, והאם הם מופעלים?

3. האם ניתן לראות ירידה במספר השרפות לנוכח אמצעי הענישה האלה?

תשובת שר הפנים א' סויסה: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת 1995 היו שרפות בארץ כדלהלן: בירושלים – 294 שרפות מבנים, 2,854 שרפות בשטחים פתוחים; בתל-אביב – 421 שרפות מבנים, 1,381 שרפות בשטחים פתוחים; בחיפה – 209 שרפות מבנים, 1,743 שרפות בשטחים פתוחים; בבאר-שבע – 346 שרפות מבנים, 2,097 שרפות בשטחים פתוחים.

2-3. שאלה מס' 2 צריכה להיות מופנית לשר לביטחון פנים. אומנם, שירותי הכבאות מספקים למשטרה שירותי חקירה וחווות דעת לסיבות לגרימת השרפות, אולם אין בסמכותי לנקוט צעדי ענישה או אכיפה. סמכות זו, כפי שאמרתי, נמצאת בידי השר לביטחון פנים.

בכל אופן, כמות השרפות לא רק שלא קטנה אלא אף גדלה.

מדיניות משרד הפנים בנוגע לבנייה בירושלים המזרחית

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

ידוע לי כי תושביה הערבים של ירושלים המזרחית אינם מקבלים, על-פי רוב, היתרי בנייה.

רצוני לשאול:

1. האם קיימת במשרד הפנים מדיניות שיטתית, שעיקרה סירוב להתיר כחוק בנייה במזרח-ירושלים?

2. מדוע רוב הבקשות להיתרי בנייה נענות בשלילה?

שר הפנים א' סויסה:

1. אין במשרד הפנים כל מדיניות הגורסת סירוב לבקשות להיתרי בנייה במגזר הערבי בירושלים.

2. כל בקשה להיתר בנייה המוגשת שלא בהתאם לחוק או שאיננה תואמת לתוכנית החלה בשטח – מסורבת.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מחאמיד. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, תאמין לי שאני מכיר את התשובות האלה. יכולתי גם אני לתת לעצמי תשובות כאלה, משום שזה ברור לי. אבל השאלה היא, למה בעצם לא נותנים להם שטחי בנייה? מדוע בתוכניות המיתאר לא מתייחסים אליהם? למה הם לא קיימים?

הייתי בעיסאווייה, ראיתי מה שקורה שם; 40 בתים מיועדים להריסה. אומנם, אדוני השר, התשובות שלך מאוד יבשות, אבל אתה בוודאי ער למצוקה. אם כן, מה מקור הבעיה?

מה שאני מספר פה, אדוני, זו בעצם בדיה שלי, אולי של עמיתי, אולי זה שקר. פשוט תן לנו להבין, יש בעיה או אין בעיה, ואיך פותרים אותה?

שר הפנים א' סויסה:

אמרתי כמה פעמים מעל הדוכן הזה, ואני חוזר ואומר, לכל הכפרים בירושלים יש תוכניות מיתאר מקומיות מאושרות, חוץ מהכפר צור-באהר והכפר עקב. צור-באהר כבר נמצא בהליכי מתן תוקף לתוכנית לפני שמיעת התנגדויות, ובעקב – לפני הפקדה. כך שכל תושב מזרח-ירושלים, תושב ערבי שגר בעיסאווייה או שגר בסילואן יכול לקבל היתר בנייה על-פי החוק.

אבל, אני אגיד לך מה הבעיה. לאוכלוסייה הזאת קשה להשלים עם העובדה שהם צריכים לבוא לעיריית ירושלים לבקש היתר בנייה. יש להם מסורת שלא לבקש היתר בנייה אלא לבנות בניגוד להיתרי בנייה. מילא אם הם היו בונים בניגוד לחוק, שלא בהתאם להיתר בנייה על שטח שהוא מיועד לבנייה; הבעיה היא שהם בונים על תוואי של כבישים, על שטחים שמיועדים למבני ציבור, ולכן הורסים את הבתים האלה כדי לשרת את האוכלוסייה.

יש בעיה נוספת. מכיוון שיש תוכנית מיתאר, אז למה לא נותנים היתר בנייה? אגיד לך למה ומדוע קיימת מצוקה, שאני מגדיר אותה מצוקה במרכאות. כל עוד הציבור הזה לא ישנה את המנטליות שלו מבחינת הבנייה, כל עוד הוא לא יתחיל לבנות לגובה, כל עוד הוא לא יתחיל לבנות בצפיפות וכל עוד הוא יבזבז שטחים, יחזיק 5 דונמים ויבנה רק 200 מ"ר בתוך 5 הדונמים – כמה שטחים שניתן לו, זה לא יעזור. לכן, אולי אתה תסייע לנו בעניין הזה, לשנות את המנטליות הזאת, שיתחילו לבנות לגובה של ארבע וחמש קומות ולבנות יותר בצפיפות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר הפנים. חבר הכנסת האשם מחאמיד, תודה רבה לך.

הצעות לסדר-היום התרסקות המטוס האתיופי החטוף בא"י קומורו

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 881, 886 ו-893, בנושא: התרסקות המטוס האתיופי החטוף בא"י קומורו. חבר הכנסת אברהם שטרן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

אברהם שטרן (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החוץ, נדמה לי שהכנסת עוד לא סיימה לגמרי את הדיון ביולי האחרון בארצות-הברית, והנה ניחתה עלינו, על העולם בכלל ועל TWA התרסקות מטוס מדינת ישראל בפרט, מכה נוספת, התרסקותו של מטוס אתיופי באפריקה.

מאוד מדאיג לראות שתאונות אוויר ומספר הנפגעים בהן הפכו מכה נוספת. על-פי סטטיסטיקה שהתפרסמה השבוע, השנה ב-11 חודשים נהרגו 1,354 אנשים בתאונות אוויר למיניהן. רק בנובמבר היה מספר ההרוגים 700 איש. בשנים האחרונות נהרגו 14 ישראלים בתאונות אוויר.

העולם כולו הפך, בעקבות המודרניזציה, כפר אחד גדול, אבל כנראה לכל התפתחות יש גם מחיר, והמחיר כאן הוא בחיי אדם, בנזקים וכו'.

לא כל התאונות נגרמות עקב טרור, אבל המכה מספר אחת בתעופה מכל הבחינות היא נושא הטרור וחטיפת מטוסים. הקברניט הוותיק עודד אברבנאל אומר, שהמשותף לאירועי חטיפת מטוסים הוא, שזה אחד הפשעים המסוכנים ביותר לאנושות, משום שבדרך כלל נחטפים 100 איש ולעתים אף יותר. ודווקא אנחנו, מדינת ישראל, שהיו לנו כמה חטיפות של מטוסים ומספר לא קטן של הרוגים, ברוך השם בחברת התעופה הלאומית שלנו "אל על" הדברים פחות או יותר מסודרים. הלוואי שכל המדינות ילמדו מאתנו. כמה התרענו, כמה אמרנו שטרור הוא מכה קשה לאנושות.

אומנם, החברה האתיאופית שלחה מאבטחים להשתלמות בישראל, אבל, משום-מה, במטוס הנוכחי לא היה שום מאבטח, וחבל. יכול להיות שמאבטח אחד היה מונע כל כך הרבה קורבנות.

ראינו אמש בטלוויזיה את צילומי ההתרסקות. בשעה זו, נדמה לי, יוצא מטוס להביא את שבעת ההרוגים, ואני בוודאי מביע את כאב כולם, שולח תנחומים למשפחות ואיחולי החלמה לפצוע ליאור פוקס. זו מכה קשה במיוחד למשפחת התעשייה האווירית ובעקיפין גם לכלכלת ישראל, שאיבדה ארבעה מטובי המוחות של מדינת ישראל.

מאוד מצער שהפעם, על-פי כל העדויות, לחוטפים לא היתה סיבה, לא היה להם יעד. אומר קברניט המטוס שניצל: לא היתה לי ברירה, לא ראיתי שהיה להם רימון. ניסיתי לשכנע אותם לנחות בניירובי אבל הם סירבו ולא נתנו לי להרגיע את הנוסעים. ארבע שעות הסתובבנו מעל הים עד שלבסוף – – – והם לא אמרו מה הם רוצים בדיוק. זאת אומרת, ממש ברבריות, ביזוי חיי אדם, רצח לשם רצח, אפילו ללא מטרה, וגם זה דבר מגונה שבמגונים.

לכן, הטרור הולך ומידרדר. חייבים לעצור אותו. מדינת ישראל צריכה להיות אחת מאלה שעושות את הכול.

לסיכום, אני רוצה לשבח את משרד החוץ, שהתעשת והקים במהירות חדר מצב, שלח מטוס מיוחד עם אנשי המעבדה לזיהוי פלילי, אנשי הרבנות הצבאית שעושים חסד של אמת ועוזרים נוספים; לא חסך בכסף.

עם זה, הרשה לי, כבוד השר, להביא כאן שתי תלונות או הערות שהייתי מבקש מאדוני השר לטפל בהן. האחת, קראנו הבוקר בעיתונים וגם שמענו ברדיו את אלמנתו של המהנדס בר-ניסן, שאומרת שבמשרד החוץ טרקו לה את הטלפון בפרצוף ולא התייחסו אליה יפה. אם כי נמסר ממשרד החוץ שהם היו בלחץ והם מתנצלים, נדמה לי שצריך במקרה כזה, כשאדם נמצא במצוקה, להתייחס אליו בצורה היפה ביותר.

לבסוף, לא קשור לזה – לפני שבועיים התרסק מטוס בניגריה ושתי המשפחות הישראליות, של ברוך סידון ודוד גינזבורג מחיפה, שעדיין הם נעדרים, לא חילצו אותם מהמטוס, אמרו: כשפינו למשרד החוץ מייד אחרי ההתרסקות אמרו לנו שלא מעניינם לטפל בזה. אני לא חושב שרק באסון גדול, ולא לפי מספרים וכמויות של הרוגים, בוודאי לא לפי זהות ההרוגים, משרד החוץ צריך לפעול, להקים חדר מצב ולעזור. גם נפש אחת מישראל חייבים להציל אותה. יש להשיב תשובה למשפחות שיקריהן נספו בניגריה. אסור שתהיה תחושה, אפילו לאדם אחד, שמישהו מאתנו מפלה בין דם לדם. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית כול אני מבקש לנצל את הבמה כדי להביע זעזוע עמוק לנוכח האסון ההמוני, שבו קיפחו את חייהם כ-123 בני אדם, וכן להביע את תנחומי למשפחות האבלות שאיבדו את יקיריהן, לאלמנות, ליתומים ולמי שהצטרפו באחת למעגל השכול והסבל; במיוחד, אדוני היושב-ראש, למשפחות הישראליות של אותם שבעה הרוגים, ושל מי שהצטרפו, בכלל מכל המדינות, מכל הצבעים. זאת גם הזדמנות לשלוח איחולי החלמה לפצועים שניצלו. הצעיר הישראלי ליאור פוקס, שניצל, שבה את לבם של רבים שעה שסיפר איך בתוך ים השברים והזעקות הצליח להגיש סיוע לאם ולתינוקה, להציל את חייהם ולהביאם לחוף מבטחים. הנה אפוא סיפור אנושי, נוגע ללב, בתוך טרגדיה נוראה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, דומני שפרטים רבים טרם התבררו והתבהרו והנסתר רב על הגלוי. מניעיהם של החוטפים לא הובהרו על-ידם, להוציא הצהרה שהם נמנים עם מתנגדי המשטר באתיופיה, אבל עדיין אין ממצאים חד-משמעיים. לכן, הייתי מבקש מחברי – חבל שקודמי כבר הסיק מסקנות – לא למהר להסיק מסקנות. אני מסכים, אדוני, יהיו הסיבות אשר יהיו, יהיו טענותיהם של אלה צודקות ככל שיהיו, זה לא מצדיק, בשום פנים ואופן, פגיעה באנשים חפים מפשע.

מה אפוא לעניין התנגדותם למשטר ולפגיעה המונית באזרחים חפים מכל פשע? הלב נמלא בעצב ובתחושות של חוסר אונים, לנוכח מעשה כה אלים ונפשע, שהותיר קורבנות רבים כל כך, בני עמים שונים וצבעים שונים וניבי דיבור נבדלים; ללמדנו שזה טרור עיוור. כל מעשה כזה, אם הוא נעשה על-ידי בני אדם הוא טרור חסר פשר וכל כולו רצחנות וברוטליות מקוממים.

לא יהיה זה נכון לנסות ולהתלהם ללא צורך, כפי שאמרתי קודם, אדוני היושב-ראש, על גבה של הטרגדיה הזאת ולעשות, חלילה, פוליטיזציה מזה, או לחלופין להפוך אותה במה להתנצחויות שגרתיות או הצהרות בומבסטיות. מוטב, אדוני, להסתפק בהבעת צער עמוק וכן על חיים שנגדעו באכזריות וללא כל היגיון. יהי זכרם של הנספים באשר הם ברוך, ומי ייתן ומשפחות הקורבנות יאזרו עוז וכוח לאסוף את שבריהם ולקום מאסונם. תודה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת דוד אזולאי, בבקשה.

דוד אזולאי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני רוצה לאחל ברכת רפואה שלמה לכל הפצועים וגם לפצוע ליאור פוקס, וכן אני משתתף בצערן של המשפחות שאיבדו את יקיריהן בשליחות לאומית של התעשייה האווירית במדינת ישראל.

אסון ההתרסקות של מטוס "בואינג" של החברה האתיופית, ובו כ-180 נוסעים, מעלה את הסכנה התעופתית בארץ על סדר-יומנו. גם בישראל וב"אל על" היו כמה כמעט-אסונות. העניין הוא בגדר של פיקוח נפש, ומן הראוי שניתן על כך את הדעת לפני שיקרה, חלילה, אסון.

לאור ריבוי מספר אסונות התעופה בעולם, הדבר צריך להדליק נורה אדומה במערך התעופה בישראל. הסכנה נובעת בעיקר ממכירת חלקי חילוף פגומים הנמכרים כחדשים לחברות התעופה בעולם, ומובן שהדבר גורם לסכנת נפשות. אני יודע שמינהל התעופה האזרחית במשרד התחבורה, שבין יתר תפקידיו לפקח על כך שלא יגיעו חלקי חילוף מזויפים, עושה רבות למניעת התופעה. הבעיה היא, שאותם חלקי חילוף מזויפים נמכרים עם אישורי כשירות מזויפים, וכדי לעלות על זיופים מעין אלה צריך כוח אדם מיומן. עד כמה שידוע לי, המינהל סובל ממחסור תמידי של כוח אדם, וזה יכול להיות גורם שהחלקים הללו, חלילה, ייכנסו לשימוש ויהיו סכנה.

הבעיה היותר-חמורה היא, שלארץ מגיעות טיסות של חברות תעופה זרות, שרמת הבטיחות בהן אינה מן המשובחות, וחברות אלה מסכנות את הנוסעים ואת אזרחי המדינה בטיסותיהן בשמי הארץ. מובן שבעיה זו מסובכת ואין אפשרות לאסור על חברות אלו לנחות בארץ, בגלל הסכמים בין-לאומיים. לא תמיד מינהל התעופה האזרחית מבצע ביקורת תחזוקה ובטיחות במטוסים זרים, מאותה סיבה שהזכרתי קודם – בעיית כוח האדם. אתן דוגמה נוספת על הסכנה במדינת ישראל מאותן חברות. החלק נפל סמוך מאוד TWA לתעופה. לפני כחודש נפל חלק ממנוע של מטוס "בואינג" השייך לחברת לשכונת מגורים, ובנס לא נגרם אסון. טיסה זו הסתיימה, כמובן, בנחיתת חירום.

בהזדמנות זו אני רוצה להתריע על תופעה של בני נוער היוצאים לחוץ-לארץ לאחר שירותם הצבאי. זו הפכה נורמה חברתית מקובלת. חייבים לגלות אחריות וליצור מנגנון ממלכתי לגבי אותם ילדים תמימים, שלצערי הרב נופלים כפרי בשל בידי אותם נוכלים וסוחרים סמים, או פושעים, שמקומם לא יכירנו במדינתנו. כשהם יוצאים לחוץ-לארץ הם חסרי אונים ונופלים לציפורניהם של אותם פושעים. לפי הנתונים בידי, זה הרבה יותר מזעזע ומחריד להיווכח מי הם הילדים המצויים שם, והם מגיעים לשפל המדרגה. אחר כך, במקרה הטוב, הם מגיעים לארץ והופכים להיות נטל על החברה, כי הם מגיעים לכאן כשבר כלי.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך את משרד החוץ ואת העומדים בראשו על היוזמה לקחת את העניינים בידיים, עם נפילת המטוס באתיופיה. אכן, נעשתה עבודה מצוינת ועל כך מגיעה ברכת "ישר כוח".

לסיום, אני מציע, אדוני היושב-ראש, להקים ועדה שתבחן אם אכן אנו עושים הכול מבחינה בטיחותית ומבחינת כשירות המטוסים על מנת למנוע אסונות ממדינת ישראל. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. כמובן, אתה מבקש לקיים דיון.

ישיב שר החוץ. בבקשה. אדוני שר החוץ חזר מאוסלו?

שר החוץ ד' לוי:

כן, הייתי שם יממה גדושה בפגישות עם ראש הממשלה, שר החוץ והמלך. היו מסיבות עיתונאים והיתה גם פתיחה של כנס גדול של קהילות יהודיות מכל העולם במאבק להשבת הרכוש היהודי מתקופת השואה לבעלי החוקיים. זו משימה שאף אנחנו לוקחים בה חלק. אני שמח, ובישרתי על כך, שהכנסת הקימה ועדה מיוחדת כדי לפעול ולהתייצב לימינם במאבק הלאומי, הערכי והמוסרי הזה.

אדוני היושב-ראש, אתייחס להצעות לסדר-היום בעניין התרסקות המטוס האתיופי. ראשית, אני שולח את תנחומי ואת תנחומי הממשלה והכנסת לבני משפחות הנספים במטוס האתיופי שהתרסק. אדוני היושב-ראש, כמה טרגי, 127 אנשים שלווים, חפים מפשע, שהיו בטיסה ממקום למקום, איבדו את חייהם במצולות ים בלא צידוק, בלא סיבה. ההיגיון מסרב להאמין ולתפוס שכך הסתיימו חייהם של 127 נוסעים והם אינם עוד בחיים.

מעל בימת הכנסת אני שולח תנחומים לבני משפחות הנוסעים הישראלים, הממתינים להביא את יקיריהם למנוחת עולמים. נוסעים אלו היו בדרכם ארצה כשקיפחו את חייהם. אנו מתפללים להחלמה מהירה של הפצוע, הניצול ליאור פוקס, ששב ארצה, וכן גם של כל הניצולים מבני עמים אחרים.

אדוני היושב-ראש, איש עדיין אינו יודע מדוע ולמה נחטף המטוס האתיופי. הוא היה בדרכו מאדיס-אבבה. התוצאות הטרגיות של המעשה הנפשע הזה הן ההוכחה, פעם נוספת, למי שהיה זקוק להוכחה, לחומרה שבמעשי חטיפת מטוסים, ולצורך לעשות כדי למנוע המשך טרור זה.

אנו בישראל, שהיינו בין ראשוני הקורבנות של חטיפת מטוסים, איננו יכולים להסכים לטרור מעין זה. איננו יכולים להסכים עוד להסלמת טרור מעין זה, המכוון נגד רבים, ללא מאבק נגד הנגע, הפגע והפשע הזה. זו אלימות לשמה, שמסכנת חיי חפים מפשע. בחטיפת המטוס הביאו החוטפים, שלושה אנשים חסרי אחריות, למותם של נוסעים תמימים ולהרס של משפחות.

אל כל המדינות בעולם, אל השלטונות בכל מדינה ומדינה אנחנו קוראים שוב ושוב לנקוט את כל האמצעים להבטיח את בטיחות הטיסה וביטחון הנוסעים. מוטלת האחריות על חברות התעופה ועל הממשלות לנקוט את כל אמצעי הביטחון הנדרשים. אין לחסוך במשאבים, אין לוותר במאמץ הזה. מתחייב שיתוף פעולה בין-לאומי. שום נימוק, שום סיבה אינם עומדים נוכח הכאב, הצער, אובדן חיי בני-אדם העולים על מטוס המוביל אותם אל מותם, במקום אל היעד שאליו כיוונו פניהם.

אדוני היושב-ראש, עם היוודע דבר חטיפת המטוס הופעל חדר מצב של משרד החוץ על-פי נוהלי העבודה הקבועים שלו. באמצעות שגרירות ישראל באתיופיה ושגרירנו שם, ובאמצעות השגרירויות שלנו בעולם עמדנו בקשר הן עם ממשלת אתיופיה והן עם ממשלות אחרות כדי להשיג את מירב המידע על האירוע הטרגי, כדי לוודא אם יש נוסעים ישראלים בטיסה. הסתבר לנו, לדאבונו הרב, שבטיסה יש שמונה נוסעים ישראלים. שגריר ישראל באתיופיה היה כל העת בקשר עם הגורמים בשדה התעופה, ודיווח משם לחדר המצב.

כאשר הגיעו הידיעות על התרסקות המטוס הופעל נוהל חירום של חדר המצב, ולאחר התייעצות עם גורמים שונים בארץ, משרד הביטחון, צה"ל, המשטרה, משרדי ממשלה אחרים והתעשייה האווירית,

אורגן מטוס מיוחד ובו צוותי חילוץ, אנשי רפואה, רבנות, צוות זיהוי, אנשי משרד החוץ ואנשים טכניים, שיצא לקומורו כדי להושיט סיוע ועזרה כפי שיידרש. בראש המשלחת עמד סמנכ"ל משרד החוץ, צבי מזאל.

ישראל היתה בין הראשונות להיערך, ומדינות אחרות, שאזרחיהן היו בטיסה, פנו אלינו כדי שנייע להן ונעביר סיוע בשטח וניידע אותן. עם כל הכאב והצער, עשינו זאת בנפש חפצה.

בהזדמנות זו אני רוצה לשבח את עבודת חדר המצב של משרד החוץ ואת שיתוף הפעולה של הגורמים השונים. אני מבקש גם לציין את פעילותם החשובה בשטח של אנשינו, את הסיוע שהושיטו לנפגעים ואת פעילותם החשובה לזיהוי הנספים.

מדינת ישראל פעלה באחריות לאומית ואנושית. עשינו כל מאמץ לסייע לאזרחים ישראלים באשר הם, ואף לקחנו חלק בפעולות הסיוע באופן כללי. ממשלת אתיופיה פנתה אלינו, ונענינו בחיוב, לסייע בזיהוי כל הגופות שנמשו מהמטוס, באמצעות המעבדה לזיהוי פלילי של המשטרה שלנו, שנשלחה למקום האסון. זו חובתנו כבני אנוש, כשותפים לטרגדיה זו.

חבל שחטיפה זו התרחשה, וחבל עוד יותר שהסתיימה באסון כה גדול. הלב דואב על כך שלמרות מאמצינו וההיערכות המיוחדת לא הצלחנו להביא את אזרחינו-אחינו חיים חזרה ארצה.

אני מבקש בהזדמנות זו להודות מעל במת הכנסת לכל אותם גורמים וממשלות שסייעו בפעולה הומניטרית זו; ממשלות קומורו, אתיופיה, ארצות-הברית, צרפת, וכן ממשלות קניה וג'יבוטי. היתה זו היחלצות אנושית בין-לאומית למופת.

אדוני היושב-ראש, שמעתי כאן את הטענה של משפחה, שראשה נספה באירוע הטרגי הזה, שכביכול טלפנה למשרד החוץ, וטרקו לה את הטלפון. ביקשתי עוד הבוקר לברר את העניין. אין רישום של טלפון כזה. אין אנו נוהגים כך, ואסור לנהוג כך, יהיה העומס גדול ככל שיהיה ותהיה העבודה קשה ככל שתהיה. וזאת עבודה באמת קשה מאוד, שבה עומדים אנשים בעין הסערה, בלחץ ובצורך לתאם עם גורמים רבים בעולם. צריך עצבים מפלדה וכוח על-אנושי כדי לשמור על כללים אלמנטריים. אין לעבור לסדר-היום. כאשר קורה אסון ובן משפחה מתקשר, יש קודם כול להבין מה עובר עליו ולענות כמתחייב ממצב כזה באדיבות, ברגש, באנושיות.

אין לי הוכחה שאכן כך קרה, אבל לא ארפה ואמשיך לבדוק. אם יש חריגה כזאת היא תטופל בהתאם למה שאמרתי מעל בימה נכבדה זו.

אדוני היושב-ראש, יורשה לי בבקשה לגעת בסוגיה דומה, בטרגדיה אנושית. ביום 7 בנובמבר 1996 באזור ביצות, כ-35 קילומטרים ADC AIRLINE התרסק מטוס "בואינג-727" של חברת התעופה מצפון ללאגוס, בירת ניגריה. לצערנו הרב, התברר שבמטוס היו שני אזרחים ישראלים: ברוך סידון ודוד גינזבורג, שהוא גם בעל אזרחות נוספת, אמריקנית.

מתוך כוונה לסייע באיתור גופות הישראלים הנספים ומתוך הבנה לקשיים המרובים באזור ההתרסקות, לקחה שגרירות ישראל בלאגוס כמשימה את הדברים הבאים: 1. לרכז את כל המידע המצטבר בקשר למאמצי החיפושים באתר ההתרסקות; 2. לנסות לתאם בין צורכי המחפשים לבין אנשי מקצוע בעלי ידע רלוונטי וחברות או גופים המסוגלים לממן את החיפושים; 3. ליצור קשר עם האיש ביקר באתר ההתרסקות. בהסתמך על ניסיונו MELSMORE MARINE חגי ראובני, מחברת המקצועי הוא טען, כי ניתן למקד את החיפושים באמצעות גלאי מתכות ולזרז את קצב העבודה תוך שימוש בקומפרסור במקום; 4. ליצור קשר בין "טלרד", שהעסיקה את ברוך סידון, לבין חברה בריטית המספקת את הציוד; 5. לפנות לשלטונות הניגריים, לרבות דרגים מיניסטריאליים ועד לשר לתעופה אזרחית, וכן לשגרירותנו בלונדון, כדי שסייעו בקבלת אישורי מעבר לאנשים ולציוד הדרושים; 6. לתאם עם מפקד אתר החיפושים ומפקד צוות הצוללים הניגרי לצורך שיתוף הפעולה בשטח.

מאז ההתרסקות, אדוני היושב-ראש, השגרירות בלאגוס איננה מפסיקה לטפל בנושא. איש הנציגות נועם כץ התבקש על-ידי המשרד לעזוב כל נושא אחר ולהתמקד בטיפול מול שלטונות ניגריה, בתיאום עם המומחים והמטפלים באתר. השגריר עצמו שוחח פעמיים בנושא זה עם השר הניגרי.

יש להבין, שבחיפושים עד כה התמקדו בניסיון לאתר את גוף המטוס. עד עתה, אדוני היושב-ראש, טרם נמצאה ולו גופה אחת. רק לפני שלושה ימים אותר גוף באורך 20 מטר בקרקעית הלגונה.

גם כאן אני שומע טענות, ואני מבין את כאבה של המשפחה של סידון, זיכרוננו לברכה, מדוע לא עשינו אותו דבר. האם יש לנו כאן אפליה בין לבין? האם יש לנו עדיפות? – לא היא.

יש להבין, שעם היוודע דבר החטיפה וההתרסקות של המטוס האתיופי, נערכנו מהר על מנת לתאם דרכי פעולה להציל, אם יש ניצולים, ולסייע. במקרה הזה אין כאן עניין שאנחנו נמנעים מלנקוט צעד כלשהו. המצב הוא כזה, שהמטוס, או חלקי המטוס, נמצאים מתחת לשכבת בוץ בעומק של 9 מטרים.

אדוני היושב-ראש, עם כל הידע שלנו, עם כל המיומנות, אין אנו יכולים להתיימר לשלוח מאן-דהוא שיעלה את המטוס הזה. זו בעיה קשה מאוד מאוד; מתקשים בה מומחים רבים וממשלות וחברות תעופה. אנחנו מנסים ועושים כל מאמץ כדי לעודד. רק לפני יומיים נאמר שיש צורך באחד מהמנופים הגדולים בעולם. זה גם עניין של צוללנים, שעליהם לרדת לעומק של 9 מטרים בוץ. זו משימה – אני לא רוצה לומר בלתי אפשרית, כמעט בלתי אפשרית. זה הקושי, לא הרצון. לו יכולנו, היינו משקיעים כל מאמץ, ככל שניתן, כדי להביא מזור לכאבן ולתלאותיהן של שתי המשפחות האומללות ולהביא את שני הנספים לקבורה בישראל.

אנחנו לא חוסכים מאמץ, אבל, אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה להשלוח ולהטעות איש. זה לא עניין של החלטה, זה עניין של חיפוש אפשרויות ומקרה קשה עד מאוד. מי ייתן ונוכל לעשות משהו בעניין הזה.

אדוני היושב-ראש, המקרה הזה שונה מקודמו. ממשלת ישראל תמשיך לעשות כדי לדרבן, לשכנע, להאיץ להגברת אמצעי הזהירות הנדרשים, המתבקשים, המתקיימים, של ממשלות וחברות תעופה כנגד הפשע הזה, שאינך יודע איפה הוא נמצא ומה הסיבה ומה הם הגורמים, והוא מהווה איום על כל הלאומים, על כל הנוסעים ללא הבדל. וכנגד הנגע והפגע הזה על האנושות כולה לגלות נחישות

והיחלצות עד אשר יודבר ולא יגרום עוד לאסונות ולמותם של חפים מפשע. זה צעד העומד לנגד עיני כל בר-דעת, כל איש אחראי, כל מנהיג, כל מדינאי, כל אדם אשר חיי אדם יקרים לו בכל מקום ובכל אתר.

אדוני היושב-ראש, אינני מתנגד להעברת הנושא לוועדה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אולי ברשותך, אדוני השר, אציע שהמציעים יסתפקו בתשובתך.

שר החוץ ד' לוי:

הייתי מאוד שמח, כי אין מה לעשות מעבר למה שכבר אמרתי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שטרן, אתה מקבל את הצעתי?

אברהם שטרן (מפד"ל):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מחאמיד?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מסתפק בדברי השר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אזולאי?

דוד אזולאי (ש"ס):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לנושא הבא. חבר הכנסת אדיסו מאסלה שואל את שרת התקשורת בנושא: החשוד בירי על זוגות בחוף אשקלון. בבקשה.

החשוד בירי על זוגות באשקלון

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב-24 בנובמבר 1996 נורה צעיר על-ידי המשטרה כחשוד בירי על זוגות בחוף אשקלון.

רצוני לשאול:

1. מה הם נוהלי עצירת חשוד הנושא עמו נשק?

2. האם במקרה זה בוצעו הנהלים?

3. כיצד מתייחס המשרד לאירוע?

4. האם תוקם ועדת בדיקה חיצונית? תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. תשיב שרת התקשורת, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבדת להשיב בשם השר לביטחון פנים על השאילתא של חבר הכנסת אדיסו מאסלה.

1. הוראות הפתיחה באש קובעות שיש לירות בחשוד כאשר יש סכנת חיים, ואכן במקרה שלפנינו נע החשוד במהירות לעבר השוטרים והגיע לטווח קצר מהם עם נשק שלוף.

בדיעבד הסתבר כי הסכנה לחיים אכן היתה ממשית ביותר, שכן נמצא כדור בקנה האקדח של החשוד. מדובר באדם שביצע ארבעה מעשי ירי כאלו ופצע קשה את אחד האנשים שתקף; וכן העלתה הבדיקה המעבדתית כי בכל המקרים נורו היריות מאותו אקדח.

2. כל הנהלים מולאו במקרה הזה.

3-4. המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים חוקרת את האירוע.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אדיסו מאסלה, בבקשה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בעיתונות היה כתוב שהבחור נורה למוות בהיותו אתיופי. אני מאשר כאן שמשרת ישראל לא ידעה במי מדובר עד האירוע שהוא נורה בו למוות. עד אז המשטרה באמת לא ידעה במי מדובר.

אני טוען, שכאשר קרה האירוע היתה משטרת ישראל צריכה לעשות את המארב, כי שלומו של הציבור הוא מעל הכול וזה תפקידה של משטרת ישראל, לתת ביטחון לאזרחי מדינת ישראל. כאזרח מדינת ישראל אני מצדיק את המארב שעשתה משטרת ישראל. אבל, אני טוען, שאנשי המשטרה

שהיו במארב לא היו בסכנת חיים, אלא מראש חשדו בחשוד מסוכן ביותר וירו ממש כדי להרוג אותו במקום. אם אנשי משטרת ישראל, שהיו במארב, היו מנסים ללכוד אותו חי, ייתכן שהבחור היה מסגיר את עצמו.

לכן אני דורש שתקום ועדת חקירה חיצונית שתבדוק את האירוע, ואם היו שגיאות או רשלנות של המשטרה במקום, השוטרים שהשתתפו באירוע יבואו על עונשם. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת אפי אושעיה, שאלה נוספת.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי השרה, רציתי לברר אתך, האם ההודעה של שר הפנים – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

השר לביטחון פנים.

אפי אושעיה (העבודה):

לא, אני מדבר על שר הפנים בנושא מתן הקלות בקבלת רשיונות לנשק. העובדה הזאת, שנמצא נשק אצל האדם שנורה ואצל אנשים אחרים שעושים שימוש חריג בכלי הנשק שלהם, לא מביאה את הממשלה לשקול את העניין בכובד ראש ואולי לא לקבל את הצעתו של שר הפנים? אני מבקש לדעת מה עמדת הממשלה בעניין הזה ואם היה דיון בנושא. תודה.

נסים דהן (ש"ס):

זה היה נשק פלילי, ללא רשיון, כך שזה לא יעזור לך.

היו"ר ד' טל:

גברתי שרת התקשורת, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיב על הדברים של חבר הכנסת אדיסו מאסלה. כפי שכבר אמרתי בתשובה הראשונה שלי, הנושא כולו נמצא, כפי שצריך, על-פי החוק, בחקירת המחלקה לחקירות שוטרים, הידועה בשם מח"ש, במשרד המשפטים. אין שום צורך להקים ועדת חקירה, מאחר שהמחלקה לחקירות שוטרים מבצעת את תפקידה, והיא מוסמכת לכך על-פי חוק; ולכן, אינני רואה כאן שום סיבה להקים ועדה מיוחדת לחקור. יש מי שחוקר, וזה בתוקף סמכותו.

אינני יודעת על מה חבר הכנסת מאסלה מבסס את דבריו, שניתן היה לעצור את החשוד בלי לפגוע בו. מדובר כאן, כפי שכבר אמרתי, בכך שהחשוד נע לעבר השוטרים עם נשק שלוף בידו. מדובר באדם שכבר ירה, פגע ופצע קשה באחד מארבעת המקרים שבהם הוא תקף אנשים בנשק. כך שאינני יודעת על מה חבר הכנסת מאסלה מבסס את דבריו. מכל מקום, הנושא כולו, כאמור, ייבדק על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים. חזקה על המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים שתמלא את תפקידה כהלכה.

אשר לשאלה של חבר הכנסת אפי אושעיה: אינני חושבת שהמקרה הזה הוא בדיוק המקרה המתאים כדי לשאול את השאלה המתבקשת לגבי מתן רשיונות לנשיאת נשק. מדובר, קודם כל, במקרה שקרה לפני שההנחיות החדשות נכנסו לתוקף. מדובר, ככל הנראה, באקדח שנישא על-ידי אותו אדם ללא רשיון. זאת אומרת, הנשק היה ממילא ללא רשיון, ונשק ללא רשיון תמיד אנשים יכולים, למרבה הצער, להשיג.

לא היה דיון בנושא הזה בממשלה. אני חושבת שהנושא הוא בהחלט נושא ראוי לדיון.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, גברתי. אנחנו עוברים לשאילתא הבאה, מס' 50, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל, בנושא: הרחבת היישובים בגולן. בבקשה, אדוני חבר הכנסת יחזקאל.

הרחבת היישובים בגולן

אברהם יחזקאל (העבודה):

השאלה מופנית, כמובן, לשר לתשתיות לאומיות. אני מקדם בברכה את השרה לבנת ומאחל לה הצלחה על המינוי שקיבלה – תיאום בין הממשלה לכנסת.

היו"ר ד' טל:

כמדומני שהשאלתא הוגשה לראש הממשלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן. פשוט יש סתירות בין ראש הממשלה לשריו.

היו"ר ד' טל:

אני רק רואה השלמה בין ראש הממשלה לשריו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כל אחד מנקודת מבטו שלו.

היו"ר ד' טל:

מנקודת השקפתו. נכון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בעקבות תוכניותיך לבנות יחידות דיור בגולן, ברצוני לשאול:

1. מה היא התוכנית? באילו יישובים וסדרי גודל מדובר, והאם מדובר בהרחבה או בהקמה של יישובים חדשים?

2. כיצד, לדעתך, תשפיע התוכנית על יחסי ישראל-סוריה וההידברות ביניהן?

3. האם ייתכן שמאחורי החלטה זו יש כוונה פוליטית? כיצד מוסברת הסתירה בין תוכניותיו של השר שרון לבין תגובת משרד ראש הממשלה לאחר הפצת התוכנית? תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה. גברתי השרה, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, רק רציתי להעיר לפני שאשיב על השאילתא של חבר הכנסת יחזקאל, שהשאילתא, לפי הנוסח שמונח על שולחן חברי הכנסת ולפי הנוסח שהובא אלי, אכן הוגשה לראש הממשלה ולא לשר לתשתיות לאומיות.

בשאלה 3 – גם מזכירות הכנסת ככל הנראה לא הבחינה בכך – יש שאלה שהיא קצת בעייתית, כי כתוב בה: "האם ייתכן שמאחוריה כוונה פוליטית, והאם יש סתירה בין תוכניותיך לתגובת ראש הממשלה?" וזאת בשאילתא שמופנית לראש הממשלה. יש כאן תקלה קלה, אבל היא לא משנה לגבי העיקרון, כמובן, רק מצאתי לנכון להעיר.

מכל מקום אני מתכבדת להשיב על השאילתא של חבר הכנסת אבי יחזקאל. התשובה על כל שלוש השאלות שהוא העלה היא, שמדובר בבניית דירות שיענו על צרכי הגידול הטבעי בגולן, אך לא בתוכנית כלשהי של הקמת יישובים או הרחבתם. הידיעות שפורסמו לאחרונה בתקשורת בעניין זה אינן נכונות.

היו"ר ד' טל:

תודה, גברתי. אדוני מבקש שאלת הבהרה? בבקשה, אדוני השואל, איך לא? אני אעמוד על זכותך המלאה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי השרה, השאלה בגדול, וסליחה על המינוח: האם אתם לא מבינים שבהצהרות ובביצוע מן הסוג הזה אתם למעשה מקרבים את המלחמה הבאה עם סוריה? האם לא ברור שכל הצהרה כזאת בעידן של מתיחות עם הסורים גורמת לכך שאסד מבין אתכם לא נכון ולמעשה מכין את הצבא שלו לאופציה צבאית? תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת בני אלון, בבקשה – שאלה נוספת.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי, השאלה שלי: אחרי הפרסום הרשמי של פארוק אל-שרע, שהיה הסכם סופי עם מפלגת העבודה לנסיגה מכל רמת-הגולן עד לגבולות 4 ביוני 1997 – – –

אורי אור (העבודה):

מפלגת העבודה לא עושה הסכמים.

בנימין אלון (מולדת):

בכל אופן, כך פרסם אל-שרע. למעשה ההסכם הוא עם הממשלה הקודמת. חבר הכנסת אורי אור, אני מתנצל.

אורי אור (העבודה):

בנימין אלון (מולדת):

עם ממשלת ישראל, שהיא היום באופוזיציה. אני מקבל את התיקון.

אומר רק את שאלתי: לאור הפרסומים האחרונים, האם לא מן הראוי שגברתי והממשלה כולה לא יתחבאו מאחורי "עיבויים" וכו' אלא יאמרו בגלוי שרמת-הגולן היא לפי החוק הישראלי חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, יאמרו את הדברים בצורה ברורה, ויאמרו שהממשלה מעודדת כל סוג של התיישבות ברמת-הגולן, כדי שהסורים יבינו, אחת ולתמיד, שהיו בחירות, וכדי שגם הממשלה תבין, אחת ולתמיד, שהיו בחירות?

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת אלון. גברתי השרה, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

קודם כול, אני מודה לחבר הכנסת בני אלון, שצודק לגמרי, כמובן. הגולן הוא חלק מארץ-ישראל; חלה עליו הריבונות הישראלית. אני חשבת לתומי, שעניין הריבונות הישראלית בגולן הוא קונסנסוס כמעט לרוחב כל הכנסת הזאת, לרבות רוב חברי הכנסת מהאופוזיציה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הממשלה מאמצת את מצע מולדת לגבי הגולן?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש לאפשר לשרה לדבר.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת טלב אלסאנע עוד לא שמע כנראה שהכנסת החילה את הריבונות הישראלית על הגולן –
–

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מצע מולדת.

שרת התקשורת ל' לבנת:

– – אבל חבר הכנסת טלב אלסאנע כנראה לא הפנים עוד כמה עובדות בחיים, ולכן אעדיף להמשיך הלאה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

את הריבונות הישראלית וכן את המשפט הישראלי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

וכן את המשפט הישראלי, המשפט והחוק, על רמת-הגולן. אתה צודק. אני מודה לחבר הכנסת ריבלין על התיקון החשוב שהוא תיקן אותי עכשיו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

שרת התקשורת ל' לבנת:

זה לא הפרלמנט הפלשתיני, באמת, חבר הכנסת אלסאנע, גם לא הסורי. אני מאוד אבקש ממך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

איזה זלזול.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני לא אאפשר לך, עם כל הכבוד. אפשרתי לך הערה ועוד הערה, אבל די. תאפשר לשרה לדבר. בבקשה, גברתי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מודה ליושב-ראש.

לשאלתנו הנוספת של חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני רוצה לומר כך: ראשית, צריך לדעת שאין שום סתירה בין הודעת ראש הממשלה ובין השר לתשתיות לאומיות ובין סגן שר השיכון והבינוי, שכולם יחד עוסקים בנושא הזה. למעשה, מדובר כאן בשני משרדים: האחד – משרד השיכון, השני – המשרד לתשתיות לאומיות, וכאמור, אין שום סתירה. מדובר כאן בהרחבה טבעית של היישובים בגולן, ואנחנו לא מסתתרים מאחורי שום דבר. כרגע מתבצעת בדיקת היתכנות ואיתור קרקעות כדי להקצות עוד יחידות דיור ביישובים קיימים בגולן. לא מדובר כרגע בשום בניית יישובים חדשים, ומוכן שאפשר, כהנה וכהנה, לכתוב כך ולומר אחרת. הדברים פשוט אינם נכונים.

אני רוצה לומר כאן, כי אם מישהו, לרבות חבר הכנסת אבי יחזקאל, מנסה לומר כאן בכנסת ישראל, שמי שרוצה לגור בגולן, אם הוא בן למשפחה שגרה בגולן, והוא או היא נישאים ורוצים להמשיך לגור בגולן, אנחנו לא נבנה עוד דירות, כדי שלא יוכלו לגור בגולן – הוא טועה טעות חמורה. כנ"ל לגבי אנשים שרוצים לעבור לגולן, ויש היום ביקוש רב מאוד לדירות בגולן. אני רוצה לומר כאן עוד משפט אחד: אני רוצה לשבח את הממשלה הקודמת, זאת שמפלגתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל עמדה בראשה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אולמרט, חבר הכנסת איתן, תאפשרו לעמיתתנו-עמיתתכם לומר את דבריה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אודה מאוד לראש עיריית ירושלים, חבר הכנסת אולמרט, אם יאפשר לי לדבר. אומנם הנושא אינו ירושלים אלא הגולן, אבל בכל זאת.

מכל מקום, אני רוצה לשבח מאוד את הממשלה הקודמת – תרשו לי פעם אחת גם לשבח אותה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא יכול לשמוע את זה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אז תצא. הממשלה הקודמת, ממשלת העבודה, לא קיבלה פיק ברכיים לנוכח האיומים של הסורים. ממשלת העבודה הוסיפה והגדילה גם את הדיור, גם את התשתיות, גם את הכבישים וגם את התעשייה בגולן. ברוך השם, היום יש לנו כ-16,000 תושבים בגולן, לרבות קצרין. לכן אני ממש לא מבינה אותה זעקה שמשמיע חבר הכנסת אבי יחזקאל, שהנה, או-טו-טו, אותה הרחבה טבעית שהממשלה הזאת מבצעת בגולן תביא למלחמה עם הסורים.

אני מציעה לחבר הכנסת יחזקאל לא לקבל פיק ברכיים מול אף אחד. הממשלה הזאת תמשיך במדיניותה, לא תיצור אזורים כלשהם שבהם אסור לבנות דירה ואסור לגור בהם, לא תטיל מגבלות, ותמשיך בעניין הזה, בצורה עוד יותר מוצלחת כמובן, את מדיניות הממשלה הקודמת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בכל העניינים.

היו"ר ד' טל:

תודה, גברתי.

הצעה לסדר-היום מדוע לא ניתן לעקוף את הסכמי הביניים ולגשת מייד להסדר קבע

היו"ר ד' טל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 719, של חבר הכנסת אורי אור: מדוע לא ניתן לעקוף את הסכמי הביניים ולגשת מייד להסדר קבע. בבקשה, אדוני חבר הכנסת.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ברצוני לפתוח ולברך את השרה לימור לבנת על התפקיד החשוב כמקשרת בין הממשלה לבין הכנסת. אני חושב שזו בחירה טובה. אעשה ככל יכולתי כדי לקצר את התקופה הזאת, אבל אני מודה שאת מתאימה לתפקיד, ובהחלט מאחל לך הצלחה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יותר מדי תנועות, מפלגות ואנשים בודדים, בכלל זה אולי גם בודדים בתנועה שלי, התחילו לחשוב, לאור החודשים האחרונים, האם ניתן לעקוף את הסכמי הביניים ולגשת מייד להסכמי הקבע.

אני רוצה לומר, שבספטמבר 1993, כשראש הממשלה יצחק רבין, זכרו לברכה, ושמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים, ויושב-ראש אש"ף יאסר ערפאת חתמו על ההכרה ההדדית ועל הסכם העקרונות, חלה בהחלט תפנית היסטורית בסכסוך הישראלי-הפלשתיני. סכסוך דמים בן 100 שנה התחלף לתחילתו של תהליך שלום. רק מי שחלם בהקיץ, ואיש מאתנו – ממפלגת העבודה – לא היה כזה, האמין שכבר ב-14 בספטמבר יקומו אל מציאות של אין טרור ואין ניגודי דעות בתוך החברה הפלשתינית ובתוך החברה הישראלית.

לצערי הרב, התהליך הזה הוא תהליך מתמשך, קשה ומסובך, ולא בשיטת "זבנג וגמרנו". איבה כזו של עשרות שנים, 100 שנה מתחילת הציונות – הרי ציינו את זה פה בכנסת – איבה כזו אינה יכולה להסתיים בן-לילה. לכן, זהו תהליך ארוך וקשה, שאין בו קיצורי דרך. אי-אפשר להשוות את הסכם אוסלו להסכם עם ירדן או להסכם עם מצרים, כפי שהאופוזיציה מנסה לעשות.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא האופוזיציה אלא הממשלה.

אורי אור (העבודה):

הממשלה, אבל גם אצלנו יש כאלה שחושבים קצת אחרת. גדולתו של הסכם אוסלו היא בכך, שהוא בנוי על עקרונות שצריך לבנות לאט, נדבך אחר נדבך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לשאול אותך שאלה: הדבר היחיד שיש בהסכם אוסלו הוא שהוא נעשה באוסלו. אין בו שום דבר אחר.

אורי אור (העבודה):

ההסכם נחתם באוסלו. אם לא שמת לב, חבר הכנסת רובי ריבלין, הרבה דברים נעשו בשטח כתוצאה מאותו הסכם אוסלו, אותו הסכם עקרונות שנחתם באוסלו.

אינני רוצה להיכנס כרגע לוויכוח מה אמרה מפלגה זו או אחרת. הוויכוח הוא עקרוני ומעניין, ולדעתי הוא חוצה כיום גם את הליכוד. שמעתי מה היתה התגובה בלשכת הליכוד, כאשר חבר הכנסת עוזי לנדאו ידידי, יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, בא עם הקלטות של ערפאת. אמרו לו: שמענו, זה בעל ברית, בוא נמשיך הלאה. לכן, אני רוצה לעסוק בעניין העקרוני: האם ניתן לדבר ולעסוק בהסכם הקבע בלי ליישם את הסכם הביניים.

טענתי היא, כמובן, שזה לא ניתן. זה לא ניתן, רבותי. מי שרוצה להתחיל לדון מייד על הסדר הקבע ולהפסיק את תהליך יישום הסדר הביניים, לדעתי או שהוא תמים או שהוא רוצה להפסיק את תהליך השלום, ויש כאלה שרוצים את זה. ההתקדמות בתהליך השלום המשיכה בהסכם קהיר במאי 1994 ובחתימת הסכם הביניים חודש לפני שיצחק, זכרו לברכה, נרצח. צה"ל פינה את כוחותיו מכל הערים ביהודה ובשומרון, למעט חברון.

אני רוצה להזכיר, גם פה יש דיסאינפורמציה: הגענו להסכמה עם הפלשתינים לדחות את הפינוי ל-15 ביולי כתוצאה מהטרור. מה אני טוען היום? – אם הממשלה הזאת תגיע להסכם על דחיית נושא חברון, בבקשה, אבל אין דבר כזה. לכן, אבן הפינה של חברון היום היא גם אבן מכשול להמשך הדיון ביישום הסדרי הקבע. כולנו עומדים; נעצרנו בדבר הזה.

יש דברים נוספים, כמובן: יש הנושא של שחרור אסירים, יש הנושא של אי-מילוי חלק מסעיפי ההסכם על-ידי הפלשתינים. יש סעיפים שלמים שאינם מתמלאים על-ידי שני הצדדים. הבעיה שמטרידה אותי יותר, רבותי, היא רוח ההסכם. איננו מדווחים פה על דיון בוועדות, אבל היות שהנושא יצא לתקשורת, אומר כי היה דיון מעניין בוועדת החוץ והביטחון על הפרת ההסכם משני הצדדים. לדוגמה, רבותי, נגע בכך חבר הכנסת אבי יחזקאל, הנושא של רמת-הגולן. הרחבתן של ההתנחלויות, של היישובים ביהודה ובשומרון, אינה מוגדרת במפורש בהסכמי אוסלו. מדובר על שינוי הסטטוס-קוו. הבעיה העיקרית היא מהי רוח ההסכם. מישהו חושב שילך מחר ויעשה התיישבות רבתי ביהודה ובשומרון. אני שומע דיבורים על כך. הבעיה עם הממשלה שלכם, חברת הכנסת והשרה לבנת, היא שאתם מדברים. אם הייתם מדברים קצת פחות ועושים קצת יותר. כך אנחנו משלמים את נזק הדיבורים, ולא נעשה שום דבר בשטח. הדיבורים כשלעצמם, על אלפי יחידות דיור שעומדים לבנות, הם פגיעה ברוח

ההסכם. פגיעה ברוח ההסכם היא קשה יותר מסעיף זה או אחר שלא מתמלא, כי על כך ניתן להתגבר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ד' טל:

אאפשר לחבר הכנסת ריבלין לשאול שאלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מדבר על רוח ההסכם. אולי תסביר לי לאן הרוח הזאת מובילה אותנו. כאשר חברים במפלגתך אומרים שנדבר על הסדר הקבע, הם לא אומרים לאן הם מובילים. אולי תסביר אתה לאן מובילה הרוח הזו.

אורי אור (העבודה):

יושב-ראש הקואליציה, יושב-ראש הסיעה שלך, חבר הכנסת מיכאל איתן, מנהל שיחות עם כמה אנשים ממפלגת העבודה, והוא לא לבד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

השיחות חשאיות. אנחנו לא יודעים מה נאמר בהן.

אורי אור (העבודה):

הוא יגיד לך בדיוק מה כיוון החשיבה. אני חושב שגם אותם אנשים המנהלים את השיחות – על-פי האינפורמציה שיש לי – רובם אינם אומרים שיש להפסיק את יישום הסכמי הביניים. מדובר בחברון, מדובר על פריסה מחדש בשלבים עד ספטמבר 1997, מדובר על קיום ההסכמים מצד הפלסטינים, מדובר על קיום ההסכם הכלכלי, לרבות עניין הסגר, מדובר על פתיחת המעבר הבטוח וכו' וכו'.

אני טוען, ופה אני עונה לך, שחוסר האמון שקיים התגבר מאוד. אינני רוצה להיכנס לוויכוח; לדעתי הוא התגבר כתוצאה מאותה פתיחת חור במנהרה בירושלים, דבר שאני מצר עליו מאוד. הדבר פגע

באמון שהתחיל להיווצר – לא נגמר – בינינו לבין הפלשתינים, במסגרת בניית תהליך של חיים ביחד. הצרה היא שחוסר האמון והחשדנות הקיימים היום כלפי ממשלת ישראל מדאיגים אותי מאוד. אני רואה שיאסר ערפאת מתחיל לנצל את המצב שנוצר, את יחס האי-אמון באירופה ובארצות-הברית – אצל חלק גדול ממנהיגי העולם – כלפי ראש הממשלה שלי. הוא ראש הממשלה שלי. על האי-אמון שנוצר כלפיו, יאסר ערפאת, ולא רק הוא אלא גם מנהיגים ערבים אחרים, נפלו כמוצאי שלל רב.

ואז אני רואה שהתהליך הזה הולך ומקרע, ואני אומר לכם שהדיבור היום בחברון על נושא המרדף החם זה הבל ורעות-רוח. יש לנו בהסכם הקודם מה שנקרא: אחריות כוללת, כך שממשלת ישראל יכולה להיכנס למרדף. לא יכול להיות – ולא יהיה – מרדף חם, וההתעקשות על זה היום מעכבת את הפינוי בחברון, מעכבת את המשך היישום, ויותר מזה, היא מתחילה לזרוע בשטח ניצנים חדשים של אלימות, ומכך אני מוטרד.

לכן, רבותי, אני רוצה לבוא ולומר: אם מישהו בא ומדבר על כך שהוא רוצה להתחיל בהסדר קבע, זה לא יהיה. אנחנו חייבים ללכת בדרך קשה מאוד, שהיא רצופה מלחמה בטרור, רצופה בשכנוע דעת הקהל בישראל, רצופה בשכנועים של דעת הקהל הפלשתינית, וצריך לבנות את זה שלב אחר שלב – אני עונה לך – ורק לאחר מכן להגיע לאט לאט להסדר הקבע, כי שלוש השאלות העיקריות בהסדר הקבע הן: שאלת ירושלים, שאלת זכות השיבה ושאלת הגבולות של הישות הפלשתינית. אלה הן השאלות העיקריות.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

על שלושתן נתן ערפאת תשובה ברורה.

אורי אור (העבודה):

בוודאי, גם לי יש תשובות ברורות, אבל הנה הוויכוח. אם אתה בא ואומר: זו המסקנה של ערפאת, בואו נעצור, אני אומר לך שיש לי ידיעות, וגם לך יש ידיעות, מתוך שיחות עם הפלשתינים; זה טיבו של משא-ומתן, זאת שאיפתו, ואני יודע את המאבק שלו על דעת הקהל, ואיני סניגור שלו, אבל בהסדר קבע כזה יש מקום להרבה מאוד פשרות, ויהיו הרבה מאוד פשרות בתפיסתם לגבי הנושאים שהעליתי, ועליהם בעצם עוד לא התחלנו לדון.

לכן אני מציע לכולנו להמשיך ללכת שלב אחר שלב, כמי שחושב – ואמרתי זאת פה ואני אגיד את זה תמיד, ואני שומע כאלה שאומרים את זה – שפתרון בכוח של הבעיה הזאת, ואם לא ילך בכוח, הוא יוסיף עוד כוח, הוא לא פתרון, ואין ברירה אלא ללכת שלב אחרי שלב, ליישם את הסכמי הביניים, להתחיל, או להמשיך לדון בהסדרי הקבע, כי הדיון התחיל בעצם.

ודבר אחרון שאני רוצה להגיד, אדוני היושב-ראש: הבעיה היא לא רק הרובים והבעיה היא לא המרדף החם. הניצחון האמיתי בסכסוך בינינו לבין הפלשתינים הוא הוצאת הרצון של האנשים להילחם זה בזה. אם לא נוציא את הרצון להילחם זה בזה, יימצאו תמיד הרובים ויימצאו הכלים כדי לפגוע זה בזה, וזו המשמעות של הסדר הביניים. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני, אני מאוד מודה. גברתי השרה לימור לבנת, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול, אני רוצה להודות לחבר הכנסת אורי אור על הברכות שהוא העתיר על ראשי – –

אורי אור (העבודה):

את יודעת שזה בכנות.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני יודעת.

– – למרות התוספת שהוא הוסיף, שהוא מקווה שזה יהיה קצר. זו תקוות שווא, חבר הכנסת אורי אור, אבל מותר לכל אחד לקוות, אני לא פוסלת את התקווה.

אורי אור (העבודה):

– – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

שמענו את זה. עוד בליל הבחירות שמענו את הביטחון המופרז הזה.

אורי אור (העבודה):

לא אמרתי שיש לי ביטחון. אמרתי שאעשה הכול כדי לקצר את התקופה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני בטוחה בזה.

היו"ר ד' טל:

הוא מר ביטחון, אבל אין לו ביטחון.

אורי אור (העבודה):

בזה אין לי ביטחון.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת אור היה גם יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון והיה גם סגן שר הביטחון, אבל אין לו כאן ביטחון.

היו"ר ד' טל:

הוא היה גם מפקדי במלחמת יום הכיפורים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שרת התקשורת ל' לבנת:

כן, נכון, יש לי חלום.

שבח וייס (העבודה):

אולי הוא עוד יהיה שר.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אולי. אני מאחלת לו שבעוד 20-30 שנה הוא יהיה שר הביטחון.

שבח וייס (העבודה):

לא צריך להפריז.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אם הוא יעבור למפלגה הנכונה, יש לו סיכוי להיות שר עוד יותר מהר.

שרת התקשורת ל' לבנת:

יש בזה משהו.

היו"ר ד' טל:

אתה בוודאי מתכוון לש"ס.

שרת התקשורת ל' לבנת:

מטעמים קואליציוניים אני לא אגיב על ההערה הזאת של היושב-ראש.

אדוני היושב-ראש, הרציונל שמאחורי המשא-ומתן עם הפלשתינים, שהתחיל, כזכור, עוד בפסגת מדריד, דרך הסכמי אוסלו ועד היום, מצביע על כך – ואני מסכימה עם חבר הכנסת אור – שהדרך להסדר קבע רצופה הסכמות והסכמי ביניים.

אגב, אינני יודעת מדוע הזדעק חבר הכנסת אור להעלות את הצעתו. אני שומעת שדווקא במפלגת העבודה יש רבים שחושבים שצריכים לדלג על שלב הסכמי הביניים.

אורי אור (העבודה):

ציינתי שגם – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

כן, שמעתי, לא אמרתי את זה בהתרסה. אני גם שמחה על ההזדמנות שניתנת לי פה לדבר על הנושא הזה, אבל גם במפלגת העבודה, ואולי בעיקר במפלגת העבודה, יש רבים שמדברים על כך שצריך לדלג על הסדרי הביניים ועל הסכמי הביניים וללכת ישר לשלב של הסדר הקבע. אני דווקא נוטה להסכים עם חבר הכנסת אור. אולי היינו הולכים ישירות להסדר הקבע, אם היתה הדדיות בנושא הזה ואם אפשר היה לעמוד על כל ההסכמים שכבר נחתמו ועל כל הפרטים שכבר נחתמו מצד הפלשתינים. נכון שהסדרי הביניים מאפשרים יצירת יחסי אמון, או צעדים בוני אמון, בין הצדדים, ומכאן חשיבותם.

אבל אני רוצה לומר, שהתפלאתי מאוד שחבר הכנסת אור – כמו שאמרתי קודם, גם יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון לשעבר, שלא לדבר על תפקידו בצבא – עמד כאן והציג, אומנם בקצרה, את ההפרות הישראליות של הסכמי אוסלו, אבל לא טרח להציג את ההפרות של הפלשתינים את הסכמי אוסלו, אף שהוא אמר את זה בחצי משפט, הפרות חמורות מאין כמותן, הפרות שלא עומדות בכלל באותו מישור או באותה רמה עם מה שהפלשתינים טוענים שהן הפרות ישראליות.

הייתי מציעה שנרענן קצת את הזיכרון של חברי הכנסת, אולי גם של ציבור הצופים ושל ציבור המאזינים, ונזכיר על אילו הפרות מדובר כאן.

אפתח אולי בהפרה הגדולה מכולן, העקרונית מכולן, המהותית מכולן: אי-ביטולה של האמנה הפלשתינית, שהיא אולי הדבר המשמעותי ביותר מבחינת הכוונות של הרשות הפלשתינית ושל הפלשתינים. אנחנו יודעים שאש"ף התחייב לתקן את הסעיפים הללו באמנה לא יאוחר מ-7 במאי 1996, ואומנם ב-24 באפריל 1996, קצת לפני הבחירות, כדי שמפלגת העבודה תוכל לבוא עם איזה הישג לבחירות, התכנסה המועצה הלאומית הפלשתינית והחליטה בעיקרון לתקן את האמנה, אבל היא עדיין לא תיקנה אותה עד לעצם הרגע הזה, אף לא לפני הבחירות, בוודאי גם לא אחרי הבחירות.

אבל מעבר לעניין של האמנה הפלשתינית, שמאותת בעצם שאש"ף לא מגנה אלימות ולא מקבל את זכותה של ישראל להתקיים, מעבר לזה אני רוצה להזכיר כאן במהירות, ברשותך, אדוני היושב-ראש, כמה דברים:

אנחנו יודעים שבספטמבר 1996, בזמן האירועים הקשים שהיו, שוטרים ואנשי ביטחון פלשתינים פתחו באש באופן יזום ומכוון לעבר כוחות צה"ל, ואנחנו יודעים שהאירועים הללו לוו בהסתה חמורה

ביותר ופרועה בכלי התקשורת הרשמיים – בעיקר בטלוויזיה, ברדיו ובמסגדים – שהתסיסה את כל השטח וליבתה את כל האש. שני הדברים האלה הם הפרה חמורה ביותר וחציית קו אדום ממש של הסכמי אוסלו.

אני רוצה להזכיר כאן, שהרשות הפלשתינית איננה ממצה את הדין עם אנשים שהיו מעורבים באופן פעיל במעשי טרור, וחלקם משוחררים ממעצר, חלקם זוכים לכל מיני מעצרי בית. מאז פיגועי הטרור במרס 1996, שום חשוד או מבוקש לא הובא לדין ולא הורשע.

יתר על כן, רשימה של 200 שמות של חשודים הועברה לידי הפלשתינים בעבר, ולמרות זאת הרשות הפלשתינית לא מצאה לנכון לנקוט שום צעדים של חקירה או של ענישה נגד אף אחד מאותם 200 שעליהם מדובר.

אני רוצה להזכיר כאן, שהמשטרה הפלשתינית עוצרת וחוקרת אזרחים ישראלים, רובם המכריע ערבים ישראלים. היא מעכבת אזרחים ישראלים ומפריעה לחופש התנועה הישראלי. רק לפני כמה ימים היינו עדים לאירוע שהיה בנצרים וראינו בדיוק מה שקרה שם.

אני רוצה להזכיר כאן שהפעילות של כוחותינו מופרעת גם היא על-ידי המשטרה הפלשתינית.

גם אין שום ניסיון למנוע הסתננות לשטחי ישראל דרך "הקו הירוק", באזור חבל-עזה, על-ידי המשטרה הפלשתינית.

צריך שיזכרו שיש חריגה חמורה בהיקף הכוחות של המשטרה הפלשתינית. יש פה חריגה כוללת ומתמשכת, ועל-פי ההערכות, פועלים היום בסך הכול כ-50,000 שוטרים פלשתינים, הרבה יותר ממה שהיה מותר על-פי הסכמי אוסלו, ועל-פי ההערכות, פועלים היום כ-10,000 שוטרים פלשתינים שלא קיבלו אישור ישראלי כנדרש, חלקם נושאי נשק.

הרשות הפלשתינית לא פועלת לאסוף את הנשק הלא-חוקי שבתחומה, ותפוצת הנשק הלא-חוקי גברה. שאל אותי קודם חבר הכנסת אושעיה על הקלות ברישוי נשק לאזרחים ישראלים. צריך לדעת כאן, שהרשות הפלשתינית, יש בה תפוצה ענקית של נשק בלתי חוקי, ובמשבר האחרון המשטרה הפלשתינית אפילו העבירה נשק לאזרחים פלשתינים.

מנוצל לרעה על-ידי הרשות הפלשתינית, והיא מפירה את כל ההסכמות VIP הנושא של תעודות שהושגו בעניין: המאבטחים של האח"מים נושאים נשק באופן בלתי חוקי כשהם נכנסים לישראל. תעודות אח"מ לא הוחזרו אף שאנשים הפסיקו למלא תפקידים רשמיים. יש תופעה של התנהגות פרועה של אח"מים במעברים הפנימיים והבין-לאומיים כלפי כוחות הביטחון וצה"ל שמוצבים במעברים, ועוד כהנה וכהנה.

גם פעילות ההסתה נגד ישראל לא הופסקה, וזה עולה בקנה אחד עם מה שאמרתי בפתח דברי לגבי האמנה הפלשתינית. הרשות הפלשתינית איננה מפסיקה את פעילותם של כלי התקשורת הפלשתיניים, שכאמור מנהלים פעילות הסתה נגד ישראל. אגב, בעת ובעונה אחת, דואגת הרשות

הפלשתינית לפקח, לעקוב, לחקור לקרוא לבירורים עיתונאים פלשתינים שאינם, הייתי אומרת, מייצגים נאמנה – לדעת הרשות הפלשתינית – את הרשות, שזה דבר חמור בפני עצמו. הרי אם זה היה קורה פה כלפי איזה עיתונאי ישראלי, כל הכנסת וכל העיתונות היו נזעקות וזועקות חמס. אני מדברת על פעילות הסתה ברדיו פלשתיני, בטלוויזיה הפלשתינית; אני מדברת על הפגנות אלימות נגד ישראל, שהם עומדים מאחוריהן, ועוד כהנה וכהנה.

אדוני היושב-ראש, אני יכולה להמשיך ולקרוא כאן עד אור הבוקר רשימה של ההפרות הפלשתיניות, לרבות מה שאמר אתמול בוועדת החוץ והביטחון ראש עיריית ירושלים, חבר הכנסת אהוד אולמרט, לגבי הפרות של הפלשתינים בנושא ירושלים בירושלים עצמה.

אני מזכירה את ההפרות – אמרתי שעוד לא התחלתי אפילו לקרוא את קצה הרשימה – משום שאני חייבת להודות שאני די מופתעת. אמרתי שהנושא שהעלה חבר הכנסת אורי אור, האם לדלג על הסכמי הביניים וללכת ישר להסדר הקבע או לא, הוא בהחלט ראוי לדיון. בדרך הזכיר חבר הכנסת אור את ההפרות הישראליות. צריך שכולם ידעו, שללא הדדיות, ללא כיבוד הדדי של ההסכמים לא יהיה אפשר להתקדם הלאה. צריך שחברי הכנסת של מפלגת העבודה, של השמאל, לא יהיו מליצי יושר רק של הצד הפלשתיני, אלא יבואו לפחות באותן תביעות ממש לצד הפלשתיני לגבי כיבוד התחייבויותיו. מאוד פופולרי לומר כאן – זה כאילו המפתח לכול – שצריך למלא את ההסכם לגבי חברון. לא שמעתי מלה וחצי מלה, או דרישה וחצי דרישה כלפי הפלשתינים לכבד את החלקים שלהם בהסכם.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי, את מוכנה שאשאל שאלה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מוכנה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת וייס ביקש לשאול, רק שהשרה תסיים את הנושא.

שרת התקשורת ל' לבנת:

הדבר האחרון שאני רוצה להזכירו – שמעתי את חבר הכנסת אור אומר כאן, שנשארו כמה שאלות שצריך לפתור אותן, שאלת ירושלים, שאלת זכות השיבה ועוד סוגיות. אני רוצה להגיד לחבר הכנסת אור, שאני מכירה ומוקירה אותו ובטוחה שהוא לא התכוון למה שעלול להשתמע מהעניין: חבר הכנסת אור, לי אין שום שאלה לגבי ירושלים – – –

אורי אור (העבודה):

גם לי אין. אין לי ויכוח על ירושלים, זאת פוליטיקה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

תרשה לי, אמרתי את זה מלכתחילה. הקדמתי ואמרתי, שאני מכירה את עמדותיך ואני מרשה לעצמי להניח שלא התכוונת למה שעלול להשתמע. כשהם מכנים את הסוגיה או את הדרישה הפלשתינית בעניין ירושלים "שאלת ירושלים", וכשאומר את זה חבר הכנסת אור, עלול להשתמע שיש איזו שאלה לגבי ירושלים – – –

היו"ר ד' טל:

אני שמח שיש תמימות דעים בינך לבין חבר הכנסת אור.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מאמינה שלחבר הכנסת אור אין שאלה לגבי ירושלים. זו דרישה פלשתינית.

רענן כהן (העבודה):

אז מה את מציעה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני לא מציעה, אני מעירה הערה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה נושא במסגרת הסדרי הקבע.

שרת התקשורת ל' לבנת:

כן, בהחלט, לא אמרתי אחרת. הערתי את הערתי, אפשר לקבל אותה, אפשר לא לקבל אותה. אמרתי שאני לא הייתי משתמשת בביטוי "שאלת ירושלים". לגבי ירושלים לא צריך להיות סימן שאלה, צריך להיות סימן קריאה.

היו"ר ד' טל:

גברתי השרה, יש לחבר הכנסת שבח וייס שאלה קצרה.

שבח וייס (העבודה):

יש לנו ויכוח קשה ונוקב לגבי העבר, שהועלה גם במערכת הבחירות. אני רוצה להתחיל בנקודה של היום. בהנחה שממשלת ישראל קיבלה בגדול את העיקרון שהולכים על השלום, עם כל המחויבויות, לשיטתה, מנית כאן שורה ארוכה של הפרות של הפלשתינים, שחלקן הגדול בוודאי נכון, ושורה ארוכה של טענות שלהם. האם את לא חושבת שכדאי ליצור איזה מצב לא של ספירת הפרות אלא של יצירת אמון, אפילו קצת דרמטי, כדי לבדוק מחדש את האפשרות לחדש את אווירת השלום? אני שואל את זה בתום לב מוחלט.

שרת התקשורת ל' לבנת:

תרשה עוד שאלות? אז אענה ביחד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אפי אושעיה, רצית לשאול משהו? עוד שאלה אחת של חבר הכנסת אפי אושעיה, אלה השאלות של אגף הימין שלי, השמאל שלכם.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי השרה, רציתי לבקש ממך תשובה על השאלה: מדוע ממשלת ישראל הלאומית לא פועלת לסגירת ה"אוריינט האוס" במזרח-ירושלים בעקבות כל ההפרות?

היו"ר ד' טל:

תודה. בבקשה, גברתי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

קודם כול, לחבר הכנסת וייס. כשאתה אומר שהממשלה הזאת החליטה ללכת בגדול על העיקרון של שלום, זה נשמע כאילו יש מישהו שרוצה שלום – כך ניסיתם להציג את זה, אגב, במהלך ארבע השנים האחרונות – – –

שבח וייס (העבודה):

שאלתי שאלה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

תרשה לי, חבר הכנסת וייס, בכל הכבוד הראוי, אני אשיב את מה שאני משיבה. מתוך הניסוחים של השאלות אני שומעת את האינואנדו, את הרמיזות האלה, וזה מה שניסיתם להציג במשך ארבע השנים האחרונות, כאילו יש כאן מפלגה אחת שרוצה שלום ומפלגה אחת שרוצה מלחמה. הציבור בישראל לא קנה את הסחורה המשומשת הזאת, עובדה, אני עומדת כאן ואתה יושב שם.

אני אומרת שבהחלט צריך ליצור יחסי אמון הדדיים, חשוב מאוד – – – אני רואה שהשר לשעבר שחל משתעשע מאוד מהסיטואציה הזאת, משום-מה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אושעיה, שאלת שאלה – אנא ממך, הקשב, זה לא מנומס.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מבקש מהשרה לא להזכיר לנו כל הזמן את העובדות.

היו"ר ד' טל:

מה לעשות? זה טיבה של הפוליטיקה. שמחתם לעשות את זה לפני ארבע שנים. זה כך, פעם למטה פעם למעלה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ובכן, חבר הכנסת וייס, זה מאוד חשוב. הצבענו נגד הסכמי אוסלו והתנגדנו להם, אבל אמרנו שנכבד ונמשיך באותו תהליך שהתחיל בדרך שונה מזו שהלכה בה הממשלה הקודמת. מה שאי-אפשר – אי-אפשר, מה שאפשר, נשתדל לשנות.

צריך לזכור, שבכל זאת אי-אפשר להתעלם מאותן הפרות ולנסות ליצור כל הזמן מין זוגיות עם ההפרות של הפלשתינים. ממשלת ישראל, כל ממשלות ישראל, כל מפלגות ישראל באמת לא רוצות מלחמה והן רוצות ללכת לשלום. הפלשתינים לעומת זה – אמרתי את זה קודם – אפילו עוד לא תיקנו את האמנה הפלשתינית שקוראת להשמדת ישראל. אתה מכיר את זה היטב. במה זה מעיד על רצונם הטוב? כמה פעמים תוכל ישראל ללכת באופן חד-צדדי, בלי שיתוף פעולה, ולהגיד: טוב, עזבו, אין דבר, לא נורא שהם לא מכבדים את ההסכם, לא נורא שהם אינם מפגינים רצון טוב, אנחנו נעשה את החלק שלנו. ברגע מסוים צריך לעצור כאן. כן, אנחנו רוצים להמשיך בהסכמים ולא ללכת אחרי ערפאת. אנחנו גם לא רוצים ללכת בדרכי הממשלה הקודמת כפי שהן היו במדויק.

תרשה לי, אדוני היושב-ראש, לומר חצי מלה לחבר הכנסת אושעיה, כי הוא שאל שאלה שאני רוצה להשיב עליה. כמו שאמרתי קודם, ירשנו הסכם מסוים, הסכם שלא אהבנו אותו, התנגדנו לו, ואנחנו לא אוהבים אותו, הסכם מסובך, שיש בו בעיות רבות. הרי השאלה של ה"אוריינט האוס" בירושלים לא התעוררה כשהממשלה הזאת הגיעה לשלטון. היא התעוררה זמן רב קודם לכן. העובדה של קיבוע ה"אוריינט האוס" בירושלים היא עובדה שלא נוצרה עכשיו.

עם זאת, שרי חוץ זרים הפסיקו לבקר ב"אוריינט האוס". להגיד לך שאני שבעת רצון מכך שמגיעות לשם משלחות זרות? שפייצל חוסייני יושב שם? התשובה היא לא. הבעיה היא, שבמצב הממלכתי שאליו הובילה אותנו הממשלה הקודמת אין פתרונות קלים, אין פתרונות פשוטים, יש דברים מסובכים. הראיה, כמו שאמרתי, אנחנו לא מאפשרים ל"אוריינט האוס" לפעול כמו שהוא פעל בעבר; המגבלות הן יותר חמורות, יש שוני עצום. אתה צודק, זה עדיין לא טוב מספיק. תודה רבה.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה, גברתי. מה גברתי מציעה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מציעה להעביר את הנושא לוועדה.

הי"ר ד' טל:

חבר הכנסת ראובן ריבלין מבקש להסיר את ההצעה, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חבר הכנסת אורי אור, הייתי מבקש להסתייע במיומנותך כאלוף לשעבר, מנהיג ומצביא בישראל, ולומר לך למה לא תיתן עצה לא רק לחבריך אלא גם לחברי, שלא יצאו לשום מערכה אם לא ברורה להם האסטרטגיה.

להערכתי, כאשר עלית על במה זו ודיברת על הסכמי ביניים, האסטרטגיה שלך ברורה לחלוטין. אתה שותף לאסטרטגיית ערפאת האומרת: מדינה פלשתינית שירושלים המזרחית היא בירתה – – –

אורי אור (העבודה):

זה לא נכון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אמור לחברי אשר רוצים ללכת בדרך הסכמי הביניים, שהסכמי הביניים והסדרי הביניים צריכים להוביל לאיזה מקום, והרוחות שאוסלו הביאה אתה גם יובילו את ספינתנו לאיזה חוף ואנחנו רוצים שהוא יהיה חוף מבטחים. אולי כדאי קודם לצייר את החוף ואחר כך להחליט גם על חברון.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת אורי אור, אתה מסכים להעברת ההצעה לוועדה?

אורי אור (העבודה):

כן.

היו"ר ד' טל:

רבותי, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום: מדוע לא ניתן לעקוף את הסכמי הביניים ולגשת מייד להסדר קבע.

קריאה:

היו"ר ד' טל:

בוועדת החוץ והביטחון, זה ברור. רבותי, בבקשה – מי בעד, מי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

שבח וייס (העבודה):

אני מבקש להוסיף את קולי.

היו"ר ד' טל:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים; אני מוסיף גם את קולו של חבר הכנסת שבח וייס – 12 בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שההצעה תועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

סיפורי בדים חסרי שחר

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדר-היום. ההצעה הבאה, מס' 937: סיפורי בדים חסרי שחר – של חבר הכנסת – – –

קריאה:

– – –

היו"ר ד' טל:

סליחה, סליחה, יש נוסח מתוקן. לא נכון ולא ראוי היה לכתוב זאת והנשיאות החליטה שזה יהיה: חסרי שחר. בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי ברצוני להוסיף ברכה לשרה לימור לבנת על התפקיד שהיא קיבלה, להיות השרה המקשרת בין הממשלה לכנסת. בראשית ימי כיושב-ראש הקואליציה, כשטרם נקבע מי יהיה השר המקשר, ביקשתי מראש הממשלה בנימין נתניהו לפעול על מנת שהשרה לימור לבנת תהיה השרה המקשרת. הדבר לא הסתייע אז, והנה עכשיו הוא הגיע, הגיעה שעתה, ומובן שאני שמח על כך. מוטב מאוחר מאשר לעולם לא, אבל הפעם גם המאוחר הזה לא היה הרבה זמן, ואולי יש בכך אפילו יתרון, שאנחנו נוכל לעשות איזו השוואה בין שני השרים המקשרים ופעולותיהם.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת ראובן ריבלין אמר בקריאת ביניים, שבסדר-היום שהוא מחזיק לנגד עיניו וגם אני מחזיקו לנגד עיני מופיעה הצעה לסדר-היום ששמה כפי שאני כתבתי: סיפורי בדים חסרי שחר – עם למ"ד בסוף. פתאום אני רואה נוסח מתוקן, בלי שאיש אמר לי דבר. בהצעה שאני כתבתי, בכותרת שאני נתתי מופיע: סיפורי בדים חסרי שחר – – –

אפי אושעיה (העבודה):

– – – תשאל את הנציגים שלך.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – – אני שואל שאלה פשוטה: כאשר – – –

סאלח טריף (העבודה):

יש בירור.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לפחות היו אומרים לי.

סאלח טריף (העבודה):

— — —

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן — —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

פניתי ליושב-ראש הכנסת, ושאלתי אותו מה פשר הדבר. אמר לי יושב-ראש הכנסת, שהנשיאות התכנסה ועל-פי בקשה אינני יודע של מי, החליטו, בלי להודיע לי, לשנות את שם הנושא שלי, במקום: סיפורי בדים חסרי שחל – סיפורי בדים חסרי שחר. שאלתי את יושב-ראש הכנסת: תגיד לי, מה הסיבה? והוא אמר לי: הנשיאות התרשמה שמהכותרת שלך עלולה להיות פגיעה באחד מחברי הכנסת, ועל-פי התקנון יש אפשרות לנשיאות או ליושב-ראש הכנסת לשנות ניסוחים. שאלתי אותו: מה היית עושה אילו היה חבר כנסת ששמו שחר? מה אז היית עושה?

לגופו של עניין, מדוע אין להודיע, אולי הייתי מוותר על ההצעה. איך אפשר לקחת כותרת הצעה שכותב חבר כנסת ולשנות אותה בלי להודיע לו ולפרסם אותה בחתימת ידו?

קריאות:

— — —

היו"ר ד' טל:

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להירגע. מדוע אתם רוגשים? מה קרה?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — — הדבר הזה

היו"ר ד' טל:

— — — הוא מסביר, זה על חשבון הזמן שלו

קריאות:

— — —

סאלח טריף (העבודה):

— — —

היו"ר ד' טל:

בסדר, תסמוך עליו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הדבר הזה, לדעתי, בהחלט ראוי לתיקון, ואני חוזר ואומר, אני מכיר את התקנון, יש סמכויות ליושב-ראש הכנסת, אבל בשום פנים ואופן לשום יושב-ראש כנסת ולשום אדם בעולם אין סמכות, תחת חתימת ידי, לשנות מלה ממה שאני כתבתי, אלא בהסכמתי. הוא יכול היה לצלצל, לומר כך או אחרת, אבל דרושה היתה הסכמתי לכך.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת איתן, לגופו של עניין. על-פי הייעוץ שקיבלתי, ואני רואה זאת בפנים, בפרק החמישי, יושב-ראש הכנסת מוסמך לשנות את הדברים. נכון שהוא צריך לבוא בדברים, אבל הוא לא חייב.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – – תסלח לי

היו"ר ד' טל:

הוא לא חייב. יש נוהג אבל יש תקנון. היות שנשיאות הכנסת ראתה שעלול להשתמע מכאן איזה עלבון – אנחנו כנשיאות – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא על חשבון זמני.

היו"ר ד' טל:

לא, אני אתן לך את כל הזמן שמגיע לך ואת כל הזמן שתבקש.

סברנו שהשתמעה איזו נימה של עלבון וראוי היה להוריד זאת. אינני חושב שכדאי לבזבז, אדוני חבר הכנסת, חמש דקות, רק על הנושא הפילוסופי הזה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

עם כל הכבוד, זה לא נושא פילוסופי אלא זה נושא בעל משמעות רבה. אני חתום על הצעה, והצעה שאני חתום עליה אין לאיש בעולם זכות לשנות אלא בהסכמתו. יכולים לבוא ולומר לי: אם אתה לא משנה את ההצעה – אנחנו לא נביא אותה לדיון בכנסת; לא נאשר אותה.

קריאה:

– – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בהחלט. אבל לא לקחת מה שאני כותב – – –

היו"ר ד' טל:

אני מעביר אותך לסעיף 78(א)(1) בתקנון הכנסת. אתה, אומנם, מכיר את התקנון היטב, אבל אני מציע לך לקרוא אותו שוב – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חבל על הוויכוח – – –

היו"ר ד' טל:

אני לא מנסה להתווכח אתך, אני רק מפנה אותך לסעיפים הנוגעים בדבר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ואני מפנה אותך לכלל יותר חזק מכל התקנון כולו. כשאדם חתום על מסמך, לא משנים, לשום אדם אחר אין סמכות לשנות מה שהוא חתום עליו.

היו"ר ד' טל:

באיזה סעיף זה נמצא?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא צריך סעיף, זה כלל יסודי, עקרון יסוד של החוק. מה זאת אומרת? מחר בבוקר מישהו יכול להחליט – – –

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש להירגע. תירגע, יהיה בסדר. חבר הכנסת איתן, אני מבקש ממך להמשיך, ואנחנו נוכל לדון בסוגיה הזאת, אם תרצה, בוודאי בוועדת הכנסת, ואם תרצה נעלה זאת לסדר-היום בנשיאות הכנסת. אני מבקש שתמשיך.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להודות לחבר הכנסת ריבלין, שמסב את תשומת לבי לעמוד 41 של התקנון, להערת השוליים השנייה, שבה כתוב: "(א) יושב-ראש הכנסת רשאי לדרוש מחבר כנסת לשנות את הניסוח של הצעתו. לשם כך יזמין את החבר ויסביר לו את דרישתו. במקרה של חילוקי דעות, דעת היושב-ראש קובעת". מקובל עלי במאה אחוז. איך אפשר לשנות בלי להודיע, זו הטענה שלי.

היו"ר ד' טל:

רבותי, בסופו של דבר, כפי שרשום בתקנון, דעתו של יושב-ראש הכנסת היא הקובעת. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אבל כתוב בתקנון, שיזמין את חבר הכנסת.

היו"ר ד' טל:

כתוב, רשאי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא. כתוב, יזמין. יזמין זה לא רשאי אלא חובתו להזמין. המלה "יזמין" – חובתו להזמין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל מי – – –

היו"ר ד' טל:

סליחה, חבר הכנסת ריבלין.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בטלוויזיה הישראלית שודר – – –

אפי אושעיה (העבודה):

– – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אפי אושעיה, מי שמנהל את הישיבה הוא כאמור עבדך הנאמן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

בטלוויזיה הישראלית שודרה כתבה, ריאיון ארוך מאוד עם חבר הכנסת משה שחל. מהכתבה הזאת, בצורה שבה היא הוגשה, מהדברים שנאמרו בכתבה אפשר היה להבין, שהיא מכוונת להכפיש את ראש הממשלה בנימין נתניהו ולהאשים אותו בכך שהוא קיבל תרומה כספית מאדם ששמו לוצ'אנסקי, שאני לא רוצה כרגע להיכנס לתיאורו. וכן נאמר או השתמע מאותה כתבה, שראש הממשלה בנימין נתניהו קיים פגישה עם אותו לוצ'אנסקי.

לשכת ראש הממשלה הכחישה את דבר קיומה של אותה פגישה ואמרה: לא היתה פגישה. עלול היה להשתמע מתוכן הדברים שאכן יש כאן דוח משטרת שיעליו הסתמך חבר הכנסת שחל, ואליו הוא מוביל, והוא שם את לשכת ראש הממשלה כמוציאה דבר שקר.

מובן שבעקבות הכתבה הזאת, שהיה לי הכבוד לשמוע אותה במקור, הגבתי והודעתי, שאני גם אגיש תלונה לוועדת האתיקה של הכנסת.

והנה, טרח יושב-ראש סיעת העבודה לזמן אותי לפגישה עם השר שחל, שהיתה בלשכתו של יושב-ראש סיעת העבודה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

השר לשעבר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

השר לשעבר שחל, חבר הכנסת משה שחל.

היו"ר ד' טל:

איזו רגישות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי הצעה.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת איתן לסיים את דבריו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי השרה, את גם חברה בוועדה לטקסים וסמלים. יש מדינות שבהן תואר שר נשאר לתמיד. אני מציע לך לאמץ זאת. הפעם זה יהיה לטובתו, אולי בהמשך זה גם יהיה לטובתך.

נפגשנו בלשכתו של יושב-ראש סיעת העבודה ושם אמר לי השר לשעבר שחל את הדברים הבאים:
1. לא היה בדברי משום פגיעה והאשמה כלפי ראש הממשלה; 2. לא האשמת את ראש הממשלה בכך שקיבל תרומה, אפילו של אגורה אחת; 3. אני ציינתי שבדוח המטרה, שאני ראיתי מתוקף תפקידי בעבר, נאמר שאכן היתה פגישה כזאת. לשאלתי: האם ייתכן שבדוח מטרה חסוי נאמרו דברים, אבל בפועל לא היתה פגישה כזאת? אמר לי ביושר: כן, ייתכן. שאלתי אותו: ובכן, מדוע ועל מה כל המהומה? אמר: אני הגבתי על דבריו של השר לביטחון פנים הנוכחי, שציטט מדוח מסוים, והעמידה שלי היא על הציטוט מול אותו דוח. האם זה היה במציאות או לא? – אני לא יודע ולא יכול לדעת ולא עסקתי בזה. אני יודע מה היה כתוב באותו דוח.

כאשר הוא אמר לי את הדברים האלה, אני אמרתי לו: הסברך, למרות האווירה שהיתה בכתבת הטלוויזיה והמסרים הנלווים, מקובלים עלי. אני מוכן לבוא לכנסת במסגרת ההצעה שכבר היתה על סדר-היום, לומר את הדברים ולראות בכך את הפרשה מחוסלת.

אשר לטענה, מי דובר אמת, השר לביטחון פנים, שאומר "הדוח המטרה אמר כך", או השר לביטחון פנים הקודם, שאומר "הדוח המטרה אמר כך" – יישאר הוויכוח הזה, כל אחד יטען את טענותיו. לכל אחד יש טענה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסיים. זה משפט אחרון.

כאשר אנחנו מסכמים את גדר הוויכוח בקשר לדיוק מציטוט מדוח, ואין שרובו של שמו של ראש הממשלה ואמירתו שלפיה הוא לא קיים את הפגישה, אני רואה בכך את הפרשה כמחוסלת, ואני אשמח מאוד אם נעסוק בדברים יותר מועילים ופרודוקטיביים בעתיד. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה. אני מודה לך מאוד.

חבר הכנסת שחל, זכות התגובה – התשובה על ההצעה לסדר-היום.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה קודם כול להודות לחבר הכנסת מיקי איתן ולבקש ממנו, שמדי שבוע יעלה הצעה עם השם הנכון, בלי התיקון. כי אין הרבה הזדמנויות שבהן אתה עומד ונותנים לך עשר דקות זמן בלי להתאמץ להגיע להצעה דחופה לסדר-היום, בלי המכסה שנותן לך יושב-ראש הסיעה לדבר מן הסוג הזה.

לגופו של עניין. אני חושב שהעלאת הנושא היתה אחראית ולא מתלהמת. יש לי טענה מקדמית אחת, ואני אומר מה היא. בכנסת הזאת ידענו ויכוחים ונדע ויכוחים. מה הוא הפגם שצריך לי? מותר להעלות טענה, אפשר להתייחס אליה, אבל אין מתייחסים לגופו של אדם. אני אומר את זה כהערה, ואמרתי את זה גם בשיחה פרטית לחבר הכנסת מיקי איתן. מי כמוהו יודע, שבמשך ארבע שנים, כאשר הייתי השר המקשר, הוא היה אימת הממשלה. כמעט, תרשה לי לומר בנימה באמת טובה, לא הצלחנו במשך ארבע שנים למנוע ממך דיבור. כל פעם נגד הממשלה, לעתים גם נגד אישים ונגד אנשים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא שכנע את העם.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת רובי ריבלין, שיטה שבה אתה מדבר ומבקר ומאיימים עליך שבוע אחרי זה באופן אישי, היא שיטה שלא יכיר אותה שום בית-נבחרים. אני אומר את הדברים באותה מידה של אחריות.

אני רוצה להתייחס לדברי שנאמרו בקשר לנושא הזה. אומר לכם מה בכלל המניע להעלות את הנושא. אני מכיר את דוח המשטרה מ-18 ביוני 1995. המספר שלו – נכ/02.

שרת התקשורת ל' לבנת:

יש לך מסמך?

משה שחל (העבודה):

אל תכניסי אותי למסמך שטאובר. יש לי נתונים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני רוצה לדעת אם יש לך מסמך.

משה שחל (העבודה):

השרה לימור לבנת, תני לי. דוחות סודיים שקראתי אני זוכר. יש לי בכלל זיכרון מצלם, תאמיני לי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שחל, אני מבקש לתמצת את הדברים כדי שיהיו במסגרת הזמן.

משה שחל (העבודה):

הדוח נכתב על-ידי גוף מקצועי לגמרי במשטרה, שאוסף את נתוני המודיעין ומחבר אותם, על-ידי קצינה בכירה מאוד במשטרה, שזה התפקיד שלה. הוא נועד למערכת המשטרה, לראש אגף החקירות, והוא מתייחס לאדם מסוים ששמו גריגורי לוצ'אנסקי, על הפעילויות שלו. בדוח הזה היה קטע – חבר הכנסת מיקי איתן, אני חוזר עליו ואומר אותו – שאמר כי במסגרת ניסיונות לחדירה למה שנקרא המערכת הפוליטית בישראל, אנטולי שרנסקי הצליח לסדר פגישה אשר התקיימה – בלשון עבר, אני מדגיש – אשר התקיימה לא מזמן עם חבר הכנסת ביבי נתניהו.

כל זה היה ידוע לי 18 חודש. ואני אומר לכם, מלה אחת מהדברים האלה לא יצאה החוצה. לא רק זה, הקפדתי שגורם פוליטי בממשלה לא ידע מהנושא הזה. אני אגיד לכם מה עשיתי, כי פה נשאלה שאלה מה עשו. זימנו את ראשי מערכות המודיעין במדינת ישראל, את ראש המוסד, את ראש השב"כ, את ראש המערכת המשטרתית, ראש אגף החקירות, לדון בבעיות אלה, כאשר הקטע הזה גם לא עניין אותי.

אני אומר לך דבר שני. שום דבר איננו פסול – שאישיות פוליטית, במקרה זה ביבי נתניהו, נפגש עם איש זה או אחר.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אבל הוא לא נפגש.

משה שחל (העבודה):

אני מדבר על הנקודה שכתובה בדוח, זה גם לא עניין. 18 חודש איש לא שמע את זה ממני. ביום בהיר אחד אני שומע שהשר לביטחון פנים אביגדור קהלני הולך לוועדת העלייה והקליטה ומגלה שיש דוח משטרה. את זה אני רוצה שתשמעי, השרה לבנת. הופתעתי מאוד. אני אומר לך את האמת, אמרתי: את מי זה מעניין. והוא מתייחס לאותו דוח של יוני 1995 בהבדל אחד, הוא משפץ אותו. הוא אומר: היה תכנון לפגישה, הפגישה לא יצאה לפועל. זה לא כתוב בדוח.

אני אומר לכם, שבוע ימים התהלכתי עם כאבי בטן. אני לא רוצה להיות במדינה שבה מתחלף שלטון, והשלטון מתקן את ההיסטוריה. אני לא מוכן לחיות במדינה שבה איש פוליטי ייקח חומר וישתמש בו. איש לא ביקש מאביגדור קהלני להתייחס לנושא הזה. ועדת העלייה והקליטה, זה לא עניינה בכלל. מדוע לעשות שימוש כזה?

באתי ואמרתי: לאחר לבטים, אני חייב להעמיד דברים על דיוקם. אני אומר לכם, אותי זה מדאיג. ההסבר שאמרתי אותו, גם למיקי איתן, ואני חוזר עליו כאן – אין באמירה שלי כדי להגיד שביבי נתניהו קיבל כסף. אין באמירה שלי כדי לקבוע דבר או חצי דבר מעבר למה שכתוב. אני לא יודע, אני לא עסקתי בזה, אין לי כוונה לעסוק בזה.

אני רוצה לסיים את דברי ולומר: יש בינינו ויכוח. אני מכיר בליכוד אולי שני אנשים שהיו נוהגים באותה מידה של הגינות שבה אני נהגתי, שרים בממשלה שהיו באים ואומרים: אין שום שימוש ולא

יהיה שימוש בעניין פוליטי שנוגע למערכת המקצועית. 18 חודש – אם הייתי רוצה לעשות בזה שימוש, הוא היה נעשה מזמן. אני רק מודאג, ואני מחכה לאביגדור קהלני, אני אדבר אתו ואומר לו: זה לא תפקידו. הוא שר משטרה, הוא לא צריך לעסוק בזה, הוא איש פוליטי.

היו"ר ד' טל:

הוא שר לביטחון פנים.

משה שחל (העבודה):

הוא שר לביטחון פנים. הוא איש פוליטי, הוא לא צריך לעסוק בסוגיה הזאת.

אומר לכם דבר נוסף. כשהייתי עולה להשיב מעל דוכן הכנסת על ענייני משטרה שנגעו לחקירות ונגעו לדיווח, קבעתי כלל אחד: את התשובה היה כותב לי ראש אגף החקירות. משלי לא הוספתי מלה אחת, לא לכאן ולא לכאן, גם כלפי חברי במפלגה וגם כלפי אחרים. היו כאלה שכעסו והיו כאלה שזה לא מצא חן בעיניהם, גם בתוך מפלגתי.

אני מזהיר את האזהרה הזאת. הנושא עצמו הוא חשוב, הבעיות קיימות. לא במקרה ההתייחסות היתה כל כך רמת דרג, של אנשי מקצוע. מאז קיימנו את הדיונים והישיבות, השארתי את העניין הזה לאנשי המקצוע, לא עסקתי ולא התכוונתי לעסוק בו. העיסוק שלי היה בהקשר הזה ובהקשר הזה בלבד.

מאחר שחבר הכנסת רענן כהן ביקש לקיים דיון בוועדה לביקורת המדינה, דיברתי עם יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת רן כהן, אמרתי לו על אילו תאריכים מדובר. הוא יזמין את מבקרת המדינה, את המשטרה, יביאו את הדיווח ויתברר אז אם הדברים היו – אני משוכנע, אני יודע שהם היו – ומה הסיבה שהביאה לשינוי בתשובה של השר לביטחון פנים היום, כמעט שנתיים אחרי הדוח הראשון. כי אני יודע, גם את זה שאלתי וביררתי, לא היה תיקון לדוח הזה. הדוח היה ונשאר בדיוק כפי שנכתב ב-18 ביוני 1995.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת משה שחל.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

רק לשם דיוק, הערה אחת.

היו"ר ד' טל:

הערה אחת קצרה, בבקשה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

חבר הכנסת שחל שאל, למה השר לביטחון פנים בכלל התייחס לדוח. הדוח צוטט מהזיכרון על-ידי חבר הכנסת אופיר פינס באותה ישיבת ועדה, והוא ביקש מהשר לביטחון פנים להתייחס לדוח, ולכן השר ענה לו.

היו"ר ד' טל:

תודה. גברתי השרה, לימור לבנת, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הפרשה הזאת, במרכאות כפולות ומכופלות, שלא היתה ולא נבראה – יש כנראה מין דינמיקה כזאת להמשיך ולומר: הפגישה שהיתה, אני לא יודע אם בסופו של דבר היתה או לא היתה, אבל הפגישה הזאת שעליה מדובר – – –

לא היתה שום פגישה בין ראש הממשלה בנימין נתניהו, לפני או אחרי שנבחר לראשות הממשלה, לבין אותו לוצ'אנסקי. לא היתה מעולם פגישה כזאת, אבל היה דוח. היה דוח, שכפי שאמר כאן השר שחל, ואני מתפעלת מיכולתו של השר שחל לזכור בעל-פה לא רק תאריכים וניסוחים של מסמכים שהוא קרא לפני שנה ומחצה כמעט, אלא אפילו את המספר הסידורי שלהם – אני מוכרחה לומר, חבר הכנסת שחל, זה השאיר עלי רושם רב מאוד, רושם עז מאין כמוהו.

משה שחל (העבודה):

אני שמח שבמשהו אני מרשים אותך.

שרת התקשורת ל' לבנת:

בהחלט, חבר הכנסת שחל, ותיכף אגיד מדוע אני גם מתייחסת לנקודה הזאת, כי היא מעלה שאלה מאוד מעניינת, מאוד מרתקת.

ובכן, מסתבר שביוני 1995 אכן נמסר דוח משטרת, והוא נמסר על-ידי מודיע אינטרסנט, ככל הנראה, על-פי האינפורמציה שאני מקבלת ממשטרת ישראל. המידע הזה, שכאילו התקיימה פגישה בין בנימין נתניהו לבין לוצ'אנסקי, מעולם לא נבדק. לאמיתו של דבר, משטרת ישראל בחרה שלא לעשות מאומה עם המידע הזה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

את זה כדאי לשאול את שר המשטרה לשעבר, או השר לביטחון פנים לשעבר, משה שחל. זו שאלה מאוד מרתקת, אגב. תיכף אגיע אליה. אני מאוד מודה לך שאתה עוזר לי, חבר הכנסת פינס. זה מאוד חשוב.

מכל מקום, מסתבר שהמשטרה לא בדקה, לא אימתה, לא טיפלה, לא עשתה מאומה חוץ מאשר לעדכן את מי שהיה אז השר לביטחון פנים, חבר הכנסת משה שחל. גם חבר הכנסת משה שחל, אז השר לביטחון פנים, לא מצא לנכון לתת שום הנחיה לבדוק, לברר, לטפל, לאמת, מאומה. ונשאר דוח מודיעיני, שמתבסס על מידע שככל הנראה הוא ניתן על-ידי אינטרסנט, ואני אומרת שוב, כפי שנמסר מהמשטרה, ובזה הסתיים העניין והסתיימה הפרשה.

אני בטוחה שחבר הכנסת שחל יודע טוב ממני כמה דוחות של מקורות או מידע שמתקבל ממקורות כאלה ואחרים מונחים כאבן שאין לה הופכין, אין להם בסיס ואין להם שחר. מה מצא פתאום מישהו לקחת את הדוח הזה, להעלותו באוב ולנסות ליצור איזו אווירה או רמיזה כאילו באמת ראש הממשלה בנימין נתניהו נפגש בעבר עם לוצ'אנסקי – אני שמעתי היטב, מפני שאני מבינה שחבר הכנסת אופיר פינס העלה את זה בוועדת העלייה והקליטה, על-פי הדברים שאומרים כאן, אני לא ישבתי בוועדה.

רן כהן (מרצ):

גם מסמך שטאובר הועבר על-ידי – – – ?

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא מדובר על מסמך שהועבר – – –

רן כהן (מרצ):

אני רוצה לדעת אם מסמך שטאובר הועבר – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

למה אתה צועק? אני רוצה לענות לך.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן, אפשרתי לך לשאול את השאלה, אבל אם היא היתה נאמרת בניחותא ולא מתלהמת, הייתי מאפשר לך להמשיך. השאלה נשמעה, אני מבקש לאפשר לשרה להמשיך.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש מהשרה להשיב לי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אתה מפריע לי. הרי אני מנסה לענות לך. אתה רק מפריע כי אתה היסטרי. מה קרה? כשאומרים "שטאובר" פתאום אתה נהיה היסטרי לגמרי. אענה לך.

היו"ר ד' טל:

בבקשה.

רן כהן (מרצ):

את חושבת שכשאני מתרגז זה לא נורמלי וכשאת מתרגזת זה נורמלי?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן, סליחה. עכשיו לא אפשרתי לך. בבקשה, גברתי.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, תעיר לה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן, עם כל הכבוד.

רן כהן (מרצ):

אני מבקש שתעיר לה. מי היסטרי?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן, קודם כול, אני מבקש ממך להירגע. והשרה תמשיך.

רן כהן (מרצ):

מה זה היסטרי – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת רן כהן, זה לא מתאים לך. שאוציא את בן סיעתי בהסתדרות משיבת המליאה? מה קרה?

רן כהן (מרצ):

– – – היסטרי.

היו"ר ד' טל:

גברתי, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מאוד רוצה לענות לחבר הכנסת רן כהן. אני רק לא אשיב לו אם הוא ימשיך להפריע.

רן כהן (מרצ):

אל תשיבי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

כי אתה לא רוצה לשמוע את התשובה. בצדק. בצדק. אין שום קשר בין מסמך שטאובר, שהיה מסמך אמיתי, צבאי, לבין מסמך דוח מודיעיני, שמתבסס על גורם אינטרסנטי שמסר דיווח על פגישה שמעולם לא נתקיימה, שכביכול נתקיימה. זה בכלל לא שייך לעניין. אבל זה נחמד, מזכירים את ממסך שטאובר ככה, באמצע, בדרך. זה לגיטימי. אין לי טענה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הבעיה היא שהמסמך ולא הנושא – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

בוודאי, בוודאי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, אתה לא תורם למהלך הדיון. באמת שלא. הרי עכשיו באופן טבעי תבוא תשובה מהאגף הימני, באופן טבעי רק תבוא תשובה ממך והשרה תעמוד כאן ולא תדבר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חבר סיעתי בכנסת, הרשה לי להשיב לו.

רענן כהן (מרצ):

רובי, אתה צריך להיות – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רענן כהן, עוד דקה תהיה לך שהות לומר את דברך. בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אבל, אני רוצה להעיר כאן עוד הערה. אמרתי קודם שהמשטרה בחרה – וגם השר לביטחון פנים לא פעל אחרת – לא לבדוק את המידע הזה שהגיע ולא לטפל בו, וכאמור, המידע שקרי ולא נכון בעליל. אבל היא בחרה לא לבדוק אותו.

אני רוצה להעיר כאן הערה. ראש האופוזיציה דאז בנימין נתניהו, והיום ראש הממשלה, כמו כל אדם אחר, או כמו כל חבר כנסת אחר, אין לו נגישות למידע מודיעיני. נניח שאותו אדם, לוצ'אנסקי, אכן רצה וניסה להיפגש עם בנימין נתניהו; ונניח שהשר לביטחון פנים יודע שמדובר באיש שהוא בעל עבירות פליליות, שנחשב לאדם שלא ראוי שייפגש אתו חבר כנסת או ראש אופוזיציה – מדוע לא מצא לנכון, השר לביטחון פנים דאז, משה שחל, להתריע או להבהיר או להעמיד את בנימין נתניהו, אז חבר כנסת וראש אופוזיציה, על כך שיש אולי בעיה בפגישה מהסוג הזה עם אותו גורם? אבל חבר הכנסת משה שחל – – –

משה שחל (העבודה):

את מדברת ברצינות?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני רק מעלה שאלה.

משה שחל (העבודה):

אני אחראי ליומן של ראש האופוזיציה? באמת.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא, אבל משהגיעה לידיך, כשר לביטחון פנים, אותה ידיעה שקרית, וכאשר הגיעה לידיך אותה ידיעה שכאילו לוצ'אנסקי רוצה להזרים כספים רבים לצרכים פוליטיים – לא היה מחובתך להתריע בפני ראש האופוזיציה דאז שלוצ'אנסקי זה הוא אדם שיש מאחוריו שק של פלילים, או אינני יודעת מה? – לא, בחרת שלא לעשות כן.

משה שחל (העבודה):

את רוצה שאענה פה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני רוצה שתענה.

היו"ר ד' טל:

לא. חבר הכנסת שחל.

שרת התקשורת ל' לבנת:

מותר לי לשאול שאלות. אני רוצה לסיים. לי אין בעיה. רק שלא יפריעו לי.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש שהשרה תסיים. בבקשה, גברתי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מאוד רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש, אם רק לא יפריעו לי. ובכן, מה שאני אומרת הוא כך: בעצם כל העניין הוא סערה בכוס מים.

סופה לנדבר (העבודה):

בוועדת העלייה והקליטה – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

סליחה. לא שמעתי.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת לנדבר, בואי נאפשר לשרה להמשיך.

סופה לנדבר (העבודה):

אני שואלת.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא שמעתי.

היו"ר ד' טל:

אי-אפשר לשאול את כל השאלות שבעולם. זה לא שאלות כבקשתך. סליחה. עם כל הכבוד. אפשרתי פה שאלה, ועוד שאלה, אבל במסגרת המותר. בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני רוצה לסכם, אדוני היושב-ראש. אם כך, מסתבר שיש פה באמת סערה בכוס מים, שמישהו, אולי חבר הכנסת שחל ואולי מישהו אחר, חשב שזו עת ראויה אם אפשר למצוא איזו סיבה להשחיר את שמו של ראש הממשלה, להכפיש אותו, לקשור אותו לכל מיני אנשים פליליים, לכל מיני מעשים לא כשרים. מה יכול להיות? – נצטרף ל"חגיגה" הזאת, נזרוק משהו, על דבר שלא היה מעולם, שלא נברא, שלא נבדק, שלא אומת, שלא היה ולא נברא.

משה שחל (העבודה):

את טועה, וזה מרגיז. הייתי עושה זאת לפני הבחירות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שחל, סליחה. אמרת את דבריך מעל הדוכן. שמענו ואפילו הבנו את הדברים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני מבינה שהנושא מעורר סערה.

היו"ר ד' טל:

ממש רוגשים ורועשים היום.

שרת התקשורת ל' לבנת:

כן, כן. אני חושבת שאין שום מקום לסערה, מפני שמי שהיה פועל פה בתום לב לא היה בא עם הסיפור הזה ומנסה ליצור אילו רמיזות כאלה, שהציבור קורא אותן בכותרות ראשיות, בלי שהוא מודע לדקויות ולעובדה שמדובר בדוח שמעולם לא אומת, בדוח של גורם אינטרסנטי.

לסיכום, אדוני היושב-ראש, אני קובעת בצורה הנחרצת ביותר: ראש הממשלה בנימין נתניהו, בתפקידו הנוכחי ובתפקידיו הקודמים, גם כראש אופוזיציה, מעולם לא נפגש עם לוצ'אנסקי. לא התקיימה פגישה.

דליה איציק (העבודה):

מאיפה את יודעת?

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא, את יודעת הכול.

דליה איציק (העבודה):

כמוך, כמוך.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא, אבל את יודעת.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת דליה איציק.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני יודעת, כי בדקתי ואני יודעת. לא היתה מעולם פגישה כזאת. לא היתה ולא נבראה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה, גברתי השרה. מה גברתי מציעה?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

להסתפק בתשובתה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אם יושב-ראש הקואליציה והמציע מסתפק – אני מכבדת זאת.

היו"ר ד' טל:

אוקיי. תודה רבה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש הצעה אחרת.

היו"ר ד' טל:

הוא הסתפק בתשובה. אין פתח להסיר את ההצעה ואין שום פתח להצעה אחרת.

רענן כהן (העבודה):

מאחר שכולם באמת רוצים לדעת את האמת, הנושא נבדק בוועדה לענייני ביקורת המדינה, ואנחנו באמת רוצים לבדוק שם את העניין, ולא במליאת הכנסת.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

הניהול ברשות הדואר

היו"ר ד' טל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 938, בנושא: הניהול ברשות הדואר – של חבר הכנסת זאב בויס. בבקשה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני כשבועיים עמד כאן ידידנו אופיר פינס והשמיע זעקת שבר נוכח מה שהוא כינה כוונת הממשלה הנוכחית לבצע שורה של מינויים פוליטיים בשירות המדינה. אמרתי אז לחבר הכנסת פינס, שמה שהמפא"יניקים שכחו הליכודניקים עוד לא למדו. אבל אז, טרם התפרסמו כתבות התחקיר של הגברת דרורה בלדינגר, כתבת "ידיעות אחרונות", על אודות הנעשה ברשות הדואר בתקופת שלטונה של השרה הנאורה, חסידת המינהל הציבורי התקין, הגברת שולמית אלוני.

אדוני היושב-ראש, אני לא מכיר את המנכ"ל היוצא של רשות הדואר. אבל שולמית אלוני הכירה אותו גם הכירה, עוד בהיותו סמנכ"ל לענייני אמרכלות במשרד החינוך. כזכור, גברת אלוני היתה שרת החינוך, ובתור שכזאת היא בוודאי ידעה על חקירה שהתנהלה בחשד לשורה של עבירות ומעשים לא כשרים שבוצעו לכאורה תחת ידיו או על-ידיו של סמנכ"לנו.

"איך קרה שהפשפש עלה למעלה?" – שרו בזמנם חברי "מועדון התיאטרון". איך רן לוין, עטור חשדות כבדים למעשים שלא ייעשו, הוקפץ לתפקיד מנכ"ל רשות הדואר – לכוהנת הגדולה של האזרחות הטובה, שולמית אלוני, הפתרוני. אז מה הפלא, חברי הכנסת, שתחת הנהגתו של מנכ"לנו התחילה חגיגה של מינויים פוליטיים, נעדרי כל קריטריון מקצועי וענייני, מקורבים, אנ"ש, תופעות של נפוטיזם, קבלת טובות הנאה. מנכ"ל רשות הדואר הפך להיות סדרן עבודה פוליטי, אשר קולט אל מתחת לסינר הרחב של הרשות את פליטי ונזקקי פעילי מפלגות העבודה ומרצ. יש המון דוגמאות. תקצר היריעה ויקצר הזמן.

הי"ר ד' טל:

חבר הכנסת צוקר, אני מבקש לא להרעיש.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, לפני כארבעה חודשים פג תוקף החוזה של יושבת-ראש ועדת הביקורת ברשות, הגברת קאפח מסרוואה. שרת התקשורת החדשה החליטה שלא לחדש החוזה. גברת מסרוואה זעקה שהשרה – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

שלא לחדש המינוי, לא החוזה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

המינוי, נכון. סליחה. הגברת מסרוואה זעקה שהשרה מתנכלת לה על רקע פוליטי. האמת היא, שהיה ראוי שהשרה לשעבר, הגברת אלוני, היא זו שתשחרר את יושבת-ראש ועדת הביקורת, נוכח כישלונה החמור בפיקוח ובמעקב אחר הנעשה ברשות.

גברת מסרוואה לא רק מעלה בתפקידה. היא גם ניסתה, ברוב חוצפתה, לטפול על השרה לבנת כאילו זו מתנכלת לה משיקולים זרים. ומי כמוני יודע עד כמה קריאת שבר כזו זוכה תמיד בנקודות פתיחה אוהדות בהווי הציבורי המעוות שלנו. אגב, שמחתי לאחרונה לשמוע הבהרה מתקנת של עיתון "מעריב" בעניין.

אדוני היושב-ראש, אני שואל את עצמי, היכן היתה מועצת המנהלים של רשות הדואר. דומה שהדירקטורים ויושב-ראש המועצה נרדמו כאשר מתחת לאפם התרחשו מעשים שלא ייאמנו.

גברתי השרה, אני קורא לך לעשות סדר ברשות הדואר, מהר, ביד רמה ובזרוע נטויה.

סופה לנדבר (העבודה):

— — — לפטר מייד את כל האנשים שהם חברים או אוהדים את מפלגת העבודה — — —

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אני אגיד לך בדיוק מה. ראוי — — —

סופה לנדבר (העבודה):

— — — מדביקים תיק לכל אדם שיש לו קשר עם מפלגת העבודה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

ראוי לפזר את מועצת המנהלים — — —

סופה לנדבר (העבודה):

זה לא בסדר מה שעושים שם עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לנדבר, הערתך נשמעה. אני משער שהוא התייחס אליה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת לנדבר, אמרתי שיכולתי להביא רשימה ארוכה של פעולות כאלה שעליהן רק דיברתי — — —

סופה לנדבר (העבודה):

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אני שמעתי אותך. אני רוצה רק -- --

סופה לנדבר (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לנדבר, זה בסדר, השמעת שלוש קריאות ביניים. עכשיו חבר הכנסת בויים ימשיך.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אני רק אומר, כדי שלא להביא את הרשימה הארוכה, אני מפנה אותך לכתבות; שם מופיעה הרשימה הזאת.

אני קורא לשרה, צריך לעשות סדר ברשות. אני חושב שראוי לפזר את מועצת המנהלים כולה על המחדלים שלה. באותה נשימה יש לשלוח הביתה את חברי ועדת הביקורת שאכזבו. חשוב, גברתי, להקים ועדת בדיקה, אשר תחקור מה התרחש ברשות. ועדה כזו צריכה להניח על שולחן השרה שורה של המלצות לפעולות אשר ינקו את האורוות ויעמידו מחדש את רשות הדואר על רגליים איתנות, שבסיסן, חברת הכנסת לנדבר, הוא טוהר המינהל הציבורי, ניקיון כפיים ויעילות.

ולידידי חברי הכנסת אני מציע להיזהר באלה שרוממות טוהר המידות והמינהל הציבורי התקין בגרונם. כל זמן שלא יוכיחו במעשים, לפחות לא יעמדו עלינו כמטיפים בשער.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת בויים. גברתי שרת התקשורת.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני שמחה שעל הצעה זו לסדר-היום אני עונה בתוקף תפקידי כשרת התקשורת, ולא כשר מקשר.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת זאב בוימ על שהעלה את הנושא הזה על סדר-יומה של הכנסת, ואכן הנושא ראוי. אני רוצה לעדכן את חברי הכנסת בעניינים מספר. מייד לאחר שמוניתי לתפקיד שרת התקשורת, הובאו לידיעתי מספר רב מאוד של תלונות על אי-סדרים בניהול רשות הדואר. אני קיבלתי, אני חייבת לומר לחברי הכנסת, הרים של מכתבים; אגב, לא קיבלתי כאלה לגבי "בזק", למשל. זה לא דבר מכוון שמישהו כיוון. "בזק" היא חברה הרבה יותר גדולה, ולמרות זאת לא קיבלתי ערמה כזו של תלונות לגבי אי-סדרים בניהול "בזק". אבל קיבלתי ערמות של מכתבים, פשוט לא ייאמן כמה, לגבי רשות הדואר.

היו"ר ש' וייס:

ואפילו מהמכתבים האלה הדואר מרוויח.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אפילו מאלו הוא מרוויח, אתה רואה מה זה. זה נכון, לא חשבתי על זה, אדוני היושב-ראש.

מייד עלו כמה חשדות לאי-סדרים בכמה עניינים, ועל כן מיניתי ועדת בדיקה בראשות היועץ המשפטי של משרד התקשורת, עורך-הדין מנחם אהלי, עורך-דין ותיק וטוב, וביקשתי שהוועדה תבדוק באופן מקיף את הדברים. לאחר שהממצאים הונחו על שולחני קיבלתי את התפטרותו, אם תרצו – את התפטרותו, של רן לוין, מנכ"ל רשות הדואר.

אגב, חברת הכנסת לנדבר, למיטב הידוע לי, הוא אינו חבר מפלגת העבודה כלל. הוא מינוי של שולמית אלוני, איש שהיה במשרד החינוך שנים רבות. הוא איננו חבר מפלגת העבודה, כך שלא צריך ליצור פה קשר בין הדברים. זה אדם שעשה את תפקידו, לצערי הרב לא כהלכה, והוא נאלץ ללכת הביתה; לא מפני שהוא חבר מפלגת העבודה, הוא איננו חבר מפלגת העבודה. אז בואי נשים את הדברים בפרופורציה הנכונה.

חומר רב הצטבר על שולחני. אני מודה, אגב, חבר הכנסת בוימ, שבימים האחרונים, גם עם פרסום כתבות התחקיר בעיתון וגם עם חומר נוסף שהולך ומצטבר, מתבררים כל הזמן דברים נוספים. את כל החומר שהצטבר אצלי העברתי כמובן גם לבדיקת מבקרת המדינה, גם לבדיקת היועץ המשפטי לממשלה ומשטרת ישראל. כל הנושאים נבדקים כרגע, ואני ממתינה לתוצאות או לממצאים בנושאים האלה.

אני רוצה כאן להדגיש, שהממצאים שעלו חושפים תמונה לכאורה, אני חייבת לומר כאן, מאוד לא סימפתית. כל מי שקורא את הכתבות של דרורה בלדינגר בשבועיים האחרונים ב"ידיעות אחרונות", ועוד יהיו כתבות נוספות ככל הנראה, יכול להיווכח שכאן מדובר באמת – – – הרי רשות הדואר היא גוף שמעסיק 5,000 עובדים בערך, רובם המכריע דוורים, אנשים קשי יום, בשכר מאוד נמוך; אנשים שעובדים עבודה פיסיית קשה ביותר. אני בטוחה, חברת הכנסת לנדבר, שביניהם יש גם עולים רבים. אנשים שסוחרים על גבם משאות והולכים ברגל בשמש ובגשם וברוח מרחקים גדולים.

סופה לנדבר (העבודה):

לא רק עולים חדשים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

בוודאי לא. אמרתי שביניהם גם עולים חדשים. הם עובדים עבודה פיסיית באמת לא פשוטה, ומקבלים עבור זה משכורת לא מאוד גבוהה.

מה עשה המנכ"ל הקודם של רשות הדואר? הוא פיטר דוורים ויצר עומס נוסף על הדוורים שנשארו. ואז הוא לקח, בשכר הרבה יותר גבוה, הרבה יותר אנשי ניהול ברמת המינהלה לתפקידים שונים, בסכומים עצומים ובלי האישורים הנדרשים, תוך עקיפה של כל הכללים והנורמות. מה שאמר קודם חבר הכנסת בויס לגבי כהונתה של קאפח מסרואה כדירקטורית ברשות הדואר, כיושבת-ראש ועדת הביקורת, שלא העירה מעולם הערה אחת, ולו הקטנה ביותר, הם דברים נכונים. אני לא הפסקתי את כהונתה. אני לא חידשתי את המינוי, וזה, אגב, דבר שגרתי ומקובל במקומותינו.

היום, אגב, עושים את הפעולה ההפוכה בדיוק. אני רוצה ליידע גם את חבר הכנסת בויס, שאני מיניתי מנכ"ל חדש לרשות הדואר, משה טרי. מדובר באיש מוכשר מאין כמוהו, ואני בטוחה שהוא יעלה את הרשות על דרך המלך. הדבר הראשון שהוא עושה, הוא פוגע ומקצץ דווקא באותן משרות בכירות, ומוסיף לדוורים ומוסיף דוורים, כי זה הדבר הנכון לעשותו. הרי מדובר כאן בארגון עתיר כוח אדם, שמבוסס על עבודת כוח אדם. זה לא היי-טק, זו לא טכנולוגיה. זה כוח אדם.

אדוני היושב-ראש, לאחר שהתפרסמו הכתבות, כאמור, ב"ידיעות אחרונות" בשבועיים האחרונים, הוריתי למנכ"ל החדש של רשות הדואר לבדוק את הנושאים שעלו בכתבה ולהגיש לי את המסקנות בתוך 30 יום, שעדיין לא עברו. אמרתי שאני כבר מחכה לתוצאות הבדיקות בנושאים האחרים באותו עניין, שנמצאות אצל היועץ המשפטי לממשלה ואצל הגורמים האחרים, לרבות משטרת ישראל. אני פעלת, כמובן, על-פי הנחייתו של היועץ המשפטי של המשרד, שכך הנחה אותי לפעול. אם צריך יהיה, לא אהסס, כמובן, להסיק מסקנות ולפעול במלוא חומר הדין.

אני יכולה להגיד, שברשות הדואר יש 5,000 עובדים טובים ומסורים, עובדים באמת בעבודה קשה, ואני מאוד מצטערת על שעלולה להיגרם להם פגיעה כתוצאה מכל אותם דברים, מפני שבאמת איש מהם לא צריך להיפגע. ומכאן אני רוצה לומר לציבור כולו, שאלה עובדים שעושים עבודה קשה ומסורה מאין כמוה, ומגיע להם שיתייחסו אליהם בכבוד, ומגיע להם שיכירו להם תודה על העבודה שהם עושים.

לשמחתי, מנכ"ל רשות הדואר הוא גם איש שמכיר ומוקיר ומעריך עובדים, בעצמו גדל במשפחה קשת-יום, אכן כך פועל, ואני מאמינה שהוא יתקן את הליקויים ויעלה את רשות הדואר על דרך המלך.

ולכן, אדוני היושב-ראש, אני רוצה שוב להודות לחבר הכנסת ביום שהעלה את הנושא, ל"ידיעות אחרונות" שעשה עבודה רצינית ביותר, לעובדי רשות הדואר שעושים את העבודה הקשה, ולאחל להנהלה החדשה שתעלה את רשות הדואר על דרך המלך.

אני חושבת שההצעה ראויה בהחלט לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה, ואני מבקשת להעביר אותה לשם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. לחבר הכנסת פינס יש הצעה אחרת. כלומר, אתה יכול להציע להסיר.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שרת התקשורת, חברי חברי הכנסת, אני באמת מציע להסיר. אני מציע להסיר, משום שאני לא מבין מדוע חבר הכנסת ביום העלה את העניין.

אם חבר הכנסת ביום העלה את העניין, כדי ליצור אווירה ציבורית קשה ולמצוא עוד כמה ג'ובים לחברי הליכוד ברשות הדואר, בוודאי אין לנו סיבה להתעסק בזה. אם באמת ובתמים חשוב לחבר הכנסת ביום מה קורה ברשות הדואר, וזה בראש מעייניו, הרי ששרת התקשורת דיברה לעניין בצורה רחבה, והיא אמרה שכל מה שהיה לא בסדר היא העבירה למשטרה, וכדומה.

ראיתי בעיתונות שהמניע המרכזי של חבר הכנסת ביום הוא לסלק בברוטליות את יושב-ראש רשות הדואר. עם כל הכבוד לאמביציה הזו, אני חושב שהיא לא ראויה ומקומה לא יכירנה במליאת הכנסת, ולכן אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת ביום, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה?

זאב ביום (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסתפק בדברי השרה.

היו"ר ש' וייס:

אם אתה מסתפק בתשובת השרה, ההצעה לא עוברת כלל לשום ועדה ואין הצבעה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסתפק, כי השרה אמרה שהיא הקימה ועדת בדיקה.

היו"ר ש' וייס:

כן, השרה הרי הודיעה שהיא מינתה ועדת בדיקה. אין הצבעה, חברים. הבדיקה ממילא נערכת כפי שהשרה הודיעה. תודה רבה.

הצעות לסדר-היום הודעת ערפאת – להכריז על הקמת מדינה פלשתינית בתוך שנתיים

היו"ר ש' וייס:

הודעת ערפאת – להכריז על הקמת מדינה פלשתינית בתוך שנתיים; הצעות לסדר-היום מס' 872, 874, 877, 885, 904, 923 ו-933. שלוש דקות לכל דובר. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, העם הפלשתיני התפתח על אדמת פלשתינ וגיבש את הווייתו ואת זהותו הלאומית, החברתית והפוליטית מתוך קשר אינטגרלי בין העם הפלשתיני, אדמת פלשתינ וההיסטוריה של העם הפלשתיני.

העם הפלשתיני נדרש לשלם את מחיר הפשעים אשר נעשו נגד העם היהודי, באירופה בעיקר, אולם לא יעלה על הדעת שהעוול יתוקן על-ידי עשיית עוול לעם אחר.

העם הפלשתיני, אף שאדמותיו נכבשו, ומיליונים מבני עמו הפכו פליטים המתגוררים במדינות שונות, גולים רבים, מאות אלפים מבניו נפלו במהלך מאבקם המתמשך לעצמאות, מאות אלפים פצועים, עברו סבל ודיכוי מתמשכים במשך שנים רבות – לא איבד את תקוותו לעצמאות, ושאיפה זו לא דעכה בימים הקשים והאפלים ביותר.

תמיד היתה לו האמונה בזכות וברצון העז לממש תקווה ואמונה להקמת מדינה עצמאית, למרות הכיבוש המתמשך. המדינה הפלשתינית קיימת בתודעתם של כל הפלשתינים, וכיבוש אדמותיהם לא שבר את רוחם ולא חיסל את תקוותם ואמונתם זו.

עוד ב-15 בנובמבר 1988 הכריזה המועצה הלאומית הפלשתינית על הקמת המדינה הפלשתינית. ואני מתכבד לצטט את הכרזת העצמאות של המדינה הפלשתינית מאותו תאריך.

היו"ר ש' וייס:

הם יכלו לעשות את זה ב-29 בנובמבר, ואז היו משחזרים את ההחלטה של 1947.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה שהם החמיצו ב-1947, ובגלל ההחלטה שלהם הכניסו את כל האזור למעגל דמים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

רבותי, צריך להעמיד דברים על דיוקם. אצטט רק מהכרזת העצמאות.

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית:

בהסתמך על זכותו הטבעית וההיסטורית של העם הערבי הפלשתיני במולדתו פלשתינ, על הקורבנות שהקריבו דורותיו שבאו בזה אחר זה כדי להגן על חירותה ועצמאותה של מולדתם, ולאור החלטות ועידות הפסגה הערביות והלגיטימיות הבין-לאומית אשר קרמה עור וגידים בהחלטות האו"ם מאז שנת 1947 בדבר זכותו של העם הפלשתיני למימוש ההגדרה העצמית, העצמאות המדינית והריבונות על אדמתו, הרי המועצה הלאומית הפלשתינית מכריזה בשם אלוהים ובשם העם הערבי הפלשתיני על הקמת מדינת פלשתינ על אדמתנו הפלשתינית ובירתה ירושלים הקדושה.)

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נפתור הכול בדרכי נועם.

בנימין אלון (מולדת):

אני מציע לשים ליד תמונתו של הרצל את תמונתו של ערפאת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה רעיון טוב.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שחבר הכנסת אלסאנע יקבל את הצעתך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

פעם אחת אתה מציע הצעה טובה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני חושב, שצריך להכיר בזכותו של העם הפלשתיני, במקביל להגדרה עצמית של העם היהודי, והחלטת מועצת האו"ם מ-1947 גם כן מכירה במדינה פלשתינית. ואני מצטט.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בויס, על חבר הכנסת אלסאנע לסכם כי זמנו עבר, אז תאפשר לו. סיכום מוחץ בבקשה, אבל העיקר שיהיה קצר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מצטט מהכרזת העצמאות של העם הפלשתיני.

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית:

השליחויות הנשגבות לאנושות על אדמת פלשתינ, נולד העם הערבי הפלשתיני, צמח, התפתח ויצר את קיומו האנושי והלאומי.)

אני רוצה לומר, שלעם הפלשתיני יש היום גם המנון, יש גם דגל, יש השאיפה. צריך לומר שבמשך עשרות שנים של מאבק נתגבשה זהותו הלאומית והפוליטית, וצריך להודות בעובדה הזו על מנת שישורר וישכון באזורנו שלום אמיתי, ולא להמשיך לדכא ולשלול את זכותו של עם אחר.

אין לעם היהודי שום זכות, לא מוסרית ולא משפטית, לשלול מהעם הפלשתיני את הזכות הבסיסית והאלמנטרית לחיות במדינה עצמאית שבירתה ירושלים הפלשתינית, מזרח-ירושלים.

מדי שנה, ב-15 בנומבר, הפלשתינים חוגגים את הכרזת עצמאותה של המדינה הפלשתינית.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת אומרת לי, שהיה סידור לגבי תרגום מערבית לעברית. מכיוון שרק אתמול הודיעו למזכירות על הנאום שלך בערבית, הם לא הספיקו להביא את המתורגמן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, אני מוכן לתרגם.

היו"ר ש' וייס:

לא. אני רוצה להציע כך. קודם כול תודיעו קצת יותר מוקדם, כי זה סידור נכון והוא גם בסדר. עד אז, אם מישו אומר כאן משהו בערבית, פשוט למען הקצרניות ולמעננו יואיל גם לתרגם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מקובל עלי.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע שאתם יודעים טוב מאוד ערבית וטוב מאוד עברית. אני אומר – עד אז, אבל אני מבקש שתקיימו את ההסדר שקבעתי עם יושב-ראש הכנסת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אם היושב-ראש יסכים, אני מוכן לקבל את זה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הודעת הנשיא הפלשתיני יאסר ערפאת שהוא יכריז על הקמת מדינה פלשתינית בתוך שנתיים היא הודעה בעלת חשיבות פוליטית מרחיקה לכת. הנשיא הפלשתיני בהכרזתו לא רצה רק להדגיש שהעם הפלשתיני וההנהגה הפלשתינית דבקים בהחלטה ההיסטורית שהתקבלה ב-15 בנובמבר במועצה הלאומית הפלשתינית שהתקיימה באלג'יר, שבה הכריזו על הקמת מדינה פלשתינית עצמאית בצד מדינת ישראל בגבולות 4 ביוני 1967 ובירתה ירושלים המזרחית. ערפאת דבק בעניין הזה. העם הפלשתיני לא נלחם כל הזמן למען חירותו, כדי שתהיה לו מדינה כמו אנדורה או כמו פורטו-ריקו. הוא נאבק למען מימוש זכותו הלגיטימית להקמת מדינה פלשתינית עצמאית בצד מדינת ישראל.

הוא לא רצה רק להגיד את העניין הזה אלא גם לעורר את דעת הקהל הבין-לאומית לסכנות הגדולות במדיניות שמנהלת ממשלת ישראל, שקמה לפני חמישה חודשים. הנתונים מעידים, במשך חמשת החודשים, שעניין השלום, השגת השלום, זאת לא אלטרנטיבה אסטרטגית של ממשלת נתניהו, ואני יכול להביא הרבה דוגמאות איך המדיניות של הממשלה הזאת עושה כל מאמץ לקטול את כל התהליך המדיני. הסחבת בעניין חברון, כבר יותר מחודש, ויש כוונה בסחבת הזאת – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

של ערפאת.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

של נתניהו ושל ממשלתו. יש כוונה ליצור עובדות בשטח שיחזקו את הכיבוש וימנעו מהעם הערבי הפלשתיני להקים את מדינתו. זאת הכוונה העיקרית.

אני רוצה להגיד לכם: לא פחות ממדינה ויותר מאוטונומיה, לא אנדורה ולא פורטו-ריקו, לא יביאו פתרון צודק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סעד, כבר היה סכסוך דיפלומטי עם אנדורה, שהודיעה למשרד החוץ שהיא מדינה עצמאית לכל דבר, אז בוא לא נסבך את אנדורה גם עם האופוזיציה. בוא תוציא אותה מן העניין.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לא כמו פורטו-ריקו, מדינה שתהיה תחת חסות הכיבוש הישראלי. זאת כוונת הממשלה הזאת. היא רוצה ישות שתהיה תחת חסות הכיבוש הישראלי, ולזה לא יסכים העם הערבי הפלשתיני. לכן אני אומר: התנאי העיקרי להשגת שלום, ליציבות באזור, הוא הקמת מדינה פלשתינית עצמאית בצד מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת דוד ראם, אחריו – חבר הכנסת אבנר חי שאקי, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אברהם יחזקאל.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, על משקל אנדורה יש גם בנדורה ואחר כך יוצאת שקשוקה.

היו"ר ש' וייס:

אני רואה שאתם הולכים בעקבות איזה שגריר חשוב ומחברים פה "התקווה" חדשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה חמשיר בערבית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד ראם, אזור הצפון וחיפה.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי חברי הכנסת, החלטתו של ערפאת על הקמת מדינה פלשתינית באופן חד-צדדי, על-פי עניות דעתי ובוודאי גם על-פי דעתכם, זו בעצם לא הכרזה על הקמת מדינה אלא הכרזה על מלחמה. הוא כבר הקציב את מספר החיילים ואת מספר ההרוגים. הוא יהיה מוכן שייהרגו 30,000 פלשתינים כדי להקים אותה מדינה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

ככה הוא אמר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה יודע כמה פלשתינים נהרגו מ-1967 ועד היום? אתה יודע כמה פצועים יש?

היו"ר ש' וייס:

נא לאפשר לחבר הכנסת ראם לשאת את דבריו.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, תביא בחשבון שהוספתי לך קודם שתי דקות. תן לו לסיים. קיבלת זמן מראש.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אפשר לשאול שאלה, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

תחקיר? חידון?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

שאלה.

היו"ר ש' וייס:

אחר כך. תן לו לגמור.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

לא, בסדר, מותר לו.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הוא אמר שהכרזה על מדינה מצד ערפאת זו מלחמה. האם הצד השני מוכן שיכריזו ביחד על מדינה?

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

או, עכשיו אתה מדבר כמו בן-אדם. חכה.

אתה אמרת קודם, טלב אלסאנע, שכביכול ערפאת מסכים שייהרגו פלשתינים. בעניין כל אלה שנהרגו עד עכשיו הוא לא הסכים, אבל בעתיד הוא יסכים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה לא נכון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אל תענה על כל דבר. אלה שאלות רטוריות.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו לא רוצים שמישהו ייהרג, לא ערבים ולא יהודים.

כפי שאמרנו כל הזמן: המטרה החד-משמעית של ערפאת – לא לקיים את הסכם אוסלו, אין לי ספק בזה. לא הכרתי מעולם בהסכם אוסלו. ערפאת אינו פרטנר למשא-ומתן, הוא גם קובע דרך חד-צדדית לעשות את הדברים האלה. אותה אמנה פלשתינית שהוא הבטיח לבטלה, עד עכשיו הוא לא ביטל אותה. ומה היא אומרת? – השמדתה של מדינת ישראל. היא אומרת את זה. הוא ביטל את האמנה? הוא דורש את זה. הוא בא וזועק היום חמס בלי לשבת ליד אותו שולחן שאתה מדבר עליו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

בלי לבוא ולשבת. הוא עושה את זה באופן חד-צדדי, הוא מבקש את המלחמה. אתה מדבר על שלום? מישהו מכם יכול היום להסתובב בשכם? אתה, חבר הכנסת אבי יחזקאל, יכול לטייל חופשי בכל מקום כזה? אני יכול לטייל באופן חופשי? על מה אתה מדבר? על איזה שלום? זה שלום זה? זה בלוף, זאת תרמית.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — כאשר אתה כובש —

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

— — — תצטרכו להודות בזה. לכן, כל הרמאות הזאת —

(מחיאות כפיים ביציע)

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להעיר לאורחינו הצעירים: אין לנו בכנסת נוהג של מחיאות כפיים, לא בתוך הבית ולא ביציע. אתם יכולים להאזין, אבל את התגובות לשמור בלב.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אי-אפשר לסמוך על ערפאת, לא ניתן לסמוך על ערפאת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

על ערפאת אי-אפשר לסמוך?

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה שלום. משאת נפשנו, גם שלכם וגם שלנו, היא שלום. כל אזרחי המדינה שואפים לשלום. כל יהודי, כל ערבי רוצה שלום, אין ספק, אבל הדרך לשלום צריכה להיעשות נכון, צריכה להיעשות כך שאני יכול לבקר, אני יכול לטייל, אני יכול לארח, לא במלחמה חד-צדדית. תדעו לכם ותרשמו לפניכם: הכרזת מדינה פלשתינית אש"פית זו הכרזת מלחמה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת דוד ראם. עכשיו חבר הכנסת אבנר חי שאקי, ואחר כך חבר הכנסת יחזקאל.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, הוציאו את התלמידים מן הדיון. אנשי המשמר הוציאו אותם.

היו"ר ש' וייס:

אני לא ביקשתי שיוציאו אותם. להיפך, אני אמרתי להם להירגע. גם אני רואה את זה לא טוב. אני מקווה שהסיבה היא שהם סיימו את הזמן שלהם.

שרת התקשורת ל' לבנת:

הוציאו אותם.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, בואו נגמור את זה ברוח טובה. לפעמים ילדים מבוגרים טועים, וזה לא מרצון רע. מעירים להם, הם חוזרים לסדר הנכון, וכך אני מציע שננהג. אני מקווה שהסיבה לכך שהם יצאו היא שפשוט תם זמנם, ואם לא, לא צריך להוציא. אני הערתי להם, והם נרגעו.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, כוונתו של ערפאת להכריז על מדינה פלשתינית מוכיחה לכל מי שצריך היה הוכחה, כי האיש הזה לא התכוון מעולם, ואפילו שעה אחת, לשלום אמת. הוא אינו מכיר את המושג, מעולם לא העמיק להכיר את תוכנו. כל כוונתו בכל ההסכם הזה שנקרא הסכם אוסלו על השתלשלויותיו – אוסלו, קהיר, טאבה – לא היתה אלא להחליש את ישראל – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאקי, אני לא רוצה שתצמח כאן אי-הבנה סתם. אני פונה אל הסדרנים: אם הם הוציאו את התלמידים בגלל מחיאות הכפיים של שלושה-ארבעה תלמידים – מכיוון שאני הערתי והם הפסיקו, אני מבקש להחזיר אותם. אם הם הוציאו אותם מסיבה אחרת, אני לא מתערב. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אם ימומש האיום הזה, תהיה זו ההפרה הבוטה ביותר בשרשרת של הפרות בוטות, שהבולטות שבהן – רצח 15 חיילים ישראלים, שאמורים היו להיות כביכול שותפים לפעילות עם מה שנקרא בעבר שוטרים פלשתינים והתברר כרוצחים פלשתינים, וכמובן, גם אי-ביטול אותה אמנת גזע מחרידה הידועה בשם האמנה הפלשתינית, שכל כולה קריאה להשמדתו של העם, להשמדת ישראל.

זה יהיה אקט בלתי חוקי מבחינת המשפט הבין-לאומי הפומבי. זהו אקט חד-צדדי של הכרזת ריבונות על שטחים ואזורים הנמצאים בשליטתה של ישראל. זו שבירת כל הכלים וזה סיום חד-צדדי גורלי על-ידי ערפאת, של מה שקרוי תהליך שלום, ומתברר יותר ויותר שמלכתחילה ועד היום לא היה אלא דרך להשיג מקסימום של טריטוריה מתוך השטח של ארץ-ישראל, כדי להשתלט עליה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, יש לי שלוש דקות, אני מבקש לעשות הסכם. אני לא הפרעתי מעולם לאיש – אל תפריעו לי. אני מוכן להתווכח אחר כך במשך שעות. אני מוכן להגן על כל מלה בדברי.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת סאלח סלים וטלב אלסנע, אני מבקש מכם. יש חברי כנסת, בעיקר כאלה שהיו מורים באוניברסיטאות – וחבר הכנסת פרופסור אבנר שאקי היה מורה שלי – ואני יודע שהם לא מורגלים להפרעה באמצע דבריהם. יש לנו כל כך הרבה הזדמנויות לקריאות ביניים, תכבדו במשך כמה דקות את זכותו לדבר. אחר כך, כאשר יבוא לכאן חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני יודע שהוא יודע להשיב, תקראו לו קריאות ביניים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ערפאת מוכיח למי שזקוק להוכחה, כי היה שונא ישראל ונשאר שונא ישראל, כי היה טרוריסט בדרכו, המאמין בכוח ובכוחנות כדרך היחידה לפתרון בעיות, וכי מעולם לא הפנים את משמעות מושג השלום ואת ערך השלום לקידום יחסים בין מדינות ובין עמים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מבקש ממך לא להפריע לי.

ממשלת ישראל תצטרך לתת הצהרה בדבר מותו של תהליך השלום ועמו מותם של הסכמי אוסלו על מרכיביהם המדיניים, הביטחוניים והכלכליים, באשמתם הבלעדית של ערפאת ושל המסייעים בידו. מה שיתחייב יהיה הכרזה ישראלית חד-משמעית על החלת הריבונות הישראלית על כל שטחי ואזורי המצויים ברשותה ובשליטתה של ישראל. אלה שטחים ואזורים המהווים כ-80% משטחם B-1 C הכולל של יהודה, שומרון וחבל-עזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאקי, על-פי כללי התקנון אתה צריך לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אבל הפריעו לי חמש פעמים.

היו"ר ש' וייס:

תאמין לי, סבסדתי אותך. עשיתי את כל הפרוטקציה שאני יכול לעשות למורה שלי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ובכן, אני קורא לאלה שיועצים לערפאת. הם יועצים לו עצות רעות. גם אם זה נשיא מצרים וגם אם אלה ראשי מדינות ערב ובראשם מנהיג סוריה – זו עצה למלחמה בישראל. זה לא ירתיע את ישראל מלהגן על זכותה לשלוט באותם חבלים של ארץ-ישראל, שלפי כל הסיכומים ולפי כל ההבנות צריכים להישאר בסמכותה הבלעדית.

ברור לנו היום, אדוני היושב-ראש וגברתי השרה, שכל הנוקשות המדומה שערפאת ונציגיו מגלים בשיחות על חברון אינה אלא ביטוי לאותו רצון של ערפאת להביא את המצב לידי התפוצצות או לידי פיצוץ, כדי שיוכל להכריז על מדינה פלשתינית. אין ספק שאז הוא ייכנס לשורת מנהיגי הפלשתינים שלא רק שלא הביאו אותם אל הנחלה שהם מצפים לה, אלא גם את המעט שיכול היה לקבל היום, לא יקבל הוא ולא יקבל הציבור הפלשתיני, וחבל. מי ששוחר שלום אמת, צריך לייעץ לו לרדת מן העץ הגבוה הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת שאקי. חברים, יש טכניקה של משפט ללא פסיקים. לפעמים אני סופר 44 משפטים כאלה, ויושב-ראש הישיבה לא יכול אפילו להיכנס באמצע כדי לעשות את הפסיק. אנא, חברים.

חבר הכנסת יחזקאל, אתה תדגים לנו שאפשר לומר בשלוש דקות דברים נוקבים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל אדוני היושב-ראש הזמין הפרעות.

היו"ר ש' וייס:

קרצתי להם שלא יבצעו את זה. אחריו – חבר הכנסת יהודה הראל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למעשה, ערפאת מציין אוסף של עובדות בשטח, שסופן להוביל למדינה פלשתינית. זו האמת לאמיתה. גם מצביעי הליכוד, גם מצביעי הימין השפוי – סליחה על הביטוי – יודעים שאוסף הדברים שקרו בשנים האחרונות, עשוי או עלול להוביל להקמתה של מדינה פלשתינית.

כמה אינדיקטורים פשוטים ופשטניים לכל אזרח שאוזניים לו ועיניים לו: האם לא ערפאת הוא שנבחר? הוא נבחר. אולי בין הבודדים שנבחרו במזרח התיכון החדש. האם לא הרשות המחוקקת היא שנבחרה? היא נבחרה. האם אין להם משטרה? יש להם. האם יש להם משטרה שהיא למעשה צבא עם נשק קל? יש להם. האם יש להם מודיעין? יש. יש להם יחסי חוץ? יש. האם יש להם מערכת חינוך ותקשורת? התשובה חיובית. לכן, כל הדברים האלה, כל האוספים האלה, מראים גם לציבור הישראלי, אפילו הוא מצביע ליכוד וקצת ימינה, מהי המציאות. כל אחד בשיחת סלון יגיד לך: אני יודע שבסופו של דבר תתהווה המדינה הפלשתינית; גם מצביעי הליכוד, גם חלק מנבחרי הליכוד.

ראו מה קורה היום גם בנוגע להסכם חברון: ההתמתנות קיימת היום גם בממשלה שראשה בנימין נתניהו שתקף את הסכם אוסלו. גם היא אומרת שאנו מכירים בעובדה שהמדינה הפלשתינית בדרך. כנראה, זהו התרגום שלי. הרי הם היו צריכים לשלול בצורה חזקה מאוד כל דבר הקשור בהסכם אוסלו. הסכם אוסלו הוא התוואי להקמתה של המדינה הפלשתינית.

אבל מצד שני, מעל במה זו אני אומר גם ליאסר ערפאת: אל תהפוך אנשים כמוני, אנשי תנועת העבודה, לאויב כתוצאה מתרגילים שאתה עושה. בחודשים האחרונים יוצר ערפאת גם הוא אוסף של תרגילים, שלמעשה מערער את האמון שלי ושל אנשים כמוני ברצונו להגיע לפתרון שהוא רוצה בו בדרכי נועם. איש אינו מזלזל בעובדה שפתיחת המנהרה, ככל שתהיה חמורה, היתה כנראה גם היא עילה לשפיכות דמים. איש לא יבוא ויאמר שהמחסום לנצרים, מאות המכוניות שחסמו את הדרך לנצרים – ואני בעד פינוי נצרים – לא היו גם הן תרגיל בהוראת ערפאת. איש גם לא יגיד שהשיהוי, או חלק מהשיהוי היום, הוא לא תרגיל בהנחיית ערפאת.

לכן, אם אתה רוצה להיות ערפאת הנוקט תרגילי תחמון – סליחה על הביטוי – ולא המדינאי ערפאת, לא תמצא אותי כפרטנר שלך. אני אומר את הדברים האלה כדי להבהיר שערפאת צריך לבחור היום בין הכרזות שעלולות להוביל למלחמה שבדרך לבין דרך אחרת. מדינה עשויה או עלולה להיות, אבל ההכרזות של ערפאת הופכות חלק מהציבור הישראלי לסקפטי כמוני. מי שמאיים בשפיכת דמם של

30,000 פלשתינים נוספים, לא ימצא אותי שותף ואחראי לחייהם. לפעמים התחושה שלי, אדוני היושב-ראש, היא שאנחנו מגלים אחריות לחיי הפלשתינים לא פחות ולפעמים גם יותר ממנהיגיהם שלהם. תודה רבה לך.

קריאה:

יישר כוח.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים. עכשיו ידבר חבר הכנסת יהודה הראל. אחריו – אחרון בעלי ההצעות בסדרה זו, חבר הכנסת שמואל הלפרט.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אגיד בהתחלה שלא נעמו כל כך לאוזני הדברים המתלהמים וגם המעליבים של חבר הכנסת שאקי, שאינם מתאימים למצב בינינו לבין הפלשתינים עכשיו.

ועוד הערה לחברי הכנסת הערבים, בני העם הערבי והפלשתיני. אני חושב שזכותכם המלאה לתקוף את הממשלה, זכותכם המלאה להגן על עמדת הרשות הפלשתינית, אבל – וקבלו את דברי טוב – ביום שאני אשמע מכם במליאה הזאת גם דבר ביקורת קטנטן על הרשות הפלשתינית או על יאסר ערפאת, אני אחשוב שעשינו צעד גדול בכיוון השוויון והשותפות במדינת ישראל – דבר קטן, הערה קטנה, למשל – – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אתה שמעת הרבה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני עוד לא שמעתי, אבל אם נאמר ולא שמעתי, אני מצטער.

היו"ר ש' וייס:

הם משמיעים את זה בדיוק כשאתה לא באולם. זו טקטיקה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

או באותו מקום שצריך להשמיע.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

לא, לא, במקום הזה. חוץ מהקריאה לממשלת ישראל למלא אחר ההסכם בחברון – ואם אתם לא מקבלים את דעתי, אל תקבלו – היה ערך רב גם לקריאה שלכם ליושב-ראש הרשות הפלשתינית, שיעזוב את פרטי הפרטים וימהר לחתום על ההסכם.

בנושא המדינה הפלשתינית אני אגיד כך: אני חושב שזכותם של הפלשתינים להגיד שמטרתם היא מדינה פלשתינית, לא פחות מזכותנו להגיד שאנחנו נעמוד על כך שירושלים השלמה תישאר בריבונות ישראל. זכותם גם לשאוף לזה וזכותם לנסות להגשים את זה.

מה שאותי מדאיג הוא, שבעוד העמדה הפלשתינית והתביעה הפלשתינית להסדר הקבע ברורות, גלויות, מאחוריהן כל הכוחות הפלשתיניים, כל הכוחות התומכים בפלשתינים, בעולם ובמדינת ישראל, עד עכשיו לא זיהיתי מה עמדת ישראל לגבי הסדר הקבע, לא מה עמדת הממשלה, לא מה עמדת מפלגת העבודה, לא מה עמדת ראש הממשלה, לא מה עמדת המפלגות המיוצגות בכנסת, איך הם היו רוצים לראות את הסדר הקבע, איך הם היו רוצים לראות את הישות הפלשתינית. לא רק שאנחנו מפולגים, אלא אנחנו גם לא הגדרנו את המטרה. אם בצורה כזאת ניגשים למשא-ומתן על הסדר הקבע, זו עמדת חולשה מובהקת, כשצד אחד מאוחד סביב מטרות ברורות, מוגדרות וגלויות, והצד השני הולך להסדרי ביניים, ואולי עוד לשלוש נסיגות, בלי לדעת לאן הוא הולך.

אני חושב, שהמטרה העיקרית שלנו כאן צריכה להיות יצירת הסכמה רחבה לגבי המטרות, הקווים האדומים, הדברים שעליהם לא נוכל לוותר, כדי שלמשא-ומתן על הסדר הקבע תוכל לבוא נציגות ישראלית, שנהנית מגיבוי של רוב העם, של רוב הכוחות הפוליטיים בארץ, והיא תוכל לעמוד על הזכויות החיוניות, ההכרחיות של מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת הראל. חבר הכנסת שמואל הלפרט, בבקשה. לאחר מכן – תשיב השרה המתאמת.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכרזותיו האחרונות של יושב-ראש הרשות הפלשתינית, כי לאחר הסדר הקבע יכריז על הקמת מדינה פלשתינית, משתלבות בדיוקנות עם הכרזותיו במשך כל השנים, לפני הסכם אוסלו ואחריו.

מבחינה זו צריך להודות, כי ערפאת עקב בדבריו ובנאומיו. הוא לא עושה זיגזגים, לא מצהיר הצהרות ומכחיש אותן, הוא נחוש בדעתו, יש לו קו ברור ולפיו הוא פועל. בכל נאומיו הוא מכריז בבירור, כי בכוונתו להגיע להקמת מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים.

קריאה:

מזרח-ירושלים.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אתמול, כאשר הוא נפגש עם מתנחלים מיהודה ומשומרון, הוא נשאל על-ידם מדוע הוא מדבר בלשון אחת לפלשתינים ובלשון אחרת לעמי העולם. תשובתו היתה: אני מדבר תמיד בעד תהליך השלום. לא צריך להיות מדינאי גדול כדי להבין ש"תהליך השלום" מבחינתו צריך להסתיים רק בהכרזה על הקמת מדינה פלשתינית, כלומר, רק הטקטיקה משתנה מעט, אבל המהות נשארת כפי שהיתה.

מן הראוי להזכיר בהקשר זה, כי אחרי האידיליה של הסכם אוסלו, כאשר בישראל חגגו את ההישג הגדול ודיברו על ההסכם ההיסטורי ועל "מזרח תיכון חדש", בטרם יבשה הדיו על חתימת ההסכם, כבר השמיע ערפאת אחת מאמרות הכנף הידועות שלו, כי "גורלו של הסכם אוסלו יהיה כגורלו של ההסכם שחתם שבט קורייש עם מוחמד", שכידוע, בוטל זמן קצר אחרי שנחתם.

לפני כמה חודשים, כאשר ביקר בשווייץ, הצהיר שוב ערפאת שבכוונתו להכריז על הקמת מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים וכן לבצע את זכות השיבה של הפליטים – בנקודה זו אומנם קיים ויכוח אם מדובר ב-4 מיליונים או ב-6 מיליוני פליטים – ואז, אומר ערפאת, ייווצר מצב שהיהודים יאלצו לברוח מרצונם מארץ-ישראל.

חברי הכנסת, כפי שצינתי קודם בדברי, ערפאת לא שינה במאומה את המדיניות, אלא רק את הטקטיקה, כפי שפעל בזמנו נשיא מצרים אנואר סאדאת, לאחר שהגיע למסקנה שאינו מסוגל לנצח את ישראל בשדה הקרב.

נוסף על כך הוא מקבל גם עצות טובות מהשמאל, כפי שהכריזה חברת הכנסת יעל דיין בפומבי, שהיא מייעצת כל הזמן לערפאת: "קח ותדרוש עוד".

אין פלא אפוא שערפאת מתמיד בהכרזותיו על הקמת מדינה פלשתינית לאחר הסדר הקבע, כפי שהוא רואה אותו, וכדאי להזכיר גם שעד עצם הרגע הזה טרם שינה ערפאת את האמנה

הפלשתינית, וכל הניסוחים הדיפלומטיים לא יכולים לחפות על העובדה, שהאמנה שרירה וקיימת, ולא בוטלה.

אדוני היושב-ראש, אומנם ייתכן שיש מי שסבורים שעלינו לעצום עיניים ולאטום אוזניים, אבל בכל מקרה אסור לנו להתעלם מהמציאות האמיתית כפי שהיא. אנו חייבים להמשיך את המשא-ומתן עם הפלשתינים, אבל, עם זאת – להתייחס ברצינות להצהרותיו של ערפאת, שהן, כאמור, לא מקריות ולא בבחינת פליטת פה, אלא קו מחשבה רצוף ונחוש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת הלפרט. השרה לבנת, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההכרזה של יאסר ערפאת, שהיא חמורה אפילו ממה שנרשם פה בהצעות לסדר-היום של חלק מחברי הכנסת שהגישו את ההצעות, אמרה בעצם: בין שתמצאו ובין שלא תמצאו, לא משנה מה ייקבע בהסכמי הביניים או בהסכמי הקבע לכשיסתיימו, תקום מדינה פלשתינית, וירושלים בירתה. והוא גם הואיל בטובו להוסיף, שמי שזה לא מוצא חן בעיניו, שישתה את מי הים של רפיח, ביטוי שהוא כבר השתמש בו בעבר.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

פעם הוא דיבר על עזה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

כן, מי הים של עזה, מי הים של רפיח.

קריאה:

ים-המלח.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני די בטוחה שהוא היה מוכן גם לשלוח אנשים לשתות את המים של ים-המלח. הרי זה בדיוק העניין, הניסיון הזה לכרסם כל הזמן בריבונותה של ישראל ולהגיע בסופו של דבר להקמת מדינה פלשתינית במקומה של מדינת ישראל, שבירתה ירושלים, הרי הוא בבסיס העניין, בבסיס אותה אמנה פלשתינית, שכאמור, לא השתנתה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הוא לא אמר "במקומה", גברתי השרה. את אומרת עכשיו "במקומה" – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת דהאמשה, הרי אתה בוודאי מכיר את האמנה הפלשתינית לא פחות טוב ממני, ואתה בוודאי יודע שהאמנה הפלשתינית קוראת להשמדתה ולחיסולה של כל מדינת ישראל ולהקמת מדינה פלשתינית במקומה, ומאחר שאש"ף לא שינה את האמנה הפלשתינית עד עצם היום הזה, למרות כל – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הוא כן שינה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

הוא לא שינה, הרי אתה יודע שהוא לא שינה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

– – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, בואו נתקדם.

שרת התקשורת ל' לבנת:

למרות כל ההתחייבויות של אש"ף בעניין הזה, ברור לגמרי, חבר הכנסת דהאמשה, שאנחנו נמצאים בדיוק באותה נקודת התחלה, לצערי הרב, מפני שמה שאתם דורשים מאתנו אתם אינכם דורשים מהרשות הפלשתינית ומיאסר ערפאת.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לי הרגשה שהריטואל הזה הוא ממש שחוק. אנחנו מכירים את העמדות. תנו לשרה לסיים. חילוקי הדעות ברורים, הדעות ברורות, ננוע קדימה, כדי שעד מחר ב-10:00 נסיים את סדר-היום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אבל אתה לא יכול בכל נאום של כל דובר לשסע. תעשה לך מד קריאות ביניים. בבקשה, גברתי השרה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, בתשובתי קודם על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אורי אור הזכרתי שורה ארוכה מאוד של הפרות פלשתיניות של הסכמי אוסלו. אנחנו יודעים – גם את זה הזכרתי קודם – שאתמול בוועדת החוץ והביטחון הביא חבר הכנסת אולמרט, ראש עיריית ירושלים, רשימה ארוכה מאוד של ההפרות הפלשתיניות בירושלים. יש מגמה פלשתינית להעמיק את הפעילות הפלשתינית בירושלים כדי לחזק שם את האחיזה הפלשתינית, במיוחד ככל שאנחנו מתקרבים להמשך המשא-ומתן על הסדרי הקבע, וכדי להתמודד מול ירושלים כבירת המדינה היהודית, כבירת מדינת ישראל, או מול מה שהם קוראים ייחוד ירושלים, ייחוד, רחמנא ליצלן, מלשון יהודים.

ובכן, כל הזמן אנחנו עדים לניסיונות פלשתיניים לעשות ולפעול ליצירת עובדות בשטח בזיקה ומטעם הרשות הפלשתינית ובשיתוף פעולה מלא, כמעט בכל תחומי החיים וכמעט בכל המגזרים. כל הזמן אנחנו יכולים לאתר עוד ועוד ניסיונות שלהם להגביר את האחיזה הזאת.

אדוני היושב-ראש, מעבר להפרות שהזכרתי, כאמור, בדברי הקודמים וחברי הכנסת והציבור מכירים את חלקן, בוודאי לא את כולן – מדובר בשורה ארוכה של הפרות, לרבות דברים שלא הזכרתי קודם, כמו חובות בסכומים גבוהים ביותר לחברת התקשורת הלאומית שלנו "בזק". הם משתמשים בשירותים אבל הם אינם משלמים את הכסף שמגיע מהם על-פי כל ההסכמים, גם ל"מקורות" ולגופים ממשלתיים נוספים.

ובכן, מעבר לאותן הפרות, הדברים שאמר יאסר ערפאת על הקמה חד-צדדית של מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים כבר אינם הפרה של ההסכם, הם דבר הרבה יותר גרוע מזה. המשמעות של הצהרה כזאת היא ביטול של הסכמי אוסלו על כל המשתמע מכך. שהרי מה שעומד מאחורי הסכמי אוסלו הוא, שכל הצעדים בשטח ייעשו תוך כדי קיום משא-ומתן, בהסכמת שני הצדדים, תוך כדי תיאום הדדי וקיום המחויבויות ההדדיות בין שני הצדדים.

מובן שצעדים חד-צדדיים שעליהם מודיע ערפאת ייענו בצעדים חד-צדדיים של ישראל, שיכולים לפגוע באינטרס הפלשתיני. ערפאת צריך לדעת, שהוא לא יכול לאיים עלינו, שאין לו חופש פעולה בשטח ואנחנו כמובן לא נוותר על האינטרסים הישראליים. מוטב לפלשתינים שיבינו, שלטובתם ולטובת הצדדים כולם הם צריכים להמשיך את התהליך בהסכמות ולא בפעולות חד-צדדיות. הפעולות החד-צדדיות הללו נוגדות את המשא-ומתן ואת ההסכמים, וזה יכול להביא לא רק להפסקת התהליך כולו, אלא אני אומרת כאן בצורה הברורה ביותר שאציע לממשלה – אינני אומרת את הדברים בשם הממשלה אלא בשם עצמי – אם תהיה הכרזה חד-צדדית כזאת, אני אציע לממשלה באופן חד-צדדי – – לא רק על חברון, למה רק על חברון? גם על C ו-B להחיל את הריבונות הישראלית על שטחי חברון.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מקווה שהממשלה תיתן יד לזה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני אומרת כאן בצורה ברורה ביותר, שאינני אומרת את הדברים בשם הממשלה, אני אומרת מה אני אציע לממשלה כשרה, כחברה בממשלה. אני אציע להחיל את הריבונות הישראלית על שטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה אם אכן יהיה מעשה מהסוג הזה.

אדוני היושב-ראש, דיברתי קודם על צעדים חד-צדדיים שהם הפרות של ההסכם שהרשות הפלשתינית מבצעת, ועל צעדים שמנסים ליצור עובדות חד-צדדיות בשטח. רק לאחרונה התברר לי, שהרשות הפלשתינית מנסה להקים מערכת טלפונים עצמאית, דבר שעומד בניגוד גמור להסכמי אוסלו. התברר לי בימים האחרונים, שגם הניסיון הזה מתקיים. כלומר, בחודשיים האחרונים מתחמק

ערפאת גם בעניין חברון, ובאופן שיטתי פותח בכל פעם מחדש נושאים שכבר סוכמו ונמנע מלהגיע להסכמות עם ממשלת ישראל. יש פה ככל הנראה מגמה שהיא שלילית ועלולה להיות מסוכנת, אבל בעיקר מסוכנת לפלשתינים.

על כן, אדוני היושב-ראש, אני סבורה שההכרזה הזאת לא רק שאיננה במקומה, אלא שצריך שיבין יאסר ערפאת, צריך שיבינו הפלשתינים, שהמשמעות שלה היא ביטולם של הסכמי אוסלו לכל דבר ועניין.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת להעביר את כל ההצעות לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים במסורת הפרלמנטרית. חבר הכנסת בנימין אלון יבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. רבותי, דקה לכל אחד.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני רוצה לנצל את ההזדמנות לברך את השרה לימור לבנת, שתהיה עכשיו גם שרת התקשורת בין הממשלה לכנסת. זה חשוב מאוד, כי סוף-סוף שומעים דברים שהיינו רוצים לשמוע. אני מאוד מקווה שדברייך אלה, האחרונים ואחרים, יחדרו שוב להרבה לבבות של אנשים שמקשיבים.

שרת התקשורת לי' לבנת:

חבר הכנסת אלון, אם תתחיל ככה – – –

בנימין אלון (מולדת):

אני מקווה שלא, אין לך שאיפות – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלון, אני לא יודע מה לגבי לבבות, לגבי אוזניים – ראיתי שהעיתונות מאוד מרוצה והם כבר רצו בבהלה לתאים.

בנימין אלון (מולדת):

טוב מאוד, כך צריך להיות. אני מקווה שאין לך שאיפות להתמרכז ולהיות שרת המשפטים בחודש הקרוב.

לעצם העניין. אני רוצה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. ערפאת הרוצח המתועב, שידיו מלאות עכשיו בדמים של פלשתינים, לפי באסם עיד, לפי פרופסור סעיד – את זה לעולם אינכם מביאים לבית – הוא איש מתועב, ללא מוסר, ללא שום דבר, מפר את הכול, ובכנסת ישראל מועלית הצעה, בערבית, כשחבר הכנסת טלב אלסאנע קורא את הכרזת הקמת המדינה שבאה במקומנו על מנת לחסל את הישות הציונית במזרח התיכון.

אני מבקש להסיר את זה מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים מבקש להסיר את הצעתו של דוד ראם. רבותי, תיצמדו לדקה, פחות או יותר.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנראה יש אנשים שעדיין ישנים ולא רואים את ההתפתחויות בעולם. פרופסור שאקי, עם כל הכבוד – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד ראם. לחבר הכנסת שאקי יש כיסוי של חבר הכנסת דהאמשה. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

יש אנשים שאומרים פה, שערפאת רוצח מתועב, טרוריסט. אז איך בתור כנסת ישראל אנחנו מוכנים להרשות לראש ממשלת ישראל ללחוץ לו יד ולהתאהב בו? אומרים שחבר שלו הוא גנב. איך אתם חושבים להגיד דברים כאלה על ערפאת כשהוא כבר לחץ ידיים עם ראש הממשלה? אז מה אתם אומרים על ראש הממשלה כשהוא מתיידד ומתאהב בערפאת? יש לכם מלים שלא מתאים להגיד אותן היום, במיוחד פרופסור שאקי. אני לא מדבר על חבר הכנסת בני אלון, לו זה מתאים, אבל לך זה לא מתאים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שאקי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כנראה לאחר שנסחפים בסחף האמוציות שוכחים את המוסכמות. פרופסור שאקי וכל הנוכחים, תהליך השלום פירושו האחד והיחיד הוא שתוקם מדינה פלשתינית. אין אדם בישראל שלא מכיר את העובדה הזאת. בלי מדינה פלשתינית לא יהיה לך שלום. עם מי אתה עושה שלום? למה עושים שלום? כדי שתהיינה שתי מדינות לשני העמים, אחרת אין שלום. זו מוסכמה.

לגבי ההפרות ולגבי חברון – איפה השרה? – לא צריך לחתום מחדש. ההסכם לגבי חברון נחתם ונשלם, למה לא מבצעים אותו? כל דבר מפנים נגד הפלשתינים ואומרים, למה הוא לא חותם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

למה ערפאת לא חותם?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כמה פעמים צריך לחתום? מי שלא חותם, מי שהפר את ההסכמים, מי שלא מבצע את תהליך השלום – זו רק ממשלת ישראל, אלה הן העובדות, זו ההיסטוריה. על זה מעידים גם ישראלים טובים ונכבדים. תשאלו את אורי סביר ממשרד החוץ. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת תאופיק חטיב מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יהודה הראל.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חלק מהדוברים כאן מנסים להטעות את הציבור ביודעין. שהרי מאז ניגשו למשא-ומתן להסכמי השלום – אמר את זה גם חבר הכנסת הלפרט – ידעו שערפאת עקבי בדבר. מההתחלה הוא אמר שאנחנו בכיוון של הקמת מדינה פלשתינית ובירתה מזרח-ירושלים. מעולם הוא לא שינה את זה ולא עשה תרמיות, הוא דיבר כל הזמן לעניין.

ובעניין פרופסור שאקי, חבר הכנסת שאקי, השונאים – אני מפנה אותך לחדשות ולעיתונים שלנו כאן כדי לראות איפה מטפחים שנאה. 40% מילדינו כאן שונאי ערבים; 40%. 66% לא מוכנים לקבל שיהיה שוויון לערבים בארץ, לא ביחס לרשות הפלשתינית. ולכן צריך לבדוק בפנים, בבית, ולא לבדוק את האחרים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, עכשיו אתה מצד זה. אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמואל הלפרט.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, ציפיתי מחבר הכנסת אבנר חי שאקי, כפרופסור למשפטים, שיתייחס גם להחלטת האו"ם מ-1947, החלטה מס' 181 אשר על הבסיס שלה קמה מדינת ישראל, ואותה החלטה בעלת נפקות משפטית בין-לאומית – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה עורך-דין, נכון? אני לא יודע אם היית תלמידו של חבר הכנסת פרופסור אבנר חי שאקי. הוא מומחה למשפט בין-לאומי פרטי, לא בין-לאומי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא בין-לאומי. אז אני רוצה לחדש לו, שיש הכרזת מדינה, הכרזת מדינה פלשתינית, שלדעתי קום תקום. לדעתי זה דבר ודאי. היא מעוגנת בהחלטת האו"ם מ-1947, יש לה הבסיס המשפטי הבין-לאומי.

והסוגיה הנוספת – עניין השלום. מי שתוקף את ערפאת, היום, ואומר: רוצח, תאמין לי שמחר הוא יגיד, שמי שהושיט לו יד, נתניהו, גם כן – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — יאציל עליו וישליך עליו את כל המושגים השליליים האלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. האם כל בעלי ההצעות מוכנים להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון? מוכנים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אולי לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

היו"ר ש' וייס:

אולי לוועדה למלחמה בנגע הסמים? רבותי, לוועדת החוץ והביטחון. בואו נשמור על הכללים. ההצבעה החלה, בבקשה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

עד שנספור, אני אציע ליושב-ראש הכנסת לשקול שינוי בתקנון, שלא יהיו דיונים במליאה כפרוצדורה, כי, בעצם, בכל מקרה של הצעות לסדר-היום הופכים אותן לדיון במליאה. אגב, דיון מרתק מאוד. שמונה דוברים, חמישה להצעות אחרות – 13 דוברים. נדמה לי שזה יכול להיות יותר תכליתי.

הנושא עבר לטיפול של ועדת החוץ והביטחון.

הצעת חוק קליטת העלייה, התשנ"ו-1996

(הצעת חברת הכנסת ס' לנדבר)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק קליטת העלייה, התשנ"ו-1996 – הצעת חוק פ/128, של חברת הכנסת סופה לנדבר. בבקשה, גברתי.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, כנסת נכבדה, לחוק הזה יש היסטוריה ארוכה ועצובה.

החוק הזה הוכן על-ידי ההתאחדות הארצית של יוצאי ברית-המועצות וחבר המדינות, שאני משמשת כיושבת-ראש שלה. את הצעת החוק הזאת הכנו ומסרנו ליושב-ראש ועדת העלייה והקליטה דאז, עוזי ברעם, והיא עברה בקריאה טרומית. אחר כך, כיוון שהשתנו תנאי השלטון – הלכה הצעת החוק לאיבוד.

אחר כך פנינו ליושב-ראש ועדת העלייה והקליטה עמנואל זיסמן, שינינו את הצעת החוק, כי משנת 1990 התחיל גל עלייה מסיבי מברית-המועצות, וראינו שתנאי העלייה קשים ולעתים קרובות משפילים.

הכנו הצעת חוק, קיימנו דיונים בעיתונות, ברדיו רק"ע – רשת לקליטת עלייה – והחלטנו למסור אותה לוועדת העלייה והקליטה. קיבלנו תגובות מהסוכנות היהודית, מוועדת העלייה והקליטה ומחברים שדנו בהצעת חוק הזאת, וכאשר הגעתי לכנסת הארבע-עשרה, עמנואל זיסמן מסר לי את הצעת החוק ואמר: את תעבירי אותה.

הגשתי את הצעת החוק לקראת הפגרה, ולצערי, הממשלה מתנגדת לה.

היום אני רוצה להסביר, מדוע חוק קליטת העלייה חשוב. אנחנו מתקרבים לחגיגת 50 שנות קיום מדינת ישראל. המדינה, במשך השנים האלה, ידעה המון – ידעה גלי עלייה, ידעה מלחמות וידעה דרך לשלום. אנחנו נחוגג 50 שנים, אנחנו נדע המשך עליות, ואני מצפה שיהיה המשך העלייה, וגם שוב דרך לשלום. אני מקווה שסוף-סוף יהיה שלום במדינת ישראל. בעצם, למה אני קושרת שלום בעלייה? מפני שאני חושבת שבלי שני הדברים האלה אין קיום למדינת ישראל.

אני חושבת, שאין במדינת ישראל משפחה שבצורה כזאת או אחרת לא קשורה לעלייה, ולא משנה מאיזו מדינה הגיע האדם. לך, כבוד השר, אני חושבת שאני לא צריכה להסביר מה הם קשיי עלייה. זה קשה מאוד. כאשר אדם באמצע חייו, מגיע למעמד – לשנות הכול, לעזוב הכול, לקחת שתי מזוודות ולהגיע למדינה חדשה, בלי שפה, עם מנטליות שונה, לשנות הכול בדרך החיים ולהוכיח את עצמו. יושבים כאן חברים מסיעת ישראל בעלייה; כולם – האחד בשנה זו והאחר בשנה זו, וגם אני אתם, עברנו את זה ויודעים מה זה להיות עולה חדש. אני חושבת שמולנו, מול כולנו, עומדת בעיה של קליטה, ולצד, הקשיים האלה הם אותם קשיים שהיו קודם וקיימים היום.

אני לא צריכה להסביר מה זה להיות עולה חדש, אני לא צריכה להסביר איך זה לחסוך כל גרוש וגרוש, איך זה לעבור מקצה לקצה של עיר, מפני שאתה לא יכול לנסוע באוטובוס כי אתה צריך לחסוך את הגרוש הזה ועוד גרוש; איך אתה צריך לחפש דירה בשכירות; איך אתה, בלי שפה, צריך לפנות ולחפש מקום עבודה; איך אתה צריך להוכיח שיש לך דיפלומה, והדיפלומה איננה מזויפת; איך אתה צריך להוכיח שיש לך ידע, ולא פחות מידע של אדם שנולד במדינת ישראל. הוכחת זאת, לחלק יש מזל ולחלק – ממשלת ישראל צריכה וחייבת לדאוג. אינטגרציה במדינה היא דבר קשה ביותר, ומי שלא עבר את זה לא יודע איך זה להיות עולה חדש.

לפני כמה ימים, בוועדת העלייה והקליטה, הופיע יושב-ראש הסוכנות היהודית אברהם בורג ואמר, שהעלייה היום נמצאת בירידה – 8%. הוא אמר שהעלייה היום נמצאת בסכנה, וכבוד השר וחברים שלי יודעים מה זה להילחם עבור כל עולה ועולה. היום אברהם בורג מסביר לנו, שעוד לפני שנה כל עולה חדש היה נדבק במוסקבה או ברפובליקה זו או אחרת לדלתות של הסוכנות, והיום הסוכנות צריכה ללכת ולהשיג כל עולה חדש שיגיע למדינת ישראל.

לפני כמה שנים הייתי בלדיספולי, לפני גל העלייה המסיבי. עמדנו שם מול אנשים שלא רצו להגיע למדינת ישראל והסברנו להם מה זה להיות עולה חדש במדינת ישראל. זה קשה, אבל הם נמצאים בבית, והבית הזה חייב לדאוג לכל אדם שצריך להגיע למדינת ישראל.

בעצם, למה אמרתי שהעלייה בירידה? אמרתי זאת כיוון שאני חושבת שקליטת העלייה קשורה לעלייה – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, הצעת חוק – עשר דקות. בבקשה, נא להמשיך.

סופה לנדבר (העבודה):

אני חושבת שקליטת העלייה קשורה לעלייה עצמה. בלי קליטה מוצלחת אין עלייה. עלייה וקליטה הן תאומים, הן קיימות זו עם זו, ובלעדיהן אין עתיד.

הקליטה היום לא טובה, יש קשיים עצומים, וצריך להגן על העולה החדש ולתת לו הגדרה. כאשר אדם מגיע ארצה הוא צריך לדעת שיש לו חובות כלפי המדינה אבל יש לו זכויות, ואנחנו צריכים למנוע

כל ביורוקרטיה שעומדת בדרכו של כל עולה חדש, אם הוא הגיע ממרוקו, אם הגיע מפרס, אם הוא הגיע מאתיופיה, אם הגיע מברית-המועצות לשעבר.

החוק הזה קשור לכל החלקים של קליטת עלייה.

לך, כבוד השר, אני רוצה להגיד, אני התפלאתי מאוד היום על ריאיון שנתת ברדיו כאשר דיברת על חוק הקליטה. צר לי שלא יכולתי להגיב, ולכן אני מגיבה עכשיו.

אתה אמרת שהממשלה מתכוונת להסיר את חוק קליטת העלייה. אני בטוחה שאתה לא תעשה טעות.

אני מחזיקה בידי חוזה של ישראל בעלייה עם "עלייה". אנחנו יכולים להתווכח אתך אם סעיף זה טוב או סעיף זה צריך לתקנו. אבל אני קוראת לך לקבל את החוק. וכאשר אני מחזיקה את החוזה של ישראל בעלייה עם "עלייה" – אני רואה שחתומים פה כמה אנשים: נתן שרנסקי, מיכאל נודלמן, יולי אדלשטיין, יורי שטרן, מרינה סולודקין, צבי ויינברג, רומן ברונפמן, יצחק חן, שלמה בורוכוב, דניאל גלאי, הנה שוסיבנקה, הלנה קים, יורי ומוישצ'יק, מרינה זלצר, נתן פטלסוף, אפרים מלמד, קיריל סושנקוקה, סופיה קפטון, מיכאל לויט.

למה אני מדברת על זה? יש פה מלת כבוד, ואתם העמדתם את חוק קליטת העלייה במצב של מפלגה. כמו שראש הממשלה אמר לקראת הבחירות – – –

יצחק כהן (ש"ס):

דברי על החוק.

סופה לנדבר (העבודה):

אני מדברת על החוק ואני מדברת על דברים סביב החוק. אני לא צריכה להתווכח אתך.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

את עושה את זה – – –

סופה לנדבר (העבודה):

אני עושה את זה איך שאני מבינה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בונים וחבר הכנסת כהן, כל חבר כנסת יכול לומר מה שהוא רוצה. היא דיברה על החוק לשיטתה.

סופה לנדבר (העבודה):

וכאשר אני מדברת על החוק הזה, אני נזכרת במלים שאמר ראש הממשלה בנימין נתניהו. הוא אמר לקראת הבחירות, כי עלייה ושלום יעמדו בראש סדר העדיפויות במדינת ישראל.

אני רוצה שתצביעו עבור החוק הזה. החוק הזה חשוב לעלייה. החוק הזה חשוב לקליטה. החוק הזה צריך להיות אחד מחוקי הבסיס של מדינת ישראל. עוד מעט נחגוג 50 שנה לקיום המדינה; מוזר שעוד לא ראינו חוק כזה. אני חושבת שהחוק הזה יכול להיות בסיס להיסטוריה של מדינת ישראל, ואני מבקשת לקבל אותו בקריאה טרומית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת לנדבר.

חבר הכנסת נודלמן, שמתי לב שאתה לא חתום שם.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

השר לקליטת העלייה ישיב. בבקשה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול, כמה עובדות שברצוני לציין לפני שאתייחס לחוק עצמו.

ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת חוק, בישיבתה ב-19 באוגוסט 1996, החליטה להתנגד להצעת חוק קליטת העלייה, של חברת הכנסת לנדבר. ההחלטה קיבלה תוקף של החלטת ממשלה.

יש כאן באמת פרדוקס מסוים. אני חושב שרוב חברי הכנסת שנמצאים כאן באולם יסכימו אתי, שחוק קליטת עלייה הוא חוק חשוב. הגיע הזמן, במלאות 50 שנה למדינה, כפי שגם צוין כאן, להגיע לחקיקה בנושא זה, שהוא נושא לאומי, ויש לו בהחלט עדיפות עליונה, בוודאי בעיני הממשלה הזאת.

ברור שגם אני וגם חברי השרים, בוודאי חברי לסיעה ישראל בעלייה, רואים חשיבות רבה בסיוע הניתן לעולים, בכל ההסדרים השונים, על מנת לקלוט את העלייה על הצד הטוב ביותר.

יש כאן אולי עובדה אחת מעניינת שכדאי לציין לגבי חשיבות החוק הזה. ועדת השרים לענייני תפוצות, עלייה וקליטה, בישיבתה ב-28 ביולי 1996, כלומר בערך שלושה שבועות לפני שהצעתה של חברת הכנסת לנדבר הונחה על שולחן הכנסת, כבר דנה בנושא של חוק קליטת עלייה בישיבה שלה. בוודאי, הוחלט שם שהחוק הוא חוק חשוב. לכן בישיבה השנייה הוקמה ועדה בין-משרדית מקצועית.

סופה לנדבר (העבודה):

אנחנו יודעים שאתם יודעים לעשות ישיבות ולשבת בישיבות. מהי התכלית של הישיבות?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

הוקמה ועדה בין-משרדית מקצועית על מנת להכין את החוק.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תעשו התגייסות על מנת להצביע נגד החוק, נגד העולים שלכם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, עכשיו השר מדבר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נגד החברים שלכם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני מבקש לאפשר לשר. אני עצמי שמעתי את זה ארבע פעמים, ונדמה לי שהכול שמעו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

פעמיים.

היו"ר ש' וייס:

הנה עכשיו פעם שלישית.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אני חושב שאין שום פרדוקס, כי השאלה היא מה אנחנו רוצים. אנחנו רוצים כותרת של החוק או שם של חבר כנסת זה או אחר, ולא חשוב אם מהסיעה שלי או מהאופוזיציה?

סופה לנדבר (העבודה):

איך אתה יכול להגיד דבר כזה – – –

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

השאלה מה תהיה התוצאה. והרי אותה ועדה בין-משרדית מקצועית הוקמה על מנת לעשות דבר אחד, על מנת להבטיח בהקדם האפשרי, לא למשוך את הנושא על פני שנים – –

סופה לנדבר (העבודה):

חצי שנה עברה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

— על מנת להבטיח שהניסוחים בחוק הזה יעזרו לעולים. מי כמוך, חבר הכנסת גולדשמידט, יודע שברגע שמתחילים לדון בניסוחים של חקיקה — — —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להסב את תשומת הלב — — —

היו"ר ש' וייס:

השר מדבר עכשיו, חבר הכנסת איתן, אלא אם כן זה בהסכמת השר. אתה רוצה לשאול אותו משהו?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, שאל.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להסב את תשומת הלב של חברי הכנסת, שיושב-ראש הכנסת הודיע בתחילת הישיבה שהיום לא תתקיימנה הצבעות בגלל הוועידה של מפ"ם. אני מחזיק פה אנשים.

היו"ר ש' וייס:

אני חייב לקיים את זה. רבותי, זאת הערה במקום לסדר. אני מחויב כמובן לסדרי הבית, מה עוד שכאשר אני הייתי יושב-ראש הכנסת הייתי שותף לגיבושה. אני לא יכול להתכחש למסורת. אני שמעתי בראשית הישיבה שיושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון, הודיע, על-פי בקשתה של

מפ"ם, שלא לקיים הצבעות בנושאים שנויים במחלוקת. על-פי המסורת של הכנסת הזאת, אנחנו מתחשבים בוועידות של מפלגות קטנות כגדולות ולא מקיימים הצבעות.

לפיכך, אני בהחלט לא אסטה מן המסורת הזאת שעליה הודיע יושב-ראש הכנסת בראשית הישיבה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מקבל את מה שאמרת. אבל אני חשבתי שבנושא עלייה וקליטה כל הבית הזה מאוחד. איזו מחלוקת יכולה להיות.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אפילו מיכאל איתן רוצה, אני לא אאפשר לו את ההצבעה. אנחנו נקיים מסורת, שאגב, אני חושב שהיא מבורכת. אין מה לעשות.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת איתן אפילו לא הקשיב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, הוא הקשיב. אני ממש שמעתי שהוא הקשיב. לפיכך – שתי אפשרויות: לאפשר לשר לסיים ולהשיב; לאפשר לחברת הכנסת סופה לנדבר למצות את זכותה; ההצבעה תידחה למועד אחר.

מכיוון שיש כאן איזה בירור קטן, תישארו באולם. אומרת לי סגנית מזכיר הכנסת, שבקשת מפ"ם התייחסה רק לנושא מסוים. אני מבקש לקבל מיושב-ראש הכנסת, או הודעה.

קריאה: – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני חושב שאני הוגן מאוד כאן. מה שיבקש ממני יושב-ראש הכנסת לעשות, כך אנהג.

אנא, גברתי, שושנה כרם, סגנית המזכיר, לברר אצל יושב-ראש הכנסת איך עלי לנהוג. כבודו ימשיך.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

הייתי רוצה להסביר. אני חושב שהדברים האלה ברורים וחבל על ההערות שנשמעות כאן. אני מקווה שכל חברי הבית מאוחדים סביב נושא קליטת העלייה. לכן, אני מברך את חברת הכנסת לנדבר על היוזמה שלה ועל העיסוק שלה בנושא הזה. אני חושב שצריך גם לתת את הדעת על השאלה למי רוצים לעזור. כפי שציננת בדברייך, ובצדק, שלוש פעמים הועלתה הצעת החוק הזאת – – –

סופה לנדבר (העבודה):

— — — זה לא משנה

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת סופה לנדבר, יש לי בקשה. בהצעות חוק יש לנו פרוצדורה קצת אחרת. את דיברת עשר דקות נטו, השר ידבר עשר דקות נטו. לך יש עוד חמש דקות נטו.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

שלוש פעמים הועלתה ההצעה הזאת, בכל הפעמים היא עברה בקריאה הטרונית או בקריאה הראשונה, ואחר כך טרפדו אותה. השאלה היא, האם אנחנו רוצים גם בכנסת הזאת להגיע למצב הזה? אני מניח, שגם את, חברת הכנסת לנדבר, לא רוצה בכך, גם אם ההצעה הזאת תיקרא הצעתה של חברת הכנסת לנדבר. הרי המטרה שלנו היא לעזור לעולים.

לכן, אני מציע שהממשלה תביא הצעה מסודרת, כפי שכבר התחייבנו, דרך אגב, לפני שהעלית את ההצעה שלך וכפי שדנו בוועדת שרים לענייני תפוצות, עלייה וקליטה. ברגע שהממשלה תביא אותה בהסכמת כל המשרדים וכל הגורמים, יהיה זה עניין טכני בלבד להעביר אותה. אני מאמין שההצעה הזאת בהחלט תהיה מנוסחת – אני מקווה שגם את תשתתפי, בוודאי חלקים מההצעה שלך ייכללו – אבל בצורה כזאת נוכל להבטיח, שהחוק הזה יפעל לטובת העולים, לטובת קליטתם המוצלחת בארץ, ולא יגרום, חס ושלום, בגלל מהירות ובעיות אלו או אחרות, לבעיות קשות בקליטת העלייה.

לכן, אני מציע לך, חברת הכנסת לנדבר, אם אנחנו לא רוצים להיראות כאן כאילו הבית מחולק בין אופוזיציה לקואליציה בנושא קליטת העלייה, להפוך את הצעת החוק שלך להצעה לסדר-היום, לדון בנושא חשוב זה, ונעבוד יחד על מנת להגיע עם הצעה טובה ומוסכמת לבית הזה, וסופה של ההצעה הזאת להתקבל ולעזור בקליטת העלייה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. חברת הכנסת לנדבר, את רוצה חמש דקות להשיב?

אני לא אקיים את ההצבעה כי אנחנו מקיימים עכשיו איזה בירור, יש פה אי-הבנות. מזכיר הכנסת בדעה שהכוונה – – –

סופה לנדבר (העבודה):

נמשיך ביום שני.

היו"ר ש' וייס:

את זה אני אאפשר. אינני יודע באיזה יום, ביום שייקבע הנושא.

אני קובע, חברי הכנסת, בגלל המסורת שנראית סבירה, לפי דעתי, לכבד את המפלגות השונות, שהדיון יימשך במועד שייקבע, כאשר הוא יהיה בנוי כך: תשובת חברת הכנסת לנדבר והצבעה, אלא אם כן תהיה הסכמה אחרת באותו מועד או לפניו. תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

השלכות ממצאי סקר משרד החינוך

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך – השלכות ממצאי סקר משרד החינוך, הצעות לסדר-היום מס' 905 ו-915. חבר הכנסת שלמה בן-עמי. אלה הצעות רגילות, תביאו זאת בחשבון. לפיכך יש עשר דקות לכל דובר. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, התפרסם לאחרונה איזה סקר לגבי – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, אני רוצה להרגיע קצת את הקהל. חבר הכנסת פנחסי, חבר הכנסת פנחסי. חבר הכנסת גפני, תואיל בטובך לומר לחבר הכנסת פנחסי שאני מבקש שהוא יעזור לי. ואתה תאמר לחבר הכנסת ויינברג.

נא לסגור את הדלתות. זה נושא מאוד מעניין וחשוב. ההקשבה חשובה כאן במיוחד. בבקשה, חבר הכנסת שלמה בן-עמי.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, התפרסם לאחרונה סקר או מחקר של מכון "כרמל" למחקרים חברתיים, בהזמנת משרד החינוך, שמעלה כמה ממצאים שראויים גם לתגובה של משרד החינוך וגם, אני חושב, לתשומת לב הבית.

מסתבר שבכל הנוגע ליחס לדמוקרטיה, כ-40% מהצעירים בארץ מעדיפים משטר חזק, ואף תובעים לשנות את המשטר הדמוקרטי. הנוער הישראלי לוקה בהבנת משמעות הדמוקרטיה, או לפחות חלקו. בולטת הביקורת על חירויות בסיסיות כמו חופש הביקורת וחופש השביתות. בקרב הנוער הדתי יש רבים יותר התובעים משטר חזק ויותר ביקורת על ישראל כמדינת חוק.

גם עניין המוטיבציה בצה"ל הוא בעייתי. 35% מעדיפים שירות לאומי על פני שירות בצה"ל. רק 52% רוצים יחידות קרביות. זאת ירידה לעומת שנת 1988, אז 63% רצו בכך.

שני המגזרים העיקריים שהובילו בעבר בראש מצעד המוטיבציה לגיוס בצה"ל, בני הקיבוצים ותלמידי בתי-הספר העיוניים החילוניים בערים הגדולות, הם כיום בתחתית הרשימה. במקומם, הבולטים ביותר בנכונות לשרת בצה"ל הם תלמידי המושבים והקיבוצים הדתיים, צעירי יש"ע ותלמידי הישיבות התיכוניות. אלה גם הביעו ביטחון רב יותר באפשרות הישגותם בארץ.

בבדיקת הערכים החשובים לנוער זכה ערך ההצלחה בשירות הצבאי בדירוג נמוך מאוד. בתחתית הנמוכה של דירוג הערכים נמצאות גם העזרה לזולת, התרומה למדינה וההשתלבות בפעילות הציבורית. ירידת המוטיבציה במילואים היא גבוהה במיוחד.

גם בנוגע ליחסי יהודים-ערבים – מסתבר כי 37% שונאים ערבים; ואילו אנחנו תמיד התגאינו בכך שהסכסוך הישראלי-הערבי לא מביא אותנו לכלל שנאה. 66% מתנגדים לנתינת שוויון זכויות מלא לערבים, ופחות משליש מוכנים לארח ערבים בביתם.

אשר לערבים עצמם, אני רואה פה איזה מסר חיובי בסקר בצד הערבי, כאשר 50% מעוניינים בשירות צבאי ו-75% מוכנים לשרת שירות לאומי. נדמה לי, שיש פה תופעה מעניינת, שצריך לתת עליה את הדעת, והיא תופעה, בניגוד למה שמקובל לחשוב, של תהליך מאוד משמעותי של

ישראלִיזציה של ערביי ישראל. כלומר, רצון להשתלב בסמלי הממלכתיות הישראלית, לרבות השירות הלאומי.

היה גם איזה מחקר של פרופסור בר-טל, שהשלים במידה מסוימת את המחקר הזה, וממנו עולה שבמערכת החינוך מוצגים הערבים בסטריאוטיפים שליליים. הערבים מוצגים כפחות מחונכים ומשכילים מהיהודים. בכל הספרים הערבים הם התוקפים, הרוצחים, השודדים, הפורעים. הדבר הזה משתקף במחקר.

יש נטייה, בעיקר בחינוך הדתי, לאתנוצנטריות; נטייה, נקרא לה לאומנית במיוחד, שמובילה לתפיסה שלילית של אומות אחרות ושל האומות הערביות בפרט.

יצחק כהן (ש"ס):

— — —

שלמה בן-עמי (העבודה):

זה לא הממצא שלי, זה הממצא של המחקר. אני יוצא מתוך הנחה, שהמחקר, אם לא מציין אמיתות מדעיות מדאורייתא, אולי הוא מציין כיוון כללי.

המסקנות שלי מן העניין הזה הן אלה: ראשית, מתחייב חיזוק החינוך לדמוקרטיה, ולא להסתפק בהבלעתו בתוך מסגרת רחבה יותר.

שאלה שנייה – הציבור החילוני בישראל, בעיקר אלה שנחשבו בעבר לאלטיות המובילות בתחום המוטיבציה, אינו יכול להיות משוחרר מן הממצא של המחקר הזה. אם מרכיבי המוטיבציה של העבר אינם רלוונטיים עוד, צריך למצוא דרכים להעלות מחדש את הציבור הזה לרמות מוטיבציה גבוהות.

אני יכול להבין שהשחיקה שמתחוללת קשורה בעובדה כי האופציה שנפתחה לשלום, והתחושה כי היא מתמסמסת יש בה במידה רבה כדי לשחוק מוטיבציה, באשר אנשים וצעירים מבינים שנפתחה דרך ויש לנצל אותה עד תום. אני חושב שזאת נקודה שחשוב להביא אותה בחשבון.

גם החיזוק של העזרה לזולת, על-ידי חינוך לסולידריות, והקרנה של מדיניות לאומית שנשענת על צדק חברתי – גם דברים אלה יש בהם חיוניות גבוהה והם נגזרים מן התוצאות של המחקר הזה.

אומר מלה אחת על הצורך בחינוך לשלום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מחאמיד, אני חושש שאתה נואם במקביל לחבר הכנסת בן-עמי.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אני לא התרשמתי כל כך מהחינוך לשלום במערכת החינוך בשנים הקודמות, כי אינני חושב שחינוך לשלום הוא עניין של נושא שנתי, כמו שעשו בעבר "שנת ירושלים", או "שנת הלשון העברית", ואז יש גם "נושא השלום". חינוך לשלום הוא עניין מתמשך. זהו חינוך לחברה פלורליסטית. זה לא נושא שנתי, אלא מדובר בשינוי רדיקלי של עולם המושגים וסולם הערכים בבית-הספר, שיחייב הסתלקות מדימויים ומסטריאוטיפים, טשטוש מנטליות המצור והצבת סימן שאלה על דימוי הקורבן הטבוע עמוק כל כך בתוכנית הלימודים.

ההרפתקה החינוכית הזאת, שצריכה להיות באמת מערך שלום מתמשך, תעטה גם זהות ישראלית, שתישען על יחסי גומלין חדשים בין אזרחי ישראל היהודים והערבים, בין נשים וגברים, מזרחים ואשכנזים, דתיים וחילונים, ותכיר גם בערך הפלורליזם של תרבויות שונות בעלות ערך עצמי שווה, שמפרות הדדית זו את זו. חינוך לשלום הוא בעצם מבט אל תוך הזהויות העמוקות ביותר של החברה הישראלית ואל תוך המשמעויות של עקרון הוויכוח בחברה דמוקרטית.

חילוקי דעות אין פירושם פילוג בעם, והקונסנסוס שקידשנו בשנות העימות לא תמיד יעמוד לנו בשעת ההכרעה. לדאבון הלב, רק המלחמה מלכדת. השלום יש לו נטייה לפצל, באשר אנחנו מתפצלים בתוכנו בקשר למחיר השלום, למחיר שצריך לשלם בעד השלום הזה. לכן, אנחנו מחויבים היום, במערכת החינוך, בצד הטיפוח של הפלורליזם, להימנע ממצב שבו כל דבר הוא יחסי. הפלורליזם לא נועד לקדש יחסיות מוחלטת של ערכים. יש ערכים שחייבים להיות מוסכמים על הכול, והערכים הללו של שלטון הרוב, של עקרונות הבסיס של הדמוקרטיה, של היחס לחלש, של היחס למיעוט – אלה הם עקרונות שאין לפתח באשר להם גישה יחסית. הם עקרונות מוחלטים.

אני חושב גם שעיקרון מוחלט צריך להיות ההתייחסות של כולנו למוסדות המדינה ולסמלים של המדינה, אם בית-המשפט העליון, אם הכנסת, אם החלטות הממשלה ואם עקרונות הרוב והמיעוט.

אני רוצה לחזור ולציין, שנתגלתה במחקר הזה באופן ברור רמת מוטיבציה גבוהה לשרת ביחידות קרביות וכיוצא בזה בקרב הציבור הדתי ובקרב הנוער הדתי. הדבר הזה מטיל חובה מיוחדת על הנוער החילוני ועל המערכת החילונית לאתר מסגרות מוטיבציה חדשות. אינני משוכנע, כמובן, שהעברת מרכיבים של חינוך דתי אל הציבור החילוני היא התשובה, כפי שאני שומע מדי פעם. אני חושב שחינוך לערכים או חינוך יהודי זה דבר שהתחילו בו עוד בתקופת זלמן ארן, כשיגאל אלון נתן לזה דחיפה. זה דבר רצוי תמיד, אבל זה לא יפתור את הבעיה הבסיסית שעומדת כאן במרכז הדיון, וזו העובדה שאנחנו מתקשים לקבל עקרונות בסיסיים של חברה דמוקרטית ופלורליסטית. בדבר הזה חוטאים הכול, חוטאים גם דתיים וגם חילונים, אבל לפי המחקר הזה – יותר בצד הדתי.

אינני אומר את הדברים האלה כדי להטיל אשמה לכאן ולכאן, אלא כדי לקרוא לכולם להבין שדווקא בעידן של שלום, שבאופיו הוא עידן מפלג, משום שאנחנו מתפצלים סביב מחיר השלום – אם אנחנו

רוצים למנוע את קריעתה של החברה הישראלית, דבר חשוב מאין כמותו יהיה לקיים את ערכי הבסיס האלה של הוויכוח החופשי, של קבלת עקרון הרוב, של עקרונות הדמוקרטיה ושל העובדה שמשבר הוא עניין מובנה בדמוקרטיה. אין דמוקרטיה ללא משבר, ולכן צריך לקבל את עקרונות המשבר המובנה בדמוקרטיה. אלה הם ערכים חינוכיים, ואם אנחנו רוצים להמשיך בוויכוח שמפלג אותנו בלי לקרוע את החברה הישראלית, חשוב לחזור אליהם ולהקדיש אותם אל תוך מערכת החינוך. תודה רבה.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. אני מודה לך. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סקר בני הנוער נערך בקרב תלמידי כיתות י"א. הוא התקיים בשנת 1994, לפני קרוב לשנתיים. הוא הקיף 2,742 תלמידים יהודים, 743 תלמידים ערבים ובדואים, 207 תלמידים דרוזים. הם נשאלו שאלות בשלושה תחומים: עמדות כלפי הסכסוך הישראלי-הערבי, ערכים אישיים – זהות לאומית, ותפיסת הדמוקרטיה. חבל שחבר הכנסת שלמה בן-עמי לא ישמע את הדברים. במקרה יש לי כאן התקציר של הסקר. אכן, גם סקר הוא לא מדויק, וחבר הכנסת בן-עמי כאיש מדע יודע יפה מאוד שסקר זה לא דיוק של 100%. גם זה לא הלך. זה מראה, כמו שאתה אמרת, על כיוון מסוים. אבל שלושה תחומים באמת עמדו במרכז הסקר הזה. אגב, סקר כזה נערך על-ידי מכון "כרמל" ב-1988. זה סקר מאוד מעניין. אני מעריך ומוקיר את העומד בראש המכון הזה; אגב, הוא היה בעבר פסיכולוג בצה"ל, ד"ר ראובן גל. הוא כמובן דן בכמה נקודות. הנקודה האקוטית ביותר מעידה על הקיטוב הדתי-החילוני. יש בקרב הנוער שלנו קיטוב רציני ביותר.

אני מאמין באמונה שלמה שמשרד החינוך צריך לקחת את הסקר הזה וללמוד אותו. אגב, לא רק משרד החינוך, אלא גם צה"ל צריך ללמוד את הנושא הזה היטב, כדי להקחות את החודים ביחסים בין בני הנוער שאינם דתיים לבין בני הנוער שהם דתיים.

נכון, הדתיים הביעו שם ספקנות רבה ביחס לתהליך השלום ולתוצאותיו. אבל בואו ונראה מה קרה מאז נערך המחקר הזה, הסקר הזה. היו הפיגועים, קיימים החיכוכים הגדולים עם הפלשתינים. דבר כזה במידה מסוימת גרם לאכזבה גדולה בקרב הנוער, שהנה כי כן יש אלה שטענו "שלום, שלום", והנה אין שלום.

נקודה שנייה. הדתיים ביטאו בסקר הזה הרגשה חזקה כישראלים וכיהודים. לצערי הגדול, אני לא רואה את המשתנה הזה.

נקודה שלישית. הרמת מוטיבציה לשירות בצה"ל, במיוחד ביחידות הקרביות – – –

קריאה:

הוא אמר זאת.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני יודע שהוא אמר את זה. אני רק בא לחזק את הדברים שהוא אמר. אבל יש דברים שבהם הוא טעה במידה מסוימת.

אני רוצה לציין עוד נקודה חשובה, שאנחנו חייבים להדגיש אותה בהבדל בין הדתיים לבין אלה שאינם דתיים, ואני מציין זאת בכאב, משום שאני מכיר יפה מאוד את הנוער הלא-דתי, באותה מידה שאני מכיר את הנוער הדתי. אצל הדתיים אתה רואה יותר נכונות לתרום ולסייע. ולצערי הגדול, אצל הלא-דתיים – ולא אני אומר זאת, אלא החוקר ראובן גל וד"ר אזורי, העורך השני – יש חשיבות יותר גדולה לערכים של הנאה וחומרות. לכן, יש לטפל בנושא הזה של ערכים, וזאת בניגוד לדעות ששמענו מחברי כנסת מהאופוזיציה, שהם נגד הקמת המינהל לחינוך ערכי.

דבר חשוב ביותר שצריך לטפל בו בקרב הנוער הוא הנושא של ערכים. יותר ערכים, יותר יהדות. וכשאני מדבר על ערכים, אני מתכוון לערכים בין אדם לאדם, ולא משנה לי אם הוא יהודי, ערבי או דרוזי. חינוך לכבד אדם למרות השוני בתפיסת העולם שלו.

הנוער שלנו, לפי הממצאים של המחקר הזה, הוא שמרני. אותו מעניינים מקצוע, הקמת משפחה, בדרגה שנייה בחשיבות, הצלחה בלימודים, משרה קבועה. אצל אחינו הדרוזים והערבים הקמת משפחה באה במקום התשיעי. רכישת השכלה גבוהה ומיצוי כישורים הם במקום הראשון. אני לא מציין זאת לשלילה ואף לא לחיוב, אלא מוסר את הממצא כפי שהוא.

הנוער מתרחק מדבקות באידיאליזם. יש התרחקות מסוימת אצל החינוך הממלכתי. לעומת זאת, בחינוך הדתי אנחנו רואים ערכים – יותר לתרום למדינה, לקחת חלק בפעילות ציבורית ולסייע לזולת.

אלה הממצאים של הסקר הזה. יש לחינוך הדתי בעיות, ואני אומר זאת בפירוש מעל במת הכנסת. יש בעיות לחינוך הדתי, ואנחנו צריכים לטפל בהן. נכון שצריך להקנות יותר תורה, יותר לימוד תורה, אבל אנחנו צריכים לשים דגש גם בחינוך לדמוקרטיה, בהבנה לאדם באשר הוא אדם. בזה אנחנו צריכים לטפל. אמרתי את הדברים האלה לראשי החינוך הדתי במשרד החינוך.

נקודה חמישית. כפי שציננת, קרוב ל-40% מעדיפים משטר חזק, או יותר נכון: מנהיג חזק. זה פועל יוצא. לא אני אומר את זה, הסקר אומר זאת. זה פועל יוצא מהסחטנות של המפלגות למיניהן, שלא נותנות לשלוט. כל התככים וכל הדרכים העקלקלות גורמים לכך שבני הנוער לא מוכנים לקבל את המצב הזה. ולמרות השינוי בשיטת הבחירה, אינני רואה שזה תרם. יכול להיות שהסקר היה יכול להיות שונה במידה מסוימת, אף כי אינני מאמין בזאת.

ממצא אחד כן מדאיג אותנו, ואותי כאיש חינוך הוא מאוד מאוד מדאיג, שיש 37% ששונאים ערבים. אני לא יודע אם צריך להשתמש במלה "שונאים". מה זה שונאים, מה הדרגות של שנאה? צריך באמת לבדוק את המושג "שנאה", או את תפיסת המלה "שנאה", או את הערך "שנאה", אם זה בכלל

ערך, אצל תלמיד זה או אחר. יש לבדוק גם את המניעים לכך. כמו שכבר אמרתי, סוף-סוף שלום שלום, והנה אין שלום. השנאה הזאת נובעת כנראה מהאכזבה הגדולה, שהנה כרתנו, לחצנו ידיים, ולמרות זאת יש חיכוכים, יש פיגועים למיניהם.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מפרש את זה כך, אם רק תרשה לי, אדוני חבר הכנסת דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

השנאה הזאת לא נולדה אתמול-שלשום — — —

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לא, לא. הסקר נערך ב-1994. היה תהליך שלום, היה איזה אור, הבזק גדול על המזרח התיכון החדש. הנוער הוא נוער רגיש, הוא ישר דרך, הוא לא מכיר דרכים עקלקלות, ולכן זאת התגובה שלו. הוא האמין באמונה שלמה, שהנה לא יהיו יותר פיגועים, וכי מהיום והלאה יהיה שלום, שלום ישרור בארץ, והנה הוא התאכזב מזה. זה פועל יוצא מהאכזבה שלו — — —

דוד אזולאי (ש"ס):

— — —

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

משרד החינוך.

דוד אזולאי (ש"ס):

מי עשה — — —

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

משרד החינוך, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

דוד אזולאי (ש"ס):

הוא אמר לא להאמין לסקר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

הוא אמר לא להאמין לסקר, זה דבר אחר. אמונה זה משהו אחר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהסקר הזה תרם רבות וחיזק את המהלכים של הממשלה הזאת, שבאמת רוצה להקנות ערכים יהודיים, ציוניים, לאומיים. אבל, מצד שני אנחנו חייבים להכניס באותה מידה, באותו גבול ובאותו גובה ערכים חשובים כמו ערכים דמוקרטיים. ואני מאמין שמשרד החינוך וצה"ל ילמדו רבות מהסקר הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ממצאי הסקר שפורסמו אינם חדשים. הסקר הוא משנת 1994. כבר דובר בו, כבר דשו בו מכל הכיוונים ובכל התחומים. ממצאים שעולים ממחקרים שנעשו ב-20 השנים האחרונות ניתן ללמוד על קו מחריף ועולה של הקצנה בהתייחסותם ובעמדותיהם של בני הנוער היהודים כלפי הערבים.

ניתן להסביר תופעה זו בכמה סיבות: א. בקרב חלק מהנוער קיים טשטוש בין ערבים ישראלים לבין ערבים המתנהגים כאויבים. הדימוי השלילי כלפי האחרונים נובע ממצב הקונפליקט המתמשך.

ב. הנוער בכלל נוטה להקצין עמדות ונוטה לראות את הדברים באופן פשטני, מתוך ראיית הדברים בשחור-לבן ובאופן סטריאוטיפי ופלקאטי, בלי להתעמק במורכבות של המציאות הישראלית.

ג. לגבי הנהייה לאיש חזק בשלטון, הדבר נובע מחוסר הפנמה של ערכי הדמוקרטיה בקרב הנוער, המפרש תופעות של ויכוח ומחלוקת בין-מפלגתית כיריבות המפריעה לשלטון תקין. משרד החינוך, התרבות והספורט מודע לממצאים חמורים אלה, ועושה רבות להקניית חינוך לערכים, ובעיקר חינוך לערכים יהודיים, הומניסטיים, דמוקרטיים ואזרחיים.

לאור מציאות זאת הוקמה ועדה בראשותו של פרופסור קרמניצר, הרואה את בית-הספר כמסגרת וכאמצעי החשוב והיעיל ביותר לחינוך לערכים דמוקרטיים, לאזרחות פעילה תוך שילוב בין החינוך הפורמלי, המקנה ידע, לבין החינוך הבלתי-פורמלי, הערכי והחוויתי.

אף שהממצאים המחקריים מלמדים, שעיקר ההשפעה על עמדות פוליטיות באה מהבית ומהמשפחה, משרד החינוך פועל רבות להגברת המאמצים להפנמת ערכי הדמוקרטיה והאזרחות. היחידה לחינוך לדמוקרטיה ולדו-קיום במשרד החינוך מקדישה את עיקר מאמציה לחינוך לערכי הדמוקרטיה ולפיתוח גישה לדו-קיום ולסובלנות בין קבוצות שונות באוכלוסייה.

רק לאחרונה אישר השר את דוח ועדת-קרמניצר והורה על המשך קיומו, וכן אמר כי הוא מתכוון להעמיד לשם כך תקציבים ומשאבים רבים.

בהתאם להמלצות הדוח, החינוך לאזרחות יכול את כל הגילאים בבית-הספר, ויעסוק בחינוך רב-תחומי. אחד היעדים החשובים בו הוא פעילות משולבת גם עם אוכלוסיית ההורים והציבור הרחב.

ייחודו של הדוח הוא בהקניית ידע עם עידוד להתנהגות דמוקרטית המשלבת הפנמת הידע בהתנהגות היומיומית בבית-הספר ומחוצה לו.

היחידה לחינוך לדמוקרטיה יוזמת מפגשים בין תלמידים יהודים לערבים, בין מורים יהודים לערבים, מכינה חומר הדרכה בנושא הדו-קיום ועושה להרחבת ההבנה בין כל חלקי האוכלוסייה. בעתיד יוגברו כל המהלכים והפעילויות הללו.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שלמה בן-עמי. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רק פרוצדורלית; אני דווקא חושב שטוב שהדברים נדונים. הייתי רק מציע, בדקה שיש לי, לשים לב לשתי נקודות קצרות: א. לקבל בברכה את מה שהעלה פה חבר

הכנסת בן-עמי – ליצור מסגרות מוטיבציה, כמו שהוא קרא להן, ולא להתנצח דתיים-חילונים. יש לאלו מה ללמוד מאלו, ואפשר לחקות, למשל, את מסגרת ישיבת ההסדר. אפשר לנסות ליצור דבר דומה גם בציבור שאינו דתי. אני מאוד בעד הדבר הזה, וכדאי ללמוד זה מזה.

ב. לגבי השנאה. בסקר יש גם שנאה של הציבור הערבי והנוער הערבי, וגם של הנוער היהודי. אי-אפשר להתעלם מהעובדה שאנחנו מצויים בתוך סכסוך לאומי, וכל אחד צריך לעשות, כמובן, מאמץ להבדיל בין אויב לאוהב; גם בתוך המערבולת הזאת שאנחנו נמצאים בה, לנסות למצוא את הקווים המוסריים, שתהיה אהבה ולא שנאה. אבל אין להתמם ולא לראות את המציאות הגורפת, ואין בין זה לבין שנאת הזרים שקיימת, חלילה, בארצות אירופה או במקומות כאלה של גזענות, שום דבר, ברוך השם.

הי"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמריהו בן-צור. בבקשה, אדוני.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לנצל את הדקה כדי לומר שלושה דברים. דבר ראשון, לחבר הכנסת שמריהו בן-צור. אינני חושב שממצאים הם מכת שמים. לממצאים יש סיבות, ולכן טוב לחרוש ולמצוא את הסיבות.

שנית, דמוקרטיה, אדוני היושב-ראש, אי-אפשר לחלק. אין חצי דמוקרטיה ואין שלושת-רבעי דמוקרטיה, כמו שאין חצי היריון ואין שלושת-רבעי היריון. יש או-או. לכן אי-אפשר להגיד שיש דמוקרטיה, כשאנחנו רואים את הממצאים שהוזכרו כאן. אין להתפלל על הממצאים, אדוני, הם תוצר לוואי טבעי של ממצאיו של פרופסור דניאל בר-טל הנוגעים לספרי הלימוד.

לכן יש לשרש את התופעה של סטריאוטיפים ודימויים אשר עושים דמוניזציה מאוד אכזרית של הערבים, וראינו, אדוני היושב-ראש, שמי שקורא לרצח ערבי, מי ששונא ערבי, סופו שישנא גם יהודי וסופו גם שירצח יהודי. לכן יחידה לחינוך לערכים – טוב; השאלה היא, לאן זה יוביל. זה יכול להוביל לגיהנום וזה יכול להוביל לגן-עדן. תודה.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה. כולנו נשתדל שזה יוביל לגן-עדן.

חבר הכנסת בן-עמי, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

שלמה בן-עמי (העבודה):

כן.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שמריהו בן-צור?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

כן.

היו"ר ד' טל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה – להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

עשרה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהנושא: השלכות ממצאי סקר משרד החינוך, יועבר לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הצעה לסדר-היום חיזוק לימודי יהדות ומסורת בבתי-ספר ממלכתיים

היו"ר ש' בן-צור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 935, בנושא: חיזוק לימודי יהדות ומסורת בבתי-ספר ממלכתיים, של חבר הכנסת מיכאל קליינר. בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחת ההצעות לסדר-היום הראשונות שהגשתי, כמדומני, בהיותי חבר כנסת חדש וטרי בכנסת העשירית היתה בנושא מאוד דומה – הגברת החינוך היהודי, החינוך המסורתי בבתי-הספר הכלליים. קראתי לו אז "תפילה בבתי-ספר". הנושא עורר, כמובן, עניין רב. האופוזיציה, למעט חבר הכנסת מנחם הכהן ממפלגת העבודה, התנגדה, כמה ליברלים מגח"ל או מהליכוד דאז נשארו במזנון, ועל חודו של קול החליטה כנסת ישראל להסיר את ההצעה מסדר-היום, בניגוד לדעת השר דאז.

אני חושב שהיום, כעבור 14 שנה כמעט, השתנו כמה דברים. גם הנושא הקודם, אדוני סגן השר, מראה שאולי חסר משהו בחינוך הממלכתי, ואני מתכוון לכל הממצאים, לא לממצא זה או זה. אני מאמין, שלו נחשפו תלמידי החינוך הממלכתי ליותר מורשת, ליותר יהדות, הדברים אולי היו שונים במידה מסוימת. אנחנו יודעים – אין תרופות פלא.

אני זוכר מה הניע אותי אז להציע את ההצעה. עד שנת 1982, כשנבחרתי לכנסת העשירית, כיהנתי כמנכ"ל המחלקה לחינוך יהודי בגולה, החינוך הממלכתי. גייסנו שליחים לחוץ-לארץ, ביניהם טובים ומסורים ואוהבי ישראל. רק מה? כשהם היו צריכים לבוא לקהילה יהודית שבה הולכים לא רק פעמיים בשנה לבית-הכנסת אלא כל שבוע, הם לא ידעו אפילו מאיזה צד להחזיק את הסידור. לא היה להם מושג על דברים אלמנטריים שהם הבסיס ההיסטורי – אני כבר לא מדבר על הבסיס הדתי – של עם ישראל. בורות זו הפריעה להם מאוד בתפקיד, כי היהודי בגולה, הילד היהודי בגולה לא הבין איך המורה לעברית, שישראל שלחה לו, אינו יודע דברים אלמנטריים.

אני חושב שהיום ישראלים רבים יותר ויותר מכירים שמשו לוקה בחסר בעניין הזה. אין לדבר הזה קשר של יחסי דת-מדינה, הפרדה, אי-הפרדה. אפילו ארצות-הברית, המדינה שבחוקתה יש ההפרדה החזקה ביותר, המוצקה ביותר, האיתנה ביותר בין דת למדינה – בא הנשיא רייגן בזמנו ואמר: צריך לאפשר בבתי-ספר ללמוד תפילה. דרך אגב, היהודים למדו תפילה.

ברור שאם אני מציע הצעה כזאת, היא תחול גם לגבי בתי-ספר מוסלמיים. אני חושב שעברית צריכים ללמוד שם מכיתה א', או מהגן, כשם שיהודי באמריקה לומד אנגלית מכיתה א'. אבל אם הוא מוסלמי, ודאי שזכותו גם ללמוד את עיקרי הדת שלו. יש חילונים בחברה המוסלמית והדרוזית, אינני יודע באיזו מידה, אבל אף אחד לא אומר שבית-ספר ממלכתי צריך לחנך מישהו להיות דתי. אבל לפחות שידע.

ועוד דבר. אנחנו מדברים הרבה מאוד על בחירה חופשית. אני רוצה לומר לכם, שכתוצר של החינוך הממלכתי אין בחירה חופשית בחינוך הממלכתי. למה אין בחירה חופשית? כיוון שאין אפילו המידע המינימלי על תפילה – אולי היום זה השתנה, אבל כשאני למדתי לא למדו סידור, לא למדו תפילה, לא למדו דברים כאלה. אבל נניח שכן מלמדים, אין די בכך שמלמדים. יש אלמנט של חוויה דתית, שמי שלעולם אינו זוכה להתנסות בה, בעצם קשה לו לבחור, כי הוא בוחר בין דבר שהוא מכיר ובין דבר שהוא אינו מכיר; כשם שתיתן לאדם שאינו רואה להחליט אם טוב לראות או לא טוב לראות.

לכן, הצעתי שלא, חלילה, כל יום, ולא כל שנת הלימודים, אבל אני רואה אסון בכך שפעם בשנה ברמת בית-הספר הממלכתי היסודי, בסוף היסודי, תחילת חטיבת הביניים, תהיה שנה אחת שבה יהיה מקצוע שנקרא תפילה, ובמסגרת המקצוע הזה יתפללו בבוקר חצי שעה לפני תחילת הלימודים. באותה שנה זה יהיה חלק ממערכת הלימודים. לגבי כל הילדים זה יהיה דבר וולונטרי. ירצו – יאכלו, לא ירצו – לא יאכלו. מי שירגיש בבית-ספר ממלכתי צורך מדי פעם, פעם בשבוע, פעמיים בשבוע, שלוש פעמים בשבוע, להקדים כמה דקות ולחוש את העניין הזה – כן. צריך לחשוב במהלך אותה שנה על איזו מסגרת, אינני יודע אם במסגרת סוף שבוע או פעם אחת במהלך הלימודים שילד יהודי, לצורך העניין – והוא הדין לגבי דתות אחרות בישראל – אבל שילד יהודי, פעם אחת במשך כל שנת הלימודים יעבור שלושה-ארבעה ימים חוויה מרוכזת של אורח חיים דתי.

אז יתקיימו שני דברים, וזה המינימום שאני חושב שמדינת ישראל כן צריכה לקיים: האחד – שידע התלמיד מה זאת תפילה; איך היא נולדה; מה הן התפילות; מה הן התפילות השונות בחגים, בשבתות וכן הלאה, ומה המקור שלהן. אגב, הן יפות, וזה גם יעזור לתלמידים בעברית.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, שכני, אני מבקש שתעזור לי. שמעו את הדברים. שמעו את הדברים, בבקשה. חבל שהבית הזה אינו מלא כדי לשמוע את הדברים היפים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

זה יעזור לעברית, זה יעזור לאלף דברים, ילמדו את הנושא הזה ותהיה להם פעם אחת במערכת הלימודים, עד כמה שזה ניתן – ואני מבין שזה לא מספיק – אותה חוויה, כדי שיהיה לפחות לכל ילד בישראל שמץ של חופש בחירה. ימצא חן בעיניו, יתמיד, ימשיך, ינצל אותו בית תפילה. לא ימצא חן בעיניו, לפחות היה לו חופש הבחירה והוא החליט. היום מערכת החינוך הממלכתית לא נותנת מידע מספיק, לא נותנת חופש בחירה.

אני קורא לשר החינוך – קראתי לו בוועדת הכספים, ואני קורא לו גם כאן, מעל במה זו, באמצעות סגנו: אנא, עשה זאת. אני יודע שיש טיפול מצוין מבחינת היהדות באותה מערכת לימוד ממלכתית-דתית, אבל תמיד רציתי שיהיה שר חינוך דתי למדינת ישראל דווקא מתוך התקווה, שאותו שר חינוך ייאבק על הקניית ערכים לאותם 80%, שלא יהיו בגדר "תינוקות שנשבו".

הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני מצר על כך שהמליאה, בנושא כל כך חשוב, לא מלאה מספיק.

אני רוצה לברך אותך, חבר הכנסת קליינר, שכני לספסל הכנסת, על ההצעה החשובה שהעלית על סדר-יומה של המליאה. אני חושב שזה אחד הנושאים החשובים ביותר היום במערכת החינוך במדינת ישראל.

המחלקה להעמקת החינוך היהודי במשרדנו, בשיתוף אגפים, מחלקות ויחידות אחרות במשרד, מטפלת בכל הנושאים הקשורים בהעמקת החינוך היהודי בחינוך הממלכתי. פעילותה מופנית לרמות גיל שונות בבתי-ספר יסודיים ועל-יסודיים. מטרותיה הן: להביא את התלמיד להכרת מקומו ברצף ההיסטורי והתרבותי של העם היהודי; לפתח אצל התלמיד זיקה לייחודו כיהודי בעל מורשת עשירה; להעמיד בפני התלמידים דילמות הקשורות בחיים היהודיים, מתוך הצגת עמדות שונות בדרך פלורליסטית; לגבש זהות יהודית והשקפת עולם בצד הצורך לפתוח בפני התלמידים את המקורות המגוונים של התרבות היהודית ולהדגיש כי היהדות ממזגת ערכים מתרבות ישראל ומתרבות העמים; להדגיש את היות התרבות היהודית נחלתו של הציבור היהודי כולו, ולהקנות גישה של לקיחת אחריות לשימור התרבות היהודית.

המטרות החינוכיות היישומיות הן: להקנות ידע ודרכי חשיבה דרך לימוד מקורות יהודיים רלוונטיים, המטפלים בנושאים ערכיים המטרידים את התלמידים בגילים השונים; לשנות את התחושה שקיים פער במרחב – היהדות שייכת לדתיים בלבד, ובזמן – היהדות שייכת לעבר בלבד, בין היהדות לבין הציבור שאינו שומר מצוות. החלק הזה הוא חשוב מאוד בתוכנית הלמידה: זה לא רק של הדתיים וזה לא רק של העבר, היהדות היא של כולנו; להדגיש את היסודות ההומניסטיים ביהדות ולאפשר גישה לדרכים שונות להבנה ולפרשנות; ללמד את מקצועות היהדות באופן שידגיש את אופיים כמקצועות הומניסטיים מנחילי תרבות וערכים, המעניקים כלים לבניית השקפת עולם; לפתח תוכניות לימוד בין-תחומיות משולבות כדי להציג את היהדות כתרבות כוללת.

המשרד הקצה 1,500 שעות הוראה עבור תוכניות לימודים והשתלמויות מורים במקצועות יהדות. המחלקה גם מופקדת על מימוש דוח ועדת-שנהר. ועדת ההיגוי העליונה הנחתה את חברי ועדת היישום של דוח-שנהר לקיים דיון כולל כדי לאפשר את יישום הדוח בחינוך הממלכתי החל משנת הלימודים התשנ"ו, היינו השנה שעברה. היום נכנסנו כבר לשנה השנייה שמיישמת את דוח ועדת-שנהר על-פי הקריטריונים הבאים: קביעת רציונל ועקרונות לתוכנית היישום; התמקדות בהכשרה ובהשתלמויות מורים; המלצות לפיתוח תוכניות וחומרי למידה לאור מסקנות ועדת-שנהר; עידוד יוזמות בית-ספריות וארציות לקידום הנושא.

גופים חינוכיים שונים העוסקים בחינוך יהודי שלא במסגרת משרד החינוך הביעו רצון להצטרף לפעילות על מנת ליישם את דוח ועדת-שנהר, דרך יוזמות והצעות שהגישו להכנת תוכניות בהכשרה ובהשתלמויות מורים, דרך כתיבת חומרי למידה, וכן פעילות בלתי פורמלית מחוץ לשעות בתי-הספר, ועוד ועוד. כל ההצעות שהוגשו נבדקו באהדה ובקפידה, על-פי קריטריונים ברורים ומוגדרים. כל

התוכניות מתקיימות בחלק מבתי-הספר, ומשרדנו מתכנן שלבי הרחבה שבסופו של דבר יקיפו את כל מערכת החינוך.

אין לי התנגדות שהנושא יעבור לדיון בוועדת החינוך של הכנסת, ואני שוב מברך אותך, חבר הכנסת קליינר, על שהעלית את ההצעה החשובה הזאת במליאת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לסגן שר החינוך, התרבות והספורט.

חבר הכנסת תאופיק חטיב מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת קליינר.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, פרוצדורלית אני רוצה רק להזהיר, לא להסיר. מאחר שהסקרים תופחים והמצב קשה, צריך להיזהר בכל הנוגע למהות הערכים שמנחילים. אני מחזק את ידיו של סגן השר, שאמר כאן שיש להדגיש סוג מסוים של ערכים מתוך כלל הערכים. הכוונה שלי מתבטאת בשתי דוגמאות: בבית-ספר מסוים, כאשר המורה דיבר על התורה שדרכיה דרכי נועם ונתיבותיה שלום, אמר לו אחד התלמידים: זה כל כך יפה. אמר לו המורה: ליהודים. דוגמה שנייה: המורה מדבר על מחיית עמלק כמצווה, מצוות מחיית עמלק. אף שההלכה מחייבת אותו לומר, שעמלק כבר לא קיים, מאחר שאחרי סנחריב התבלבלו הלשונות, וכל ההלכה הידועה; למרות כל זאת, תוך כדי הסיפור של מחיית עמלק הוא מדגים: כמו הפלשתינים. סוג חינוך כזה על-ידי מורה כזה יכול לתת תוצאות כמו שהסקר הזה נתן. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת תאופיק חטיב.

אני מבין שחבר הכנסת קליינר מסכים להעברת הנושא לוועדה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

11 בעד, נגד – אין, נמנעים – אין. אנחנו מעבירים את הנושא – חיזוק לימודי יהדות ומסורת בבתי-ספר ממלכתיים, הצעה של חבר הכנסת מיכאל קליינר, לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הצעה לסדר-היום החלטת נשיא בית-המשפט העליון להימנע מנקיטת צעדים נגד השופט אליגון

היו"ר ש' בן-צור:

כבוד שר המשפטים ישיב על הצעתו לסדר-היום, מס' 590, של חבר הכנסת יצחק כהן: החלטת נשיא בית-המשפט העליון להימנע מנקיטת צעדים נגד השופט אליגון. בבקשה, כבוד שר המשפטים. חבר הכנסת כהן כבר שאל. אם זכור לך, בשבוע שעבר ביקשת להעביר את תשובתך לשבוע הזה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני יושב-ראש הישיבה, אדוני חבר הכנסת המציע, הנושא שנדון בעקבות הצעה לסדר-היום היה דברים שנאמרו על-ידי נשיא בית-משפט השלום בבאר-שבע, השופט אליגון, שעוררו מורת-רוח ואפילו זעם, בגין התחושה שהדברים שלו, שנאמרו בכנס פרידה מהשופט ברעלי, כך נדמה לי, היו מכוונים ומגמתיים, במטרה לפגוע בציבור של אזרחים – בציבור חרדי. דברים אלה יכלו לעורר, הייתי אומר אפילו עוררו, תחושה קשה מאוד. אני עצמי קיבלתי מסכת של פניות מאזרחים שאינם מעורבים בחיים הציבוריים או בחיים הפוליטיים, שהביעו בפני תרעומת קשה מאוד על כך ששופט שאמור לשקול כל מלה, שופט שאמור להקפיד על קלה כחמורה – מביע בדבריו הכתובים, כך מסתבר, את

התסכול כפי שהוא חש באותה תקופה כנגד מה שהוא הגדיר כטפילים, ללא ציון של שיוך כזה או אחר, אבל התחושה היתה שמדובר באוכלוסייה הדתית-החרדית.

בעקבות הדברים האלה, העברתי את הפניות שקיבלתי אל מנהל בתי-המשפט, כבוד השופט רביבי, אשר אמר להיות המתווך בין הדרג הפוליטי – בין השר – לבין מערכת בתי-המשפט, בתוקף תפקידו כמנהל בתי-המשפט. אני רוצה לקרוא לחברי הכנסת את תשובתו בסוגיה הזו בדיוק. התשובה הזו נשלחה ישירות לחלק מן הפונים, וגם נשלחה אלי כמי שהפנה את הפונים לטיפולו: הנדון – תלונה כנגד הנשיא אליגון. בעקבות מכתבכם מיום 31 באוגוסט, נתבקשתי כמנהל בתי-המשפט לערוך בירור לגבי התלונה המתייחסת לנשיא בית-משפט השלום בבאר-שבע, השופט אליגון. בהתאם לנוהל תלונות, התבקש השופט אליגון להגיב על התלונה. בתגובתו אישר השופט, כי באירוע פנימי, מסיבת פרישה לשופט, אכן אמר את המשפטים המצוטטים בעיתון, אולם דבריו אלה – כך הסברו – נאמרו כנגד יחידים אשר פרסמו לאחרונה דברים כנגד מערכת השיפוט בכלל ושופטי בית-המשפט העליון בפרט. בדבריו אין למצוא דבר כנגד המגזר החרדי, הן על-פי נוסחיו והן על-פי רוח הדברים, וודאי שלא על-פי כוונתו. בעקבות תגובתו והסברו של השופט, הוא הוזמן לשיחה לנשיא ברק.

משה גפני (יהדות התורה):

סליחה, אדוני השר, מי כתב את המכתב?

שר המשפטים צ' הנגבי:

השופט יצחק רביבי, נשיא בית-המשפט המחוזי ומנהל בתי-המשפט.

הוא הוזמן, כאמור, אל הנשיא ברק. בשיחה אמר הנשיא ברק לשופט אליגון, כי הוא מצר על הדברים שנאמרו על-ידו באותו אירוע, וכן הבהיר לו כי אין זה מתפקידו של שופט יחיד להגיב על דברים שנאמרים כנגד המערכת. בנסיבות העניין ובהתחשב בהסברו של השופט אליגון, מצא הנשיא ברק לנכון להסתפק בהערותיו לשופט.

אני לא רוצה להסתפק בקריאת המכתב הזה אלא מבקש להוסיף גם את עמדתי: אני חושב שטוב עשה הנשיא ברק שהעיר לשופט. אומנם אין זה מעשה שבשגרה נשיא בית-המשפט העליון בוחר להעיר לנשיא בית-משפט השלום על דברים שאינם קשורים ישירות לתפקודו בכל הנוגע למשימות השיפוטיות המוטלות על כתפיו, אבל אני מניח שהשופט ברק חש מה שחשו רבים בבית הזה ומחוצה לו, שהדברים חרגו לא רק ממה שבעבר נהגו שופטים להרשות לעצמם, אלא בכלל מאופי התבטאות היאה למי שנושא במשרה רגישה כל כך כשופט.

דווקא בתקופה שבה השופטים מצרים, במידה רבה של צדק, על כך שהם מוקד לביקורת החורגת מביקורת עניינית, מאוזנת, תרבותית ומדודה, אלא חשופים לביקורת שיש בה ממד אישי ויש בה מעין סוג של השתלחות, ביקורת גורפת שאינה רואה את מכלול הפעולות שלהם אלא רק אותן סוגיות המהוות את העילה לביקורת – דווקא כשהשופטים עצמם חשים מותקפים, הכלי שכנגדו הם יוצאים אינו יכול להוות כלי לפעולה שלהם. אילו היו הדברים נאמרים כפליטת פה באיזה היסח דעת, אפשר היה להביע תקווה שזה לא יחזור. אבל כאן מדובר, כאמור, בנאום מוכן, בדברים שלא היו תוצאה של

סערת רגשות אלא פרי של חשיבה שקולה, כך שזה מצער עוד יותר. נדמה לי שהעובדה שהנשיא נקט מהלך שהוא בדרך כלל חריג – אני אינני זוכר תקדים שבו נשיא בית-המשפט העליון מעיר – – –

דוד טל (ש"ס):

גם התבטאותו של השופט היתה חריגה, אדוני השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

בוודאי. העובדה שנשיא בית-המשפט העליון נקט מהלך חריג מלמדת על העובדה שהדברים היו חריגים, וההסבר שניתן להם איננו יכול להיות מספק.

הדברים כפי שפורסמו, וכאמור לא הוכחו, היו מאוד קשים. קשה להסתפק בתחושה שלא מדובר פה על יחידים בודדים. נכון שלא צוינו כאן שמות, אבל כשנאמר שהאנשים האלה, שמעולם לא תרמו למדינה אפילו כזית, שמו להם למטרה להשתלט על המערכת השיפוטית או להטיל עליה אימה, כדי שיוכלו להמשיך ולינוק את משאבי המדינה באין מפריע, והגדרתם של האנשים האלה כטפילים – זו בהחלט אמירה המכוונת בעיני לקבוצת אוכלוסייה, ואין קבוצת אוכלוסייה אחרת מלבד הציבור החרדי שיכולה לחוש שהדברים כווננו אליה.

דוד טל (ש"ס):

זו אמירה גזענית ממדרגה ראשונה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

האמירה הזו בפירוש שמה לה למטרה להגדיר את קבוצת האוכלוסייה הספציפית הזו.

ולכן, אני באמת יכול רק להצטרף לדברי הביקורת ולקוות, כמי שמכיר את השופט אליגון ונועד עמו בנסיבות הכרוכות בתפקידי, שלעולם לא תאומץ הגישה הבוטה הזאת, בוודאי לא על-ידי, אבל גם לא על-ידי שום שופט אחר, כי מה שכולנו היינו רוצים בחברה הישראלית בכללה, ובבית הזה, בוודאי, הוא שתיפסק החלפת המהלומות ההדדיות בין נבחרים לבין שופטים, בין שופטים לבין ציבור כזה או אחר – – –

יצחק כהן (ש"ס):

לא ראיתי מהלומות הדדיות. ראיתי – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

שר המשפטים צ' הנגבי:

יש מהלומות. רק בעצם השעות האלה אנחנו עדים, לצערי הרב, לכך שאדם נבחר, שעומד בראש לשכת עורכי-הדין, הטיח גם כן האשמות גורפות מדי וכוללניות מדי בכל בית-המשפט העליון ואמר שאיננו עושה צדק. אני חושב שגם הדברים האלה מוגזמים.

בכלל, יש דבר אחד, שלדעתי – – –

משה גפני (יהדות התורה):

למה זה קורה, אדוני השר? הרי הוא איננו אדם דתי.

קריאה:

הוא לא חרדי.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא עומד בראש לשכת עורכי-הדין – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, חבר הכנסת גפני, סיימת. יש לך שאלה כל כך ארוכה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני לא יודע למה זה קורה, ידידי חבר הכנסת גפני. אתן לך דוגמה: יש פסקי-דין, וביניהם פסק-דין מפורסם אחד, מבריק וראוי לכל שבח, של כבוד שופט בית-משפט העליון אלון, שבו הוא מקעקע את כל יסודותיה ויתדותיה של הגישה הקרויה בז'רגון שלנו: האקטיביזם השיפוטי. לשיטתו, הוא מקעקע.

זה מסמך שאני לא מסכים עם כולו, אבל אני מסכים עם חלק מהאמירות שלו – מסמך מופלג בחוכמתו. נמצא כאן בנו של השופט אלון, לכן לא אומר יותר מדי דברי שבח, כי אומרים: אין אומרים שבחו של אדם, לא בפניו ואולי גם לא בפני בנו – –

היו"ר ש' בן-צור:

לא, יש אומרים: גם לא בפני בנו.

שר המשפטים צ' הנגבי:

– – אלא מקצת שבחו.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא מתנגד שתגיד שבחו בפניו.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני יודע. אבל אתה קורא את המסמך הזה ומסיים אותו, ואינך יכול למצוא בו מלה אחת של ביקורת אישית, אמירה כוללת ונטולת נימוקים הגיוניים, ואינני מבין מדוע לא לנהל את הוויכוח העמוק הזה בצורה הזו. למה לומר שהשופטים נוסעים לחוץ-לארץ או עושים כסף ממכירת ספרים?

קריאה:

מי אמר את זה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אמר את זה יושב-ראש לשכת עורכי-הדין.

קריאה:

– – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

אתם העליתם את השאלה הזאת.

דוד טל (ש"ס):

אדוני, אם לשופט מותר לומר דברים בוטים כאלה – טפילים וכן הלאה, זה גורם לכך שגם יושב-ראש לשכת עורכי-הדין מרשה לעצמו לומר דברים באותה רמה, אבל שהשופטים ייטלו קורה מבין עיניהם ולא יהוו דוגמה שלילית למשפטים אחרים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. מה אתה מציע, אדוני השר?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני בהחלט מסכים עם הדברים של חבר הכנסת טל. אלה ואלה, משני הכיוונים של הוויכוח הזה, צריכים להישאר בגדר אמותיו של הדיון העקרוני, ויש כל כך הרבה דברים לומר, גם בלי לחרוג לכיוונים אישיים, שכן הנושא הזה פתוח למאבק אינטלקטואלי טוטלי, ויש פה באמת מאבק אינטלקטואלי. לכן, השופט אליגון לא ניהל את הוויכוח הזה שלו בתוך ד' האמות של הוויכוח ההולם, ולכן גם העיר לו על כך נשיא בית-משפט העליון, ולכן גם תפקידנו להמשיך ולהשפיע על מי שאנחנו יכולים להשפיע לנהל את הוויכוח הזה על-פי אמות מידה תרבותיות. ולאמירות כאלה שאנחנו מתקוממים נגדן לא ניתן פתחון פה בבית הזה או באתרים אחרים.

ראיתי שחבר הכנסת בדש הצביע. בבקשה, אם היושב-ראש ירשה.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה רוצה לשאול? בבקשה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, אני מכיר את השופט ועוד כמה מקרים מסביב, וקודמך מכיר הרבה מאוד סיפורים. זאת לא התבטאות יחידה, וידועים עוד הרבה דברים לגבי השופט הזה. אני לא מבין למה דווקא עכשיו חידשו לו כהונה שנייה כנשיא בית-משפט השלום בבאר-שבע. בעקבות מה שהיה בעבר ועכשיו, לפחות לא היה צריך להמשיך ולהאריך לו פעם שנייה את הכהונה כנשיא בית-משפט השלום בבאר-שבע. אני מכיר עוד הרבה מאוד סיפורים, וחלק אספר לך אחר כך; אני לא רוצה לספר כאן.

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אני מבקש שהשר ישמע גם את חבר הכנסת יצחק כהן. דקה, בבקשה, ואחר כך השר יסיים וניגש להצבעה.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אני מאוד מצטער שתשובת השר באה בנפרד מההצעה לסדר-היום ומהדיון שהתקיים פה במליאה. אדוני השר, הדברים שאתה אומר הם דברי אלוקים חיים; כל הכבוד. אבל לא למקרה הזה, מכיוון שבדיון – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מבקש למחוק מהפרוטוקול את המלים "דברי אלוקים חיים". עם כל הכבוד, "דברי אלוקים חיים" זה בספירות אחרות לחלוטין.

יצחק כהן (ש"ס):

סליחה, אדוני השר, אנחנו הבאנו פה בדיון – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת פיני בדש, נתתי לך אפשרות לדבר.

יצחק כהן (ש"ס):

בדיון בהצעה לסדר-היום – אני לא יודע אם אדוני קרא אותה – ציטטנו –

שר המשפטים צ' הנגבי:

בוודאי, גם את הפרוטוקול.

יצחק כהן (ש"ס):

– – מפסקי-דין של בית-משפט העליון. אני לא משפטן, אבל אני יודע שזו פסיקה מחייבת של השופט ברק, של השופט חשין, של השופט בייסקי ושל השופט שמגר, שדנים בהרחבה ופוסקים להלכה שלשופט כזה אסור לכהן עוד. אני לא מבין מה הולך פה. שניתם את החוקה? הדברים השתנו? הם פסקו שהוא לא יכול לכהן, ואלה פסקי-דין מחייבים של בית-משפט העליון. עכשיו בא אדוני ומציע להסתפק בהערה של הנשיא ברק. זה לא מובן לי; זה באמת לא מובן לי.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. תשובת השר, ואנחנו ניגשים להצבעה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, לכנסת יש נציגים בוועדה לבחירת שופטים, וזכאים חברי הכנסת המייצגים את הכנסת – דרך אגב, הם מייצגים את שני צדי הבית הזה – להעלות בוועדה לבחירת שופטים כל נימוק או כל שיקול שנראה להם בהקשר של מינוי שופט או של הארכת תוקף כהונתו.

יצחק כהן (ש"ס):

או להפסקת כהונתו.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני חושב שהפורום הוא המקום לדיון כזה לגבי שופט, וטוב נעשה – למעשה אני פונה כאן לכל חברי – אם לא נקיים במליאת הכנסת את הדיון לגבי שופט ספציפי. טוב לקיים דיון כאשר מדובר ברצון שלנו להימנע מכאן ולהבא מאופי כזה של התבטאות, ולכן היתה חשיבות בהצעה לסדר-היום, ויש לה אותה תהודה שהיא כבר יצרה. אני גם חושב שמן הראוי שלא לעצור כאן את המהלך הזה של ההתדיינות הציבורית והפרלמנטרית, ולקיים על הנושא הזה דיון ממצה בוועדת החוקה, חוק ומשפט – לשמוע את השופט רביבי, שהוא מנהל בתי-המשפט, ואצלו הצטברו בוודאי במהלך השנים, גם בכהונתו כשופט וגם בכהונתו כמנהל בתי-המשפט, דוגמאות רבות להתבטאויות מעין אלה, שבחלקן ודאי הובילו לסנקציות אחרות. חשוב לקיים על כך דיון בוועדה המופקדת על הרשות השיפוטית, היא הוועדה בראשותו של חבר הכנסת שאול יהלום.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת משה גפני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן מסדר-היום. בבקשה, דקה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת כהן מסדר-היום רק למען הפורמליות, אבל אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שהאמירה של השופט אליגון היא אמירה חד-משמעית כלפי ציבור במדינת ישראל. רציתי לקרוא את הדברים, אבל אתה הקדמת אותי, ובצדק; אתה מכיר את העניין. הוא דיבר נגד ציבור במדינת ישראל, שאיננו יודעים מה גודלו. הוא יכול להיות 20%, 30%, 40%, אבל חלק נכבד בציבור האזרחים של מדינת ישראל.

עכשיו, אני צריך להתדיין אצלו בבאר-שבע, ונגדי עומד בעל דין אחר, כאשר ברור לכל הדעות שלשופט יש דעות מוקדמות. ברור שהוא רואה בי טפיל, מי שיונק מכספי המדינה, ואני אפילו לא רוצה לחזור על כל המלים הנוראות, ומולי עומד אזרח חילוני, ויכול להיות שאני אפילו צודק. אין ספק שעם הדעות המוקדמות שלו, בעניין של המשפט הוא נגדי.

ברור שיש שלוש רשויות כשארין קשר בין האחת לשנייה, הרשות המחוקקת, הרשות המבצעת והרשות השופטת, אבל יש איזונים, יש דברים שבהם אף רשות לא יכולה לעבור לסדר-היום בשעה שרשות אחרת עושה את זה.

אדוני השר, יש לנו הרגשה, שלו אמר השופט הזה אותם דברים נגד ציבור אחר במדינת ישראל – לא אגיד הציבור הערבי, הציבור החילוני או ציבור אחר –

קריאה:

נגד הציבור הקיבוצי.

משה גפני (יהדות התורה):

— הוא לא היה נשאר שופט, אתה לא היית מאפשר לו את זה. אני מבקש שהאיש הזה לא ישפוט אותי.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, חבר הכנסת משה גפני.

חבר הכנסת יצחק כהן, אתה מסכים להצעתו של השר להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

יצחק כהן (ש"ס):

מסכים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

16 בעד, אין נמנעים, אין נגד. אנחנו מעבירים את הנושא: החלטת נשיא בית-המשפט העליון להימנע מנקיטת צעדים נגד השופט אליגון, הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעה לסדר-היום מצוקתם של בני נוער בקרב האוכלוסייה הערבית

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעה מס' 909: מצוקתם של בני נוער בקרב האוכלוסייה הערבית. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן ראש הממשלה, ימים ספורים לפני הבחירות מישש מר בנימין נתניהו, אז מועמד הליכוד והימין לראשות הממשלה, את ראשו של מי שכונה לאחר מכן "הילד מתמרה". הילד מתמרה מביט היום היישר בעיני ראש הממשלה בכל פעם שראש הממשלה מופיע בסלון ביתו – אני מודע לעובדה שעברו שישה חודשים, לא שנים – והוא שואל, האם מומשו הבטחותיו של ראש הממשלה לעתיד ורוד וטוב יותר? למי שאינו זוכר, אמר גם ראש הממשלה: אין שום סיבה שהילד הזה לא יקבל את כל מה שיאיר בני זכה לו. אני זוכר את המלים, זו ציטטה. דומני שחזר על כך שנית אחרי ניצחונו בבחירות, בנאום הניצחון ב"בניני האומה".

הצהרה זו הצטרפה אל שורה של הכרזות קודמות שעסקו בהיבטים השונים של חיי האוכלוסייה הערבית בישראל. אני לא רוצה להזכיר את כל מה שאני יכול לחשוב עליו בגלל היבט הזמן, אבל אזכיר, למשל, יום לימודים ארוך, מחשב לכל ילד, השוואת הזדמנויות בחינוך. בתשובה על שאלה שמצוטטת במאמרה של אבירמה גולן ב"הארץ", אמר ראש הממשלה על ההבדל בין הבטחותיו לבין הבטחות המפלגה האחרת: הם אמרו ואני יכול לעשות. והוסיף ראש הממשלה בשאלה מאוד יפה: מה הערך של דיבורים? ציטטה, משפט שהסיפא שלו נכון, מה ערכם של דיבורים.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה, נכון שעברה רק מחצית שנה ולכן אי-אפשר להאשים את השלטון של ראש הממשלה בכול, אבל בוודאי אפשר להצביע על מגמות שעל-פי כל הסימנים אין נושאות בשורות טובות. יום לימודים ארוך – אין; מחשב לכל ילד, אפילו לקראת סוף המאה ה-20 – אין. ואולי תחסר אפילו הקמתה של ספרייה הראויה לשמה.

משרד החינוך הודיע באחרונה אפילו על הקפאת הפרויקט החשוב של הכשרת בני נוער ערבים ללימודי מדעים והנדסה, אף שכ-1,500 נערים ונערות כבר הוכשרו הכשרה מוקדמת בקורסי קיץ. הנימוק, כמובן, אין תקציב.

בתי-הספר הערביים סובלים מאפליה, וזו טענה שאף אחד אינו יכול להפריכה. זאת, נוסף על ממצאי דוח הביטוח הלאומי שדיווח על 48% מהמשפחות הערביות החיות מתחת לקו העוני. יותר מדהים, ש-62% מהילדים הערבים חיים מתחת לקו העוני, אולי פי שלושה מהשיעור שלהם בקרב בני גילם באוכלוסייה הישראלית. זה דבר מדהים.

בקרב הסטודנטים באוניברסיטאות, אדוני היושב-ראש – זה כבר הוכח – מדברים על 2% של סטודנטים ערבים כאשר כ-18% מהאוכלוסייה בישראל היא אוכלוסייה ערבית. למה רק 2%?

אני כבר לא מדבר על כך שרמת הלימודים, רמת ההשכלה, רמת המורים והעדר התקנים בבתי-הספר הערביים גורמים לכך, שהרבה אנשים לא עוברים את בחינות הבגרות, אבל גם – מרבית המשפחות במגזר הערבי הן מרובות ילדים וגם עניות.

לכן, חוזרת השאלה: איפה מימוש הבטחותיו של ראש הממשלה? רק 25% מהילדים בני שלוש מבקרים בגני-ילדים, לעומת 96% במגזר היהודי. בגיל ארבע מבקרים בגני-הילדים 53% מהילדים הערבים, לעומת 98% במגזר היהודי. אני לא מתקיף, אני פשוט מביא פה ממצאים ומספרים זועקים.

אני מדבר על עם שרוב ילדיו הם מתחת לקו העוני. מדברים על זה שייתוספו עוד 67,000 עניים חדשים, ואומרים שרובם הם ממשפחות ברוכות ילדים. מי אלה? רובם בני העם שלי, אדוני.

התוצאה הרסנית מבחינה חינוכית, חברתית ופוליטית. על-פי ממצאיו של ד"ר מג'ד אל-חאג' מאוניברסיטת חיפה, אדם שאני מעריך מאוד את דעותיו ואת הידע שלו, 90% מהנושרים בקרב התלמידים הערבים הם מהשכבות העניות, 90% מהנושרים הם מתחת לקו העוני. יש לזכור, ששיעור הנשירה בקרב הילדים הערבים הוא יותר מ-30%, כמעט שליש מהילדים שהיו לומדים. או שהם נמצאים בשוק העבודה, במקרה הטוב, אף שיש חוק חינוך חובה, או שהם מסתובבים ברחובות ונופלים קורבן לידי גורל אכזר, ללא לימודים וללא עבודה.

לכן, יש המעריכים, אדוני היושב-ראש – ושוב מספרים – כי 18,000 ויותר ערבים אזרחי המדינה מכורים לסמים. שוב – זאת לא מכה משמים, אלא זה נוגע לנושאים שנדונו קודם. זאת לא מכה משמים; 18,000 ויותר מכורים לסמים, ואני מדבר על אזרחי המדינה. למי זה טוב? האין אנו יודעים שעבירה גוררת עבירה? בחברה שבה העוני שולט, סביר והגיוני לתת תשובה, תרופה, אבל נראה לי שמערכת החינוך ממשיכה לנהוג איפה ואיפה בין נורמות שונות לערבים וליהודים.

ב-90% מבתי-הספר היהודיים, אדוני היושב-ראש, יש יעצים חינוכיים; ב-90%, לעומת בכ-20% מבתי-הספר הערביים. ופסיכולוגים? – ב-70% מקרב היהודים, וב-7% בלבד בקרב האוכלוסייה הערבית, זאת אומרת – עשירית.

אני יכול, אדוני, למנות עוד ועוד סוגי מחסור, אפליה, אשר משפיעים על האווירה החינוכית בבתי-הספר, על עתידם של הילדים ועל עתיד היחסים בין שני העמים, כי השאלה היא: איזה דור אנחנו רוצים לגדל?

האם לא הגיע הזמן להודות שקיימת אפליה? האם לא הגיע הזמן לתקן את העוול הנמשך זה שנים רבות, מאז קום המדינה?

בקרב האוכלוסייה הערבית, אדוני, בקרב בני הנוער במיוחד, גוברים המרירות והתסכול ותחושת החיים בתוך סיר לחץ, בייחוד בצד המצוקה הקשה ופשיטת הרגל של הרשויות המקומיות הערביות, והשביתות המתמשכות בבתי-הספר תכוניים לא מעטים.

היו"ר ש' בן-צור:

תסיים, אדוני.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, אני מסיים. אלה רק מספרים.

היו"ר ש' בן-צור:

נתתי לך אפשרות – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מודה לך מאוד, אדוני, מראש וגם אחרי – לא רק מראש.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה תסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

במקום לגשר על הפערים, במקום אפליה מתקנת, באים לקצץ בתקציב החינוך ובמיוחד לגיל הרך. החלטה כזאת, כפי שכתבה ד"ר האלה חזאן, יושבת-ראש ועדת המעקב לחינוך הערבי, עלולה לפגוע קשות בילדים אלה ואף לשמר ולחזק את הפער הגדול במצב החינוך וההישגים בין התלמידים הערבים ובין התלמידים היהודים, החל בחינוך הטרום-חובה וכלה בחינוך האקדמי.

מדין-וחשבון שהכין "מרכז אדוה" עולה, כי לצד השחיקה הכללית בתקציבים, תיעצר כל מגמה של תהליך צמצום הפערים הקיימים בין יהודים לערבים בישראל, ומערכת החינוך תמשיך להתנהל על-פי נורמות שונות לערבים וליהודים.

מובן שאני יכול לדבר על תוכניות לימודים, על תכנים לימודיים, אבל מחוסר זמן אומר כי ילדינו לומדים על העם היהודי, ואני רוצה את זה; אני רוצה שהם ידעו על העם היהודי, אבל הייתי יותר מאושר אם הם היו לומדים על עצמם –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

– על משורריהם, על ההיסטוריה ועל התרבות שלהם – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

רק פסקה, אדוני, ברשותך, אני חייב לומר אותה – – –

היו"ר ש' בן-צור:

פסקה אחרונה. משהו טוב.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אין סימטריה, אדוני, בצד היהודי, ולכן אינני מופתע מממצאי המחקר שהזמין משרד החינוך והתרבות במכון "כרמל", המצביע על כך ששני-שלישים מבני הנוער היהודים מתנגדים למתן שוויון זכויות לערבים ו-37% שונאים ערבים. פחות משליש מוכנים לארח ערבים בביתם או להתחבר עם ערבי, וזה בא בעקבות מחקרו של פרופסור דניאל בר-טל על גזענות בספרי הלימוד.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

האם זה המצב שאליו אנו שואפים – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

שאלה אחת לאדוני. לאן נגיע אם מצב זה יישמר ולא יתוקן – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

– – – הילד מתמרה הוא שותף למולדת – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

– – – הוא שותף למדינה, ועל הממשלה הזאת מוטלת האחריות – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

מלה אחרונה.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה מנצל את טוב לבי.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— — לעשייה, להוכחה — —

היו"ר ש' בן-צור:

נתתי לך קרוב לחמש דקות נוספות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני אסיים, אדוני. מלה אחת — —

היו"ר ש' בן-צור:

אם לא הייתי איש חינוך, לא הייתי נותן לך את חמש הדקות הנוספות. תסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

מה ערכם של דיבורים?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת דהאמשה מבקש להסיר. הוא נמצא כאן? – לא.

אנחנו מבקשים את תשובת השר. בבקשה. סגן ראש הממשלה, בבקשה.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת האשם מחאמיד חשף, ללא שום ספק, בעיה כאובה בחברה הישראלית, אבל אני לא מבין למה הוא שופך קיתונות של זעם ואש על ממשלה שנבחרה רק לפני חודשים אחדים. היית שותף בקואליציה הקודמת, תמכת בממשלה הקודמת, והממצאים מתייחסים לתקופת כהונה של ממשלה שתמכת בה וחשבת שהיא משרתת את ערביי ישראל יותר מאשר הממשלה הנוכחית. אני חושב שמטבע הדברים היית צריך לכוון את הביקורת שלך כלפי ראש הממשלה הקודם ולא כלפי הממשלה הנוכחית.

נכון שראש הממשלה הנוכחי התחייב לתת טיפול מועדף לחינוך במגזר הערבי כמו גם למגזר היהודי בתוכנית יום חינוך ארוך ותוכנית המחשבים. אלה תוכניות שנמצאות, אדוני היושב-ראש, בגיבוס, בהכנה. הממשלה דנה בהן, ואני בטוח שבתום תקופת זמן סבירה, במהלך הקדנציה, עוד נוכל להציג בפני הכנסת.

אשר לנתונים שחשף פה חבר הכנסת האשם מחאמיד – תחולת העוני נטו בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל נמצאת דווקא בתהליך מצטבר של צמצום משמעותי. אחוז הילדים הערבים מתחת לקו העוני בהשוואה למגזר היהודי ב-1985 היה פי 4.26, וב-1993 הוא ירד לשיעור של פי 2.26. אחוז המשפחות הערביות מתחת לקו העוני לעומת המגזר היהודי היה ב-1985 פי 3.8, וב-1993 הוא ירד גם כן לפי 2.26.

הוחל בתהליך השוואת קצבאות הילדים, והתהליך אמור להסתיים השנה, ב-1996. יהיה בכך כדי להביא להעלאת אחוז נכבד מהמשפחות הערביות אל מעל קו העוני. מובן שצריך להוסיף על כך את התמיכה המתמשכת של הביטוח הלאומי ומוסדות אחרים במשפחות ערביות, שעמדה במוצע מאז 1980 על יותר מ-100% מול התמיכה במשפחות יהודיות.

אחוז התלמידים הערבים, אדוני היושב-ראש, בסך כול התלמידים במדינת ישראל גדל באופן משמעותי ובהתמדה. בבתי-ספר יסודיים השיעור גדל מ-10% ל-22%; בבתי-הספר התיכוניים גדל השיעור מפרומיל אחד ל-15% במשך שנות קיום המדינה.

בתוכנית החומש של משרד החינוך והתרבות, מ-1991 עד 1996, נבנו 1,100 כיתות במגזר הערבי, והשנה מתוכננת בנייה של עוד 260 כיתות. דבר זה צמצם את הצפיפות בבתי-ספר ערביים לשיעור דומה לזה שבמגזר היהודי.

נשירת התלמידים – זו בעיה כאובה בהחלט, וממדיה מצביעים על אחוז גבוה. משרד החינוך והתרבות הקים ועדה מיוחדת לטיפול בנושא הזה, והוא מתכוון לנהל מדיניות אפקטיבית כדי להתמודד עם הבעיה הקשה הזאת של היקפי הנשירה.

על סמך הנתונים הסטטיסטיים, הישגי הלימודים במגזר הערבי נמצאים ברמת הישגים גדלה והולכת באטיות, וגם פה יזם משרד החינוך והתרבות להעלות את שיעור מקבלי תעודות הבגרות מקרב התלמידים הערבים, לרבות על-ידי בניית תוכניות, פרויקטים חינוכיים מתאימים למסגרת בתי-הספר הערביים.

לגבי שינוי שיטות ההוראה הנהוגות בבתי-הספר הערביים – נדמה לי שאתה איש חינוך לשעבר – הרי זאת אחת הסיבות לכך, ובמערכת רואים אותן כמי שמעכבות קידום מואץ יותר ומהיר יותר של העלאת רמת החינוך במערכת החינוך הערבית.

לסיכום אדוני היושב-ראש, ההישגים בתחום החינוך משמעותיים גם בבנייה, גם בשעות התקן, בחינוך הטכנולוגי, בקליטת כוח אדם מקצועי. יש התקדמות אטית מדי בתחומי הגיל הרך, הישגים נמוכים של תלמידים ונשירתם מבתי-ספר.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא, כולו, לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, ואני מקווה שזאת פעם אחרונה שמזכירות הממשלה מעבירה אלי נושא כזה להשיב עליו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת דהאמשה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד – איננו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני כאן.

היו"ר ש' בן-צור:

התפאלתי. האם אתה תחמיץ אי-פעם הסרה כלשהי? אתה המסיר הקבוע. בבקשה, חבר הכנסת דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו עוסקים בחינוך, ורק לפני דקות ספורות היה עניין של סקר משרד החינוך והתרבות ושל השנאה שנמצאת בציבור התלמידים היהודים כלפי ערבים. זה חד וחלק.

כמדומני שהיושב-ראש פירש בדרך כלשהי את השנאה וקשר אותה עם תהליך השלום, וכאילו מפני שהם אוכזבו בשנת 1994 מתהליך השלום, התחילו לשנוא ערבים. הלוואי שהדברים היו כך. אנחנו יודעים שבמדינה הזאת מחנכים – ואני אומר את זה עם כל האחריות – בחינוך הממלכתי לשנאת ערבים זה כמה עשרות שנים.

אני אומנם אומר, וטוב שהגיע הזמן, ואנחנו שומעים קולות אחרים שעולים ואומרים: לא צריך את זה, חדל עם החינוך הזה. זו התרופה, זו הדרך, לא הפירוש ולא מציאת ההסברים.

בעידן השלום, אם אכן מתכוונים באמת לשלום, וזה מה שאני מאמין וזה מה שאני רוצה, הגיע הזמן לשנות את החינוך ואת הערכים של החינוך הממלכתי. כך, למעשה, יהיה אפשר לכפר על כל העבר, לשנות את הערכים האלה ולצעוד לעידן חדש, לעידן של שלום, של אהבה ושל ידידות. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אתה בעד הצעתו של כבוד סגן ראש הממשלה להעביר את ההצעה לוועדת החינוך?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני בעד.

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה. בבקשה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. נתקבלה ההצעה להעביר את הנושא: מצוקת בני הנוער בקרב האוכלוסייה הערבית, לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

חילול במסגדים ובבתי-קברות מוסלמיים

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעה מס' 615, חילול במסגדים ובבתי-קברות מוסלמיים, של חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. סגן השר לענייני דתות נמצא? – לא נמצא. חבר הכנסת דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מבקשים לדון היום בעניינם של בתי-הקברות והמסגדים, אדמות הווקף של המוסלמים במדינה וחילול קדושתם ואי-שמירת כבודם.

אין זה סוד, יכול להיות שיש דברים קצת מכאיבים, אבל אלה הן העובדות. במדינה הזאת, באדמה הזאת, על ארץ פלשתינ לפני 1948 חיו בני אדם. היה פה יישוב מלא של כפרים וערים פלשתיניים, של ערבים, רובם מוסלמים. מאות בתי-קברות ומאות מסגדים שגשגו בכפרים ובערים האלה. ההיסטוריה צעדה קדימה, ואני לא רוצה עכשיו לעורר את חילוקי הדעות. אבל, האמת ההיסטורית היא כזאת, שמאז 1948 חלו שינויים וחלו תהפוכות. לא רק שהאוכלוסייה הפלשתינית הוגלתה ברובה המכריע מכפריה ומאדמותיה, אלא שכפרים אלה בחלקם הגדול, וגם בערים, הפכו להיות כפרים של אוכלוסייה אחרת, של תושבים חדשים, של תושבים שאינם מתפללים במסגדים האלה ולא טומנים את מתייהם בבתי-הקברות.

מה שבאמת מפליא ומעורר תימהון, הרי אנחנו כולנו מאמינים בקדושת המסגדים, בקדושת בתי-הקברות, בקדושת בתי-התפילה של כל בני האדם. אני בטוח שגם הדת היהודית והיהודים בחברה מאמינים בזאת, וזו מצוות דתם. מה שקרה באמת הוא, שהרבה מאוד מסגדים נהרסו לגמרי. הרבה

מאוד בתי-קברות נבנו עליהם בניינים, נלקחו מהם העצמות. בין היתר שימשו עצמות מבתי-קברות מוסלמיים למחקר, בדרג הנמוך ביותר של הלימוד ושל עשיית המחקר המדעי.

עד היום קיימים במדינה כ-20 מסגדים. מסגדים אלה אינם נהנים לא מזכות ההחזקה ולא מזכות הקדושה. בחלקם הם משמשים בתי-כנסת של יהודים. אני מתפלל, אבל זאת עובדה. המסגד בטירת-הכרמל הפך בית-כנסת יהודי. יש מסגדים נוספים שהפכו בתי-כנסת גם במקומות אחרים במדינה הזאת. בצפת המסגד הפך למין אולפן. במקרה הטוב הופכים את המסגדים למוזיאונים, או למקומות לימוד ותיירות, דברים כאילו נייטרליים. במקרים גרועים יותר הפכו המסגדים בתי-מרחץ, כפי שהיה עד אתמול בעתלית, בקיסריה, כפי שזה קיים עד היום בעין-הוד. המסגד שם משמש לקבוצות של אמנים ולא-אמנים. פשוט מחללים את קדושתו ושותים שם משקאות משכרים, ועושים את כל העולה על רוחם בניגוד לקדושת המסגד ולצורך לשמור אותו.

הוא הדין עם בתי-הקברות. גם בימים האלה קיימים יותר מ-20 בתי-קברות שעדיין ידועים ומוכרים, עוד לא אבדו גבולותיהם, והם משמשים בחלקם לבנייה ובחלקם לחפירה ובחלקם לכבישים, ובחלקם עדיין מוזנחים. לא החזקה, לא שמירת הקדושה.

מה עשתה ממשלת ישראל? ממשלת ישראל, עוד משנות ה-50 המוקדמות, החילה על נכסי הווקף את חוק נכסי נפקדים. ואני שואל, מה פתאום נכסי נפקדים? אני יכול להבין שאדם שהיה בארץ ויצא, והיו לו נכסים, החוק הזה אכן יתפוס לגביו, את נכסיו. אבל הווקף הוא למעשה רכוש האלוהים. למוסלמים יש זכות לנהל את הווקף הזה, ליהנות ממנו, לשמור את קדושתו. אבל ברגע שמוסלמי עושה את אדמתו הקדש, הבעלות עוברת לכאורה לאלוהים. המשפטנים שבינינו יכולים להבין זאת בוודאי בנקל. הבעלות עוברת לאלוהים. למוסלמים נשארת הזכות רק לשמור את הווקף הזה ולנהל אותו.

ממשלת ישראל, כדי להקל את מכירתם והעברתם של נכסים אלה ליד יהודית, לבניית בתי-מלון, לסלילת כבישים, לחברות פרטיות, לבניית בניינים, הקימה ועדי נאמנים. הם מונו בידי הממשלה, והם שימשו ומשמשים עד היום כלי לחיסול הווקף הזה.

הגיע הזמן שוועדים ממונים אלה ילכו הביתה. אנחנו לא צריכים ממונים. הווקף האסלאמי לא צריך ממונים. לווקף יש מוסלמים שיכולים לנהל אותו בדרך הנכונה ולפי מצוות הדת. הגיע הזמן שייבחרו ועדי נאמנים כפי שאנחנו במדינה הזאת בוחרים הכול. הרי כל המוסדות נבחרים, למה שלא ייבחרו? אפילו אצל היהודים זה כך; אני לא מאמין שהממשלה ממנה את הנציגים שלהם, אלא יש מועצות דתיות נבחרות של היהודים. למה חלקנו ייגרע?

לכן, אנחנו קוראים לא רק לביטול הדברים האלה, לביטול כל הפרת הקדושה של בתי-הקברות והמסגדים, לתיקון חוק נכסי נפקדים, אם לא לביטולו בכלל. אנחנו הנחנו היום הצעה בעניין הזה על שולחן הכנסת. אנחנו מבקשים למנוע הקמתם של בתים חדשים, שבונים אותם בעצם הימים האלה, על בתי-הקברות של אם-חאלד בנתניה, בחדרה – בתי-קברות הפכו מזבלות; התברר שמזבלת חירייה נמצאת בבית-קברות מוסלמי – ואכן ייעשו עכשיו המאמצים ותימצא הדרך כדי לשמור את קדושתם של בתי-הקברות ולהגן על קיומם ועל החלק שנותר מהם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה. ישיב סגן השר לענייני דתות.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רק רוצה להעיר הערה שלא קשורה לעניין הזה של ההצעה. שמעתי, ואני מקווה שלא הבנתי נכון, שחבר הכנסת דהאמשה לא הזכיר את מדינת ישראל, אלא ארץ פלשתיין. בכל אופן הוא חבר הכנסת – – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לפני 1948.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני אמרתי – – – ארץ פלשתיין – היה שינוי היסטורי שהמסגדים והכפרים הערביים חלקם – – – וחלקם עברו לידיים אחרות.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

משרדנו מקבל כמעט כל יום פניות על חילול בתי-קברות בחפירות ובפיתוח שנעשה, גם מיהודים דתיים וגם ממוסלמים. אני חושב שעוד מעט נעשה קואליציה של היהודים הדתיים עם חברינו המאמינים המוסלמים כדי לשמור. אני מבין שאתם תתמכו בחוק הארכיאולוגיה – לא לחלל קברים.

היו"ר ש' וייס:

אני זוכר שבעבר היתה קואליציה כזאת, חברי חבר הכנסת ביבי, כאשר אתה היית בצפון, ראש עיריית טבריה. דאג לזה קניג מלך הגליל. 2.5 מנדטים קיבלה המפד"ל ב-1977 מהציבור הערבי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היתה מדיניות – – –

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

רבותי היקרים, אני יודע שאצלנו – – –

היו"ר ש' וייס:

תאמינו לי שאני יודע את הסיבות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אחרים לא יודעים.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני יודע שאצלנו יש כלל ברור: "אלי ביח'אפ אללה מה תח'אפ מנו" – מי שפוחד מאלוקיו אל תפחד ממנו. אני כיהודי דתי רוצה לומר, שמי שפוגע בקברים של יהודים, של מוסלמים, של נוצרים, הוא מחלל את הקודש ומבזה את כבוד האדם. גם בהלכה שלנו, אם מוצאים קברים צריך לכבד ולשמור. לכן, אין ספק שהנושא הזה צריך טיפול רציני.

לפני כשעתיים ישבתי עם ועד העובדים של האימאם. הם באו אלי בטענות שיש כמה מסגדים, כמו באל-חמה, למשל, ששם פתחו נגרייה במסגד. אני חושב שזו חוצפה, זה דבר חמור שבמקום קדוש לדת כלשהי פותחים נגרייה. אני מבין שיש מקומות שהמסגד לא פעיל – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד סגן השר, כמו במסגד בבאר-שבע.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני רוצה לומר, אם יש מבנה לא פעיל ופותחים בו נגרייה, זו בושה. לפתוח מסעדה שנוגדת את ערכי הדת של אותה עדה דתית, זו חרפה. אבל צריך למצוא את הדרך, שהמקום הזה ישמש לביקור של אנשים, שיבואו לראות את המסגד, אולי תצוגה נאותה ומתאימה במקום הזה, זאת הייתי מבין. אבל, לצערי, אני מצדיק כאן את מה שנאמר – – –

היו"ר ש' וייס:

עוד דקה בבקשה.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני רוצה לומר, שאני מתכוון לנקוט את מלוא חומרת הדין במקומות שמבזים את הקודש. אני אפנה לאל-חמה ולמקומות אחרים ששם עושים שימוש לא הוגן ולא מכובד במסגדים ואדרוש שימנעו את זה, ואפסיק את זה, ונפעיל את סמכותנו בעניין הזה.

לגבי בתי-קברות, אני חושב שזאת בעיה קשה מאוד במדינת ישראל, הן בבתי-קברות יהודיים, הן בבתי-קברות מוסלמיים, ואנחנו נצטרך אולי כאן, בכנסת הזאת, לשנות את החוק. הנה היום חופרים את מנהרות הכרמל; הוציאו 27 משאיות של עצמות מבית-קברות יהודי. כתבתי מכתבים חמורים למשרד החינוך, לאגף העתיקות, על חילול הקודש הזה שעשו שם. 27 משאיות של עצמות מבית-קברות יהודי. חמור מאוד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

איך מרשים דבר כזה?

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אנחנו יודעים אם זה בית-קברות יהודי או לא-יהודי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

למה זה קורה?

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

זה חמור, זו חוצפה. ולכן אני חושב שבבית הזה כולנו מאוחדים, יהודים, מוסלמים, שאי-אפשר לפגוע באדם, בחיה, וכל שכן במת. מי שלא מכבד את ההיסטוריה שלו, את המתים, גם לא יכבד בסופו של דבר את החיים.

אנחנו נעשה הכול, רבותי, כדי שכבוד הדת, כבוד הערכים של כל אדם – כל אחד זכותו להתפלל לאלוהיו, לעבוד בבתי-התפילה שלו, ולכן אנחנו כמשרד הדתות נעשה הכול למען תיקון העוולות האלה. אני מקווה שהבית הזה, אם לא יתוקנו העוולות, יהיה שותף לחקיקה לתיקון הדברים האלה של שמירת המקומות הקדושים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. מה הצעתך התקנונית?

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברים, אתם מסכימים להעביר את הנושא לוועדת הפנים של הכנסת?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כן.

היו"ר ש' וייס:

זאת אומרת שחבר הכנסת טלב אלסאנע כבר מסתפק בזה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

להעביר.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, הצבעה. הנושא הוא: חילול במסגדים ובבתי-קברות מוסלמיים – להעביר לוועדת הפנים של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יטופל על-ידי ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

הצעות לסדר-היום קשיי קליטה של רופאים עולים וצמצום ממדי העלייה לישראל בשנת 1996

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: קשיי קליטה של רופאים עולים וצמצום ממדי העלייה לישראל בשנת 1996, הצעות לסדר-היום מס' 884, 895 ו-925. אלה הצעות דחופות; שלוש דקות לכל דובר ודוברת. הראשונה – חברת הכנסת סופה לנדבר. בבקשה, גברתי. אחריה – חבר הכנסת רפאל פנחסי. אחריו – חבר הכנסת רומן ברונפמן. אחריו – סגן שר הבריאות ושר הקליטה ישיבו על ההצעות. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דהאמשה רצה להסיר גם את הצעתו.

היו"ר ש' וייס:

חשבתי על זה. גבירותי ורבותי, הנושא התחיל. בבקשה, גברתי.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, לפני כמה ימים התפרסם מאמר: הם עבדים בחלוק לבן. מדובר בעולים רופאים, דווקא מדובר באלה שכבר עובדים וקיבלו רשיון. אני רוצה לספר לכם, שלהיות רופא ולהגיע עם דיפלומה של רופא ולהוכיח זאת פה, במדינת ישראל, זה קשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לעבור את הבחינה.

סופה לנדבר (העבודה):

לעבור את הבחינה, לעבור את הבחינות, להוכיח שאתה שייך לאותם רופאים, שאתה שווה לאחרים, זה קשה ביותר. נכון, העלייה הזאת הביאה המון אנשים עם אינטליגנציה גבוהה ביותר, עם דיפלומות של רופאים, מורים, מהנדסים וכן הלאה.

אני מדברת עכשיו על כך שהרופאים האלה עובדים בתנאים קשים ביותר, כאשר הם כבר נכנסו לבית-חולים וצריכים להתמחות. התורנות היא 24 שעות, ואחרי זה עוד 24 שעות, הם עובדים קשה ביותר, והעבודה שלהם שווה לעבודה של עבדים.

אני פונה עכשיו אליכם, חברי הכנסת. תעצמו עיניים, לא, להיפך, תפקחו עיניים בבקשה, ותתארו לעצמכם שמישהו מאתנו או מקרובי המשפחה שלנו נכנס לבית-חולים, אם חס וחלילה הוא חולה, הוא זקוק לטיפול, והוא נכנס לאותו רופא שאומר: אני צריך לשטוף את הפנים מפני שאני כל כך עייף מהעבודה שלי בבית-החולים, שאני לא מסוגל, אני יכול להירדם בזמן שאני עושה תורנות ומטפל בחולה זה או אחר.

אני מדברת על המון רופאים שהגיעו והוכיחו את עצמם. המון רופאים שלא עומדים בלחץ של קליטה של אותם רופאים. אני מדברת על אלה ששווים לעבדים במדינת ישראל.

ואני שואלת, מה מתכוון משרד הבריאות לעשות כדי שהאנשים האלה, שכבר הוכיחו את עצמם, ואלה שרוצים להוכיח את עצמם, יעבדו בתור רופאים במדינת ישראל?

אני רוצה להגיד, שיש המון רופאים סניטרים, יש לנו היום עבודה רבה לרופאים סניטרים. אדוני סגן השר, קל יותר למנוע את המחלה מאשר לטפל במחלה. אני זוכרת שלפני כמה ימים אתה אמרת: למנוע מחלה קצת יותר קל מאשר לבזבז כסף, להשקיע ולטפל בבן-אדם שהוא כבר חולה.

אני שואלת: מה יהיה עם אותם רופאים סניטרים? אני שואלת: מה יהיה עם אותם רופאים – כשאני קראתי לפני כמה ימים מאמר, שמאות עולים צפויים לפיטורים בהתחלת השנה מפני שאין תקציבים לרופאים האלה? מה יהיה עם אותם רופאים שעבדו 15 שנים, 20 שנים, למעלה מ-20 שנים, והוכיחו שהדיפלומה שלהם לא מזויפת, שהם מסוגלים לעבוד, מסוגלים לתרום למדינת ישראל? מה יהיה עם אותם אנשים שהביאו את הדיפלומה, מסוגלים לתרום למדינת ישראל, וחייבים לתרום למדינה? אני שואלת: מה אתה תעשה במשרד הבריאות כדי להקל את העבודה של אותם רופאים שכבר עובדים, אותם אנשים שצריכים לעבוד, אותם אנשים שצריכים לעבור בחינות, כדי שהם יהיו רופאים עם כבוד לעצמם ולא עבדים במדינת ישראל? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת סופה לנדבר. חבר הכנסת רפאל פנחסי, שלוש דקות עומדות לרשותך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידידי סגן השר, מן העיתונות למדתי, שלמעלה מעשרה רופאים התאבדו בתקופה האחרונה, כולם עולים שהגיעו ארצה וחשו מחנק בעטיים של הביורוקרטיה וחבלי הקליטה. בלי להאשים, חס ושלום, איש, דומה שדמם זועק אלינו, שכן לא מדובר במקרה שניתן לטעון שהוא חריג, אלא יש כאן תופעה, המטיחה אצבע מאשימה.

הנושא, לעניות דעתי, מחייב בדיקה יסודית ותיקון מיידי של כל הליקויים. אני עצמי הבאתי כאן לפני כמה שבועות בקשה של רופא מתמחה, שעובד בבית-חולים מסוים, וחבלי הקליטה שלו כל כך קשים, שלמרות הבטחות של רופא זה או רופא אחר, בסופו של דבר הוא עבר את המסלול של ההתמחות, אף שכבר היה בחוץ-לארץ רופא מוסמך, ועבר בחינות. אני חושב שבנושא הזה משרד הבריאות חייב לתת את דעתו, ולראות איך אפשר להקל מבחינת הבחינות שהם חייבים לעבור עוד הפעם פה; באים עם תעודות ולא מכירים בהן. יכול להיות שזה בצדק, לא בצדק, יכול להיות שבמדינות הן אפשר להשיג תעודות ומסמכים מזויפים ומשרד הבריאות חייב לבדוק את זה. אבל אחרי כל הבדיקות, אחרי שרופא עובד ומקבל אותה תמיכה שנותנים לרופאים עולים, ומבטיחים לו מקום עבודה, כשהוא כבר לקראת סוף ההתמחות או תקופת הניסיון שלו – בסוף הוא נזרק ולא מתקבל לעבודה. האנשים האלה מפרנסים משפחות. הרופאים האלה השקיעו שנים רבות בלימודים, הגיעו ארצה, ובזמן הקליטה הם נתקלים בקושי גדול.

יש גם רופאים אחרים שאני קיבלתי פניות שלהם, שלא רק שלא עוסקים במקצוע שלהם, כי אין די תקנים לאחים ולאחיות ולרופאים – הם עובדים בניקיון, הם הולכים לעבוד בכל עבודה שהיא כדי שיוכלו לפרנס את משפחותיהם.

אבל, אם אנחנו רואים כל כך הרבה מתאבדים בקרב הרופאים, זה אומר דורשני. לא יעלה על הדעת שאדם שעבד בחוץ-לארץ, היה במעמד בכיר, רופא או מנהל מחלקה, מגיע ארצה, תורם את תרומתו – אני יודע שלפני העלייה המבורכת הזאת היה קושי גדול, היה מחסור ברופאים, באחים, באחיות במדינת ישראל, הם באו והגענו לרוויה. אבל אולי יש עודף, אותם אנשים שרוצים לעבוד ועוברים את

הבחינות, ויש קושי לעבור את הבחינות, אחרי שהם עוברים את הבחינות, יש קושי לקלוט אותם. יכול להיות, כפי שסיפר הרופא, אותם מסמכים שהעברתי לאדוני סגן השר, מתברר שיש עדיפות בקבלה למי שיש לו קשרים יותר טובים. אני חושב שדבר כזה פוגע מאוד ולכן הם מתאבדים.

לכן, אני מבקש מהכנסת לדון בעניין ולתת את דעתה, לראות איך אפשר להקל את קליטת הרופאים שבאים ארצה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת פנחסי. אדוני סגן שר הבריאות, בבקשה.

עד שאתה מגיע לכאן, אני אוסיף שהנושא הזה הוא באמת מרגש ומכאיב מאוד. מדובר בעליות גדולות מאוד, ואני יודע, לדאבון לב מניסיוני, שיש איזה יחס סטריאוטיפי כלפי עליות – אגב, כלפי כל גל עלייה בתורו. יש מידה רבה של התנשאות של הוותיקים או של אלה שלמדו במערב, ואיזו אי-הכרה חברתית, אדוני סגן השר, לדאבון לב, בעובדה שאנשים באים עם מקצוע, מערים גדולות וחשובות, עם ניסיון, ובהרבה מאוד תחומים הוכיחו את עצמם באופן יוצא מן הכלל. יש פה בהחלט איזו הדבקת סטריאוטיפ על מצח, דבר שהוא הווי נפוץ בחברה הישראלית, והוא גרוע. זה דבר לא טוב. אנחנו צריכים לקבל את העולים מכל המקומות באהבה, בכבוד ובצדק ולהתייחס אליהם בכבוד, וגם אל השכלתם. זאת הרגשתי.

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת המציעים והלא-מציעים, קליטת העלייה מחבר העמים היא אתגר חיוני ומרכזי, המחייב מאמץ מתמשך של ממשלת ישראל.

העלייה מחבר העמים הביאה בתוכה מספר רב של רופאים, שחלק הארי שלהם קיבל רישוי במערכת הבריאות בישראל, נקלט בשוק העבודה ותורם לשיפור הבריאות בישראל. זה לא שחור כל כך.

סופה לנדבר (העבודה):

אתה אמרת שזה לא שחור כל כך. זה לא לבן כל כך.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

נכון, אין הרבה.

עם זאת, לא ניתן להתעלם מהקושי והמצוקה בקליטת עלייה. המעבר לסביבה שונה, לתרבות אחרת, גובה מחיר כבד ותורם למצוקתו של העולה, ולעתים מצוקה זו מסתיימת בטרגדיה. כפי שציין חבר הכנסת פנחסי, יושב-ראש ועדת הכנסת, יושב-ראש סיעת ש"ס, הטרגדיה, דרך אגב, לא מסתיימת רק אצל הרופאים, אלא היא יכולה לקרות גם אצל סוג אנשים אחר בחברה הישראלית או מקרב העולים. בשבוע שעבר עניתי על הצעה לסדר-היום על התאבדויות בקרב בני נוער וכדומה. כלומר, המצוקה היא כללית בנושאי התאבדויות, ומובן שאנחנו נגד כל תופעה של התאבדות.

התמודדות עם מצוקות הפרט בחברה, שאינן ייחודיות לעולים הקשורים למקצועות הרפואה בהיבטים אלה, מחייבת את כולנו כחברה. וכבר אמר את דבריו החשובים יושב-ראש הכנסת.

ממשלת ישראל נערכה לאורך השנים לקליטת הרופאים ואנשי הסגל הרפואי שהגיעו בגל העלייה מחבר העמים ויצרה מערכות של הכשרה, בחינה ורישוי לרופאים ולאנשי סגל אלה. עובדה היא שמערכת הבריאות, שעוד טרם העלייה היתה רוויה ברופאים, השכילה לקלוט במערכיה השונים רופאים רבים והשקיעה בכך מיליוני שקלים.

במסגרת זו הושקעו משאבים ניכרים במילגות – איך אומרים, במלגות?

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שאומרים: במלגות. מוזר להסתגל לזה, אבל אומרים מלגות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כך שמעתי ברדיו. בסדר.

במסגרת זו הושקעו משאבים ניכרים במלגות ממשד הקליטה, שתפקידן לאפשר הכשרתם וחשיפתם של הרופאים למערכת הבריאות בישראל ולסטנדרדים הנהוגים בה.

מדובר במלגות ולא בתקנים ובמשכורות, ואלה בהחלט מהוות בסיס להשתכרות, אך לעתים הן מחייבות השלמה על-ידי ביצוע תורנויות.

בכל אופן, יש לי איזו בשורה, אולי, אני לא יודע אם יודעים אותה או לא – – –

סופה לנדבר (העבודה):

אתה יכול לתת לנו נתוני השוואה בין עולים חדשים לבין ישראלים?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אין לי הנתונים של השוואות. כשאני אסיים את הבאת הנתונים, אולי זה יעודד אותך קצת.

הנה דוגמה טובה. לשנת 1997, לדוגמה, אושר תקציב של כ-10.5 מיליון שקלים, שיממן העסקת 175 רופאים עולים במסגרת התמחות או השלמת התמחות.

תנאי עבודתם של הרופאים במערכת הבריאות הם קשים, כמו שציינת, ומחייבים במהלך ההתמחות עבודה במשמרות ארוכות ומתישות. אבל, עם זה שאת צודקת, עלי לציין ששיטה זו נפוצה בכל מערכות הבריאות ומקובלת עליהן. אי-אפשר להגיד: רק הרופאים העולים החדשים עבדים לבנים – איך קראת לזה?

סופה לנדבר (העבודה):

לא אני אמרתי, אלה כותרות מהעיתונים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

השתמשת בביטוי קשה מאוד.

היו"ר ש' וייס:

זאת היתה כותרת בעיתון.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זאת היתה הכותרת בעיתון, בסדר, את יודעת מה זה כותרת של עיתון, כמה שיותר בומבסטי – זה מושך את העין.

סופה לנדבר (העבודה):

— — —

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

יצא לך, ולי בוודאי, לבקר בבית-חולים, לצערנו הרב, וראיתי רופאים שיושבים שם, אני לפעמים מדבר אתם, רופאים ישראלים, רופאים ערבים ורופאים רוסים או אתיופים או כל רופא אחר, כולם יושבים וזו שיטה – – –

היו"ר ש' וייס:

רופאים ערבים דוברי רוסית, זו התופעה הכי מעניינת, כי הם למדו ברוסיה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

וכולם עובדים באותה שיטה, ואי-אפשר לבוא ולהגיד שדווקא מקפחים אותם רופאים מהעלייה הרוסית. הם מסכנים, הם עם עיניים עצומות, כמו שתיארת את זה בצורה באמת כל כך מרשימה, שאפילו אני הצלחתי להתרגש, תארי לך.

סופה לנדבר (העבודה):

— — —

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אין הבדל, גברתי הנכבדה, בתנאי השכר בין רופאים עולים לרופאים שאינם עולים במסגרת התקנים והמשכורות במערכת. לא ראיתי הבדל בין רופאים יהודים לערבים. יש, למשל, רופאים ערבים מעולים. פעם טופלתי על-ידי רופא מצוין, ולא ראיתי שהוא התלונן שיש הבדל במשכורת.

אין המערכת יכולה לממן תוספת תקנים, וכדי לאפשר בכל זאת המשך הכשרה והעסקה, יוחדו לעולים מלגות קליטה, ואלה מאפשרות את התערותם של הרופאים במערכת ומהוות גם בסיס ליכולת השתכרות במסגרת תורניות במערכת הבריאות.

לטענתכם, שדורשים מהם יותר מדי תעודות, אני רוצה לקבוע פה באופן חד-משמעי, שמערכת הבריאות בישראל דורשת סטנדרדים מקצועיים מבעלי המקצועות הרפואיים. על הסטנדרד המקצועי אין בכוונת משרד הבריאות להתפשר, וחובתו להבטיח רמה רפואית נאותה של כל בעלי המקצוע המורשים. תנאי הרישוי הם קבועים על-פי חוק ותקנות, ולא ניתן להפלות אוכלוסייה זו או אחרת.

אני בטוח שגם את וכל חברי הכנסת פה רוצים רופאים מעולים, בעלי מקצוע, לא רק כדי לדאוג להם, מכיוון שהם למדו רפואה והם לא מתאימים לתקנים ולסטנדרדים שלנו. אני לא רוצה ליפול בידיו של רופא שאינו מקצועי. לכן, עם כל הרצון שלי לעזור, מחד גיסא אנחנו משקיעים משאבים, כפי שציינתי, ומאידך גיסא, אנחנו לא נתפשר.

עם זאת, נעשה כל מאמץ, הן בהכשרה והן במהלך הבחינות, כדי להקל בתנאי הבחינה – הכשרה קודמת, שפת בחינה, זמן בחינה, אך לא התפשרות על אמות מידה מקצועיות.

לסיום, ממשלת ישראל ומשרדי הקליטה והבריאות – ונמצא פה שר הקליטה – ימשיכו לעשות ככל יכולתם כדי להבטיח, מחד גיסא, קליטתם של הרופאים ובעלי המקצועות; מאידך גיסא, את איכותם ורמתם של בעלי הרשיונות המשרתים את הציבור בישראל.

הלוואי שאת ואני נגיע למצב שיום אחד לכל הרופאים תהיה תעסוקה, אם יש חולים, ונתפלל יחד שלא תהיה להם תעסוקה מכיוון שלא יהיו חולים. אבל אם יהיו חולים, אני מקווה שלכולם יימצא העיסוק בתנאים הטובים ביותר. אבל, שוב, לא נתפשר על רמה, לא נתפשר על המומחיות של אותם רופאים.

אליך, ידידי, חבר הכנסת פנחסי, אני חושב שצריך למצוא אולי דרכים אחרות לפתרון מצוקתם של אותם רופאים. אם נצליח להשיג לכולם עבודה או לפחות התמחויות, אשמח לעשות את זה. תודה.

סופה לנדבר (העבודה):

אתה לא ענית על שאלתי, יש המשך עבודה או אין? קראתי לפני כמה ימים בעיתונות הרוסית, שמאות רופאים עולים שעבדו בשנים אלה, יש סכנה שלא יעסיקו אותם כי אין תקציב. אני שואלת אותך, האם יש תקציב או אין תקציב?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אמרתי שיש בעיה. את יודעת שמצוקת משרד הבריאות מבחינה תקציבית היא אחת המצוקות הגדולות בכל משרדי הממשלה. אמרתי שאני לא יכול להבטיח עכשיו פרנסה לכל אותם רופאים שיסיימו את עבודתם. יש מערכת, יש דרך. האבטלה היא לא רק בתחום הרפואה, האבטלה היא בכל החברה הישראלית. בוודאי יהיה חלק שלא ימצא פרנסה, ולזה אין לנו פתרון.

סופה לנדבר (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, זה לא דו-שיח.

מה מציע כבוד סגן השר?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מציע להסתפק. מה רוצה חבר הכנסת פנחסי?

רפאל פנחסי (ש"ס):

להעביר לוועדה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

רוצה להעביר לוועדה, מקובל עלי. אם חברי הכנסת רוצים להעביר את הנושא לוועדה והנושא כל כך חשוב, גם מבחינתי הוא חשוב, אני לא מתנגד לכל ועדה שהם רוצים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני מציע – לוועדת העבודה והרווחה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בבקשה.

היו"ר ש' בן-צור:

טוב, יש בזה מן האמת. תודה, כבוד סגן השר.

חבר הכנסת ברונפמן, בבקשה; שלוש דקות. ישיב לאחר מכן שר הקליטה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה משולב?

היו"ר ש' בן-צור:

כן, זה משולב.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ש' בן-צור:

השיטה היום היא יותר ריכוז מאשר ביזור, וזה חוסך הרבה. אני מדבר על התקציב.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, תודה רבה על זה שניתנה לי הזכות להגיד את הדברים לגבי הצעה לסדר-היום שהגשתי, והיא מדברת על צמצום ממדי העלייה לישראל בשנה האחרונה.

אנחנו למדנו מנתונים סטטיסטיים שפורסמו לאחרונה, שבשנת 1996, בשמונת החודשים הראשונים של 1996, עלו לישראל 8% פחות עולים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. זה אות אזהרה לממסד, לממשלה, לכנסת ולכל החברה הישראלית על כך שתנאי הקליטה בישראל הם הסיבה העיקרית לצמצום ממדי העלייה.

כשאנחנו משווים את מצבם של יהודי התפוצות, ואנחנו יודעים שנכון להיום יותר מ-85% מקרב העולים לישראל הם מחבר המדינות העצמאיות, מה שנקרא בעבר ברית-המועצות כולה, התנאים של היהודים שם, בארצות אוקראינה, בילארוס, רוסיה, ארצות בלטיקה, קווקז ואסיה התיכונה לא השתפרו, בממדים מסוימים אפילו הורעו. המצב הכלכלי לא יציב, המצב המדיני לא יציב; במיוחד באוקראינה, בבילארוס ובארצות בלטיקה הוא דוחף החוצה את היהודים.

נודע לנו גם, שבשנה האחרונה היגרו יהודי מזרח-אירופה, ואני מדבר בעיקר על אוקראינה, בילארוס ורוסיה, לגרמניה במספר שכמעט השתווה למספר העולים לישראל. ופה נשאלת השאלה, האם אנו כחברה, אנו כחברי הכנסת ואנו כקואליציה בממשלה עושים מספיק כדי לקלוט את העלייה, שהיא, ואני לא צריך להגיד את זה, ערובה לקיומנו העתידי במזרח התיכון.

לכן ביקשתי לשאול את שר הקליטה, מה בכוונת המשרד שלו לעשות כדי לשפר את תנאי הקליטה בישראל ובכך למנוע ירידה בממדי העלייה לישראל, כפי שלמדנו מהנתונים הסטטיסטיים האחרונים. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

כבוד השר לקליטת העלייה, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אכן צדק ידידי חבר הכנסת ברונפמן. לצערי, אני חייב להודיע לחברי הכנסת, כי חלה ירידה במספר העולים המגיעים לארץ, בחישוב שנתי בוודאי. אף שעדיין אין לנו סיכום נתונים של 1996, נותרו לנו עוד כמה שבועות, אבל כבר אפשר להצביע על ירידה שכנראה תסתכם, אם לא יהיו תהפוכות דרמטיות לכאן או לכאן, ב-7%-8% לפחות.

ברור שזה נובע גם מהמצב באותן ארצות שמהן יוצאים העולים, וגם, כפי שאמר בצדק חבר הכנסת ברונפמן, ממצב הקליטה בארץ.

אני חושב, שאם נסתכל על התמונה שם, ברפובליקות של ברית-המועצות לשעבר, כדאי לשים לב, נוסף על הנתונים שצינו, לשני דברים: דבר ראשון, אני חושב שבחישוב פשוט נגלה – זה ידוע לנו גם מן המחקרים – שיש ירידה במספר זכאי חוק השבות באופן קבוע ברפובליקות לשעבר של ברית-המועצות. כלומר, אחת הסיבות היא יציאה של האנשים בקצב די גבוה בחמש-שש השנים האחרונות. כמעט מיליון אנשים עזבו בשנים האלה את הרפובליקות של ברית-המועצות לשעבר. עם זאת, האוכלוסייה שנשארת שם היא אוכלוסייה מזדקנת, ובסך הכול זה מסתכם בכ-12% ירידה שנתית במספר היהודים. כלומר, המאגר קטן, ואם אנחנו נרצה להציג כאן תמונה סטטיסטית שונה, נוכל לומר, שמתוך אותו מאגר שנשאר שם, כל שנה עולים בעצם אחוז גבוה יותר של אנשים.

מה גם, שהנתונים שלנו, של משרד הקליטה, שהוצגו גם בוועדות שונות של הכנסת, ועדת הכספים וועדת העלייה והקליטה, מצביעים על כך, שהניתוח של העלייה בארבע השנים האחרונות מצביע על יציבות מבחינת הגילאים של העולים. רוב העולים הם אנשים צעירים, בניגוד למה שאנחנו לפעמים שומעים, לצערי, כשיש כל מיני סטיגמות של עלייה של זקנים, נכים וכן הלאה. אנחנו צריכים לומר שגם מבחינה מקצועית התמונה כמעט לא משתנה. עדיין מדובר בעולים בעלי השכלה. רוב העולים הם בעלי השכלה גבוהה ובעלי מקצועות חשובים במשק.

מכאן נעבור למצב הקליטה ולמה שהמשרד מתכוון לעשות. אני חושב שעיקר המשימה, כפי שהצבתי גם בפני משרד הקליטה בימים אלה, בפעילות שלנו ב-1997, היא לא רק או לאו דווקא קליטה לפחות של קרוב ל-70,000 העולים, שאני מקווה שנראה אותם ב-1997, אלא גם שילוב מקצועי ושילוב חברתי של גל העלייה הנהדר שהגיע לכאן בחמש-שש השנים האחרונות.

לדעתי, זה המנוף האמיתי לחידוש גל העלייה. אם נצליח לקלוט את בעלי המקצועות שהגיעו במקצוע שלהם, אם נצליח לשלב את העולים בחברה שלנו בצורה אמיתית – והמשרד יעשה כל מאמץ לשם כך, בסיוע השדולה בכנסת וגופים נוספים, כמובן – אני מקווה שזה יגרום להרבה מאוד יהודים, לאו דווקא בגלל מצוקתם בארץ המוצא, אלא בגלל הרצון שלהם, להצטרף אלינו כאן לארץ, "לעשות חושבים", לעלות ולהגיע.

אולי סימן לכך – ואסיים בנימה אופטימית – הוא, שלעומת ירידת מספרי העולים מחבר המדינות יש עלייה, שאומנם במספרים מוחלטים היא לא כל כך גבוהה, של כמעט כ-2% במספר העולים מארצות המערב. עיקר המובילות כאן הן צרפת ואמריקה הלטינית. אני מקווה, שאם נצליח לשפר את הליכי הקליטה ולבנות גם חברה שמושכת עולים ומטפלת בעולים, נראה גידול אמיתי במספרי העולים גם מן הארצות האלה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

מה אתה מציע, אדוני השר? ועדת העלייה והקליטה?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אם זו גם דעתו של ידידי, חבר הכנסת ברונפמן, אני מציע לקיים בנושא חשוב זה דיון בוועדת העלייה והקליטה, כי יש כמה גורמים נוספים שהם שותפים לנושא, ויהיה חשוב לשתף אותם. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת דהאמשה מבקש להסיר את הצעת חברת הכנסת לנדבר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לדבר בעניין הרופאים, שחברת הכנסת לנדבר אומרת שצריך לקלוט אותם. אף אחד לא שם לב לכך שהרופאים הערבים שלומדים בארצות המזרח, בחוץ-לארץ חוזרים לפה, שנים על גבי שנים מערימים בפניהם קשיים, והם לא מצליחים לעבור את המכשולים האלה כדי לקבל את הרשיון.

אבל יש נושא יותר חשוב. אנחנו מתבשרים היום שאתמול קיימו ארבעה שרים נכבדים ישיבה ביישוב עומר, כדי לקבוע את גורלם של הבדואים. השתתפו בישיבה השר רפאל איתן, השר שרון והשר מצא. שם אמר כבוד השר רפאל איתן: הבדואים כובשים את הנגב. חד וחלק – כובשים את הנגב. הוא שוכח שהבדואים קיימים בנגב אלפי שנים ומאות שנים. הוא שוכח שהנגב איננו אדמה בלתי-ישראלית, אלא אדמה ישראלית, והבדואים הם אזרחי המדינה ותושביה. הוא גם קורא, בלשון כל כך קשה וכל כך בוטה, לנשל אותם. פשוט מאוד. ואם לזה צריך אלימות – אז לנקוט אלימות. אין לחשוש מכך. כל פתרון בנושא הזה יהיה כרוך באלימות ואין לחשוש מכך. הדברים הם כל כך חריפים, עד

שהשר שרון אמר לו קצת בנועם: לא צריך להכריז מלחמות. הכרזת המלחמה של השר רפאל איתן על הבדואים ועל הערבים בכלל איננה מתיישבת עם שכל ישר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני קורא מכאן לשר רפאל איתן להתנצל על הדברים ולא להכריז מלחמה על תושבי המדינה ואזרחיה, שיושבים על אדמתם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, חבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת פינס מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת פנחסי. בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ראשית, אדוני היושב-ראש, נכון שהתקנון מאפשר לחבר הכנסת דהאמשה לעשות את מה שהוא עשה. אבל נדמה לי שזה עלה לכולנו עד כאן. אי-אפשר לקחת כל דיון במליאה הזאת ולהפוך אותו לשוק. יש נושא על סדר-היום.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת פינס, אני, כחבר כנסת חדש, חושב שאתה צודק. אני עומד להציע את ההצעה הזאת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני מציע להפסיק אותו.

היו"ר ש' בן-צור:

אציע את הצעתי ליושב-ראש הכנסת. אני חושב שיש איזה גבול מסוים של שימוש בהסרה, עם כל הכבוד. תודה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לגופו של עניין – אני סבור שהסיבות שהשר לקליטת העלייה מנה הן סיבות שאני לא בטוח שהן עומדות במבחן המציאות. הרי המצב היום במדינת ישראל מבחינת הקליטה הוא טוב ממה שהיה אי-פעם. לא שאין בעיות, אבל הוא טוב ממה שהיה אי-פעם. לראיה, גם המציעים עצמם, רובם, למעט חבר הכנסת פנחסי, הם עולים חדשים. השר לקליטת העלייה, שהשיב, הוא עולה חדש. האם יכולה להיות השתלבות גדולה יותר בחברה הישראלית מההשתלבות שיש היום? האם זה לא מאותת ליהדות העולם: בואו לישראל, מעמדכם שווה, התנאים שלכם שווים?

לכן, לפי דעתי, הבעיה היא לא בצורת הקליטה בארץ. הבעיה היא בנחרצות ובנחישות של ממשלת ישראל. נדמה לי שהפכנו את העלייה לעניין שגרתי, וחובה על כולנו להכניס שוב את הממד של הנחיצות, של שאר הרוח, של סדר העדיפויות הלאומי בנושא העלייה והקליטה בחברה הישראלית. או-אז יכול להיות שנצליח לחדש את המספרים ולחדש את גל העלייה. אני ממליץ, כמובן, להמשיך ולקיים דיון יותר ממצה בנושא.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת סעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ברונפמן. הוא לא נמצא כאן. אנחנו ניגשים להצבעה.

יש כאן שתי הצעות. שני השואלים הראשונים – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

סופה לנדבר לא נמצאת כאן וההצעה שלה נפלה.

היו"ר ש' בן-צור:

אבל היא הסכימה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

על-פי התקנון, אם היא לא נוכחת בזמן ההצבעה, הצעתה נופלת.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת פנחסי, היא היתה פה כאשר השר השיב והיא הסכימה. יש הצעה של כבוד סגן השר הבריאות, שהציע להעביר את הנושא שאתה, חבר הכנסת פנחסי, העלית, ואת ההצעה של חברת הכנסת סופה לנדבר לוועדת העבודה והרווחה.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד – יצביע, בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

על-פי התקנון, אם היא לא נוכחת בזמן ההצבעה – הצעתה לא קיימת.

היו"ר ש' בן-צור:

היא היתה בזמן תשובת השר.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ס' לנדבר ור' פנחסי

לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

ארבעה בעד, נגד – אין, נמנעים – אין; לכן התקבלה ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

אנחנו ניגשים עכשיו להצבעה על הצעת חבר הכנסת ברונפמן. הוא נמצא פה? – לא. גם הוא היה בזמן התשובה של השר לקליטת העלייה. ההצעה היא להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה. מי בעד?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ר' ברונפמן
לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

ארבעה בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. הצעה זו תועבר לוועדת העלייה והקליטה.

בזה אנו מסיימים את הישיבה היום. הישיבה הבאה תתקיים ביום שני, כ"א בכסליו התשנ"ז, 2 בדצמבר 1996, בשעה 16:00. שלום וכל טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 17:09.